

การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล
ในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

นายพงษ์ศักดิ์ บำรุงกิจ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2563

**Conflict Management from Biomass power plant project
in Sikio Sub-district, Nakhon Ratchasima province**

Mr. Pongsak Bamrongkit

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2020

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล
ในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
ชื่อและนามสกุล นายพงษ์ศักดิ์ บำรุงกิจ
วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนศักดิ์ สายจำปา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนศักดิ์ สายจำปา)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิศาล มุกดาร์ศมี)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันัส ปิยะกุลชัยเดช)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว่าอิสระ การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

ผู้ศึกษา นายพงษ์ศักดิ์ บำรุงกิจ รหัสนักศึกษา 2618001537 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนศักดิ์ สายจำปา **ปีการศึกษา** 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาพัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (2) ศึกษากลไกในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และ (3) เสนอแนะแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมต่อปัญหาจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่อื่น ๆ

การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกแบบเจาะจงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐที่รับรู้ มีส่วนเกี่ยวข้อง และติดตามปัญหาความขัดแย้ง กลุ่มประชาชนผู้คัดค้าน โครงการ กลุ่มประชาชนที่เป็นกลาง และกลุ่มประชาชนที่สนับสนุน โครงการ จำนวน 20 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า (1) พัฒนาการของความขัดแย้งเริ่มต้นปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมภายหลังการชี้แจงโครงการของผู้ดำเนินโครงการและมีการรับฟังความคิดเห็นเพื่อที่จะก่อสร้างโรงไฟฟ้า โดย การรับฟังความคิดเห็นมีประชาชนเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มผู้คัดค้าน จึงทำให้มีการออกมาคัดค้านของกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยโดยการเดินขบวน การติดป้ายคัดค้าน การยื่นหนังสือถึงหน่วยงานภาครัฐ และการฟ้องร้องต่อศาลปกครอง ด้วยเหตุผลเรื่องการชี้แจงโครงการที่ไม่ครอบคลุมของผู้ดำเนินโครงการ การรับฟังความคิดเห็นที่ไม่ครอบคลุมในทุกกลุ่ม และความกังวลด้านผลกระทบจากปัญหามลพิษ และผลกระทบต่อวิถีชีวิต โดยในปัจจุบัน (2564) ความขัดแย้งยังคงอยู่ (2) กลไกที่ฝ่ายต่าง ๆ พยายามนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งมีทั้งกลไกทางกฎหมาย กลไกในการเคลื่อนไหวแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ และการยื่นหนังสือร้องเรียนต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังไม่สามารถจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ (3) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยสำหรับกรณีศึกษานี้พบว่า การพูดคุยทำความเข้าใจและหาข้อตกลงจากทุกฝ่ายน่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากจะเป็นการเปิดให้มีการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อนำเสนอความต้องการและเป็นการหาข้อยุติในข้อขัดแย้งต่าง ๆ ขณะที่ข้อเสนอที่สามารถนำไปใช้กับกรณีอื่น ๆ นอกจากแนวทางข้างต้น แนวทางในการกำหนดพื้นที่เฉพาะในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ให้ห่างจากชุมชนท้องถิ่น และแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงการ เป็นโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์หรือโรงไฟฟ้าพลังงานลม ก็น่าจะช่วยจัดการความขัดแย้งจากกรณีอื่น ๆ ในอนาคตได้

คำสำคัญ การจัดการความขัดแย้ง โรงไฟฟ้าชีวมวล อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

Independent Study title: Conflict Management in Biomass power plant project in Sikio Sub-district,
Nakhon Ratchasima province

Author: Mr. Pongsak Bamrongkit; **ID:** 2618001537; **Degree:** Master of Political Science;

Independent Study advisor: Dr. Thanasak Saijampa, Assistant Professor; **Academic Year:** 2020

Abstract

The objectives of this were: 1) to study the developments of the conflicts from the biomass power plant project; 2) to study mechanisms applied to solve the conflicts; and 3) to give suggestions as the way to manage the problems appropriately which could be used as guidelines in addressing the future conflicts.

The study is a qualitative research in which the information was drawn from 4 specific groups of people: 1) the government officials who were aware of the conflicts and involved with the problem solving, 2) the people protesting the project, 3) the neutral parties, and 4) the people supporting the project. The total of all 4 clusters were of 20 people and the information gained was then analyzed descriptively.

The results of the research indicated that 1) the conflicts were clearly developed after the explanation from the project developers and the public hearing on power plant building. The outcome of the public hearing showed that there were more supporters towards the building of the power plant than the people opposing the project. The protesters then started their demonstrations by marching, hanging the posters, handing the open letter to the government, and filing a case before the Administrative Court complaining that the explanation did not cover a part about project developers, the public hearing did not include all parties, and there were concerns over pollution and its impacts on people's way of life. The mentioned conflicts have been continuing in year 2021. The study also revealed 2) the mechanisms that parties involved applied to manage the conflicts e.g., legal mechanisms, symbolic demonstrations, and open letter for the government officials; however, the conflicts were unsolved. 3) The results of the research on the case study suggest that the most appropriate solution to the conflict is to create a dialogue among all parties. By bringing everyone involved to the talk, all sides will have an opportunity to express their needs which would lead to the solution ending the conflicts. This suggestion could also be a guideline for other conflicting cases such as assigning exclusive zone for the building of the biomass power plant away from the local community and the changing of projects to solar power plant or wind energy power plant or any other future conflicts.

Keywords: Conflict management, Biomass power plant, Sikio Sub-district, Nakhon Ratchasima Province.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากนโยบายการพัฒนาของรัฐที่ดำเนินการในท้องถิ่น ซึ่งมีความคิดเห็นในแนวทางของการพัฒนาที่แตกต่างกัน โดยภาครัฐต้องการสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงาน ส่วนประชาชนในท้องถิ่นมีความกังวลถึงผลกระทบที่จะเกิดแก่ท้องถิ่นทั้งปัญหามลพิษและผลกระทบต่อวิถีชีวิต ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นนักศึกษาในสาขาการเมืองการปกครองท้องถิ่นให้ความสนใจ จึงได้นำเสนอหัวข้อเรื่องดังกล่าวไปยังคณะรัฐศาสตร์เพื่อทำการศึกษาวิจัย ซึ่งได้รับความเมตตาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนศักดิ์ สายจำปา รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และเมตตาให้คำแนะนำ ชี้แนะ ตรวจสอบ และแก้ไข ซึ่งผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้ พร้อมทั้งขอขอบคุณคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชาทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาทุกท่านที่ให้ความห่วงใยและคอยช่วยเหลือกันด้วยดีเสมอมา

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคุณสมปอง ถ้ำกลาง ที่ได้ให้การช่วยเหลือและประสานงานในการเก็บข้อมูลในการศึกษา ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้กรุณาช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูล และขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลประกอบการวิจัยทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาสละเวลาตอบข้อซักถามของผู้ศึกษาวิจัย

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณครอบครัว ที่คอยห่วงใย เป็นกำลังใจ เอื้ออาทร และอยู่เคียงข้างตลอดเวลา

พงษ์ศักดิ์ บำรุงกิจ

มีนาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชน	8
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	11
แนวคิดเกี่ยวกับนิเวศวิทยาการเมือง	18
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง	20
กฎหมายและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา	27
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	32
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	38
การดำเนินการวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	41
พัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา	41
กลไกในการจัดการความขัดแย้งที่นำมาใช้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการ ก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล	49
ข้อเสนอแนะในการจัดการปัญหาที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบล สีคิ้ว	54
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ	58
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
สรุปการวิจัย	61
อภิปรายผล	66
ข้อเสนอแนะ	73
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก	83
ก ประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice)	84
ข หนังสือคำขอรับใบอนุญาต	128
ค หนังสือเชิญประชุมและหนังสือคัดค้าน	133
ง แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการศึกษาค้นคว้าอิสระ	137
ประวัติผู้ศึกษา	141

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่ทั่วโลกมีการใช้ไฟฟ้าเป็นจำนวนมากในแต่ละวันทั้งในภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ และการจัดบริการสาธารณะต่าง ๆ อาทิ ไฟส่องสว่างตามท้องถนน และไฟจราจร พบว่าการผลิตกระแสไฟฟ้าในการตอบสนองความต้องการเหล่านั้นต้องใช้กำลังการผลิตที่สูง นำมาซึ่งการใช้วัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้าที่สูงเช่นกัน โดยในหลายประเทศใช้วัตถุดิบในการผลิตที่หลากหลาย เช่น การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานน้ำ ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ พลังงานนิวเคลียร์ หรือพลังงานในรูปแบบอื่น ซึ่งประเทศไทยก็ประสบปัญหาในการใช้วัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้าที่ต้องใช้ในปริมาณมากเช่นกัน ในปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบในการผลิตไฟฟ้าหลัก 6 รูปแบบ คือ 1) โรงไฟฟ้าพลังน้ำ ที่ใช้น้ำจากเขื่อนในการผลิต 2) โรงไฟฟ้าพลังงานความร้อน 3) โรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนร่วม ที่ใช้ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และน้ำมันเตา 4) โรงไฟฟ้าพลังงานดีเซล 5) โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ ที่ใช้น้ำมันดีเซล และ 6) โรงไฟฟ้าพลังงานทดแทน ที่ใช้แสงอาทิตย์ ลม และน้ำจากลำน้ำธรรมชาติ ซึ่งโรงไฟฟ้าที่ใช้อยู่ข้างต้นมีราคาวัตถุดิบที่ค่อนข้างสูงและวัตถุดิบที่ใช้อย่างชนิดยังก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ ดังนั้น กระทรวงพลังงานจึงมีแนวคิดในการแก้ไขปัญหาราคาวัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้าที่สูง และลดมลพิษในอากาศที่เกิดจากการผลิตไฟฟ้า

ปี 2532 กระทรวงพลังงานได้มีนโยบายส่งเสริมให้มีการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐและลดมลพิษทางอากาศ โดยให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตรับซื้อกระแสไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าที่ใช้พลังงานทดแทนขนาดเล็กของภาคเอกชน ที่มีกำลังการผลิตไม่เกิน 10 เมกะวัตต์ โดยส่งเสริมให้โรงไฟฟ้าขนาดเล็กใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติและของเหลือใช้ อาทิ แสงอาทิตย์ ลม ขยะ ก๊าซชีวภาพ น้ำ และเชื้อเพลิงชีวมวล โดยวัตถุดิบที่ใช้มากที่สุด คือ เชื้อเพลิงชีวมวลที่เป็นวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ชานอ้อย เศษไม้ แกลบ ใบปาล์ม กะลาปาล์ม ชี๊เลี้ยง ฟางข้าว ฯลฯ โดยการส่งเสริมดังกล่าวนำมาซึ่งโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานทดแทนจำนวนมากในท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทย (กระทรวงพลังงาน, 2558: น. 3)

พื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่หนึ่งที่ภาคเอกชนได้เข้ามาดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลด้วยเช่นกัน โดยปี 2559 บริษัทยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด

และบริษัท เคพีเอ็น กรีน เอเนอจี โซลูชัน จำกัด ได้ขออนุญาตดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาด 9.9 เมกะวัตต์ ที่บ้านถนนคต หมู่ 3 (ถนนสุขบรรทัด กม.2) ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อผลิตไฟฟ้าส่งขายให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดนครราชสีมา โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการก่อสร้างระหว่างปี 2559 ถึง ปี 2560 มูลค่าโครงการจำนวน 800 ล้านบาท โดยบริษัทชนะการประมูลโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าดังกล่าวตามขั้นตอนของคณะกรรมการกำกับพลังงาน (กพ.) ด้วยการทำสัญญาขายไฟฟ้าให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นเวลา 20 ปี ภายใต้อัตราค่าไฟฟ้าแบบ Feed in tariff (FIT) ที่อัตราหน่วยละ 4.24 บาท รวมกับค่าไฟแบบพรีเมียมอัตราหน่วยละ 0.30 บาท เป็นเวลา 8 ปี โดยจะใช้เชื้อเพลิงชีวมวลที่มีในพื้นที่ คือ เศษไม้ ไม้สับ และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยโรงไฟฟ้ามีความต้องการในปริมาณ 300 ตันต่อวัน ด้วยการร่วมมือกับโรงงานไม้สับในพื้นที่อำเภอสีคิ้ว ซึ่งสามารถสนับสนุนไม้สับให้แก่โรงไฟฟ้าได้จำนวน 200 ตันต่อวัน ขณะที่ความต้องการไม้สับอีกจำนวน 100 ตันต่อวัน บริษัทจะส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นปลูกไม้กระถินและไม้ยูคาลิปตัส เพื่อส่งขายให้กับโรงไฟฟ้า ซึ่งจะเป็นการสร้างอาชีพให้กับประชาชนและเพิ่มการจ้างงานในท้องถิ่น โดยโรงไฟฟ้าชีวมวลที่จะก่อสร้างใช้เครื่องจักรในการผลิตกระแสไฟฟ้าแบบกังหันเทอร์ไบน์แบบไอน้ำ ที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวลในการคัมน์น้ำให้ร้อนเพื่อนำไอร้อนจากการคัมน์น้ำไปหมุนกังหันเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า (บริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด, 2554)

หลังจากที่บริษัทยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด และบริษัท เคพีเอ็น กรีน เอเนอจี โซลูชัน จำกัด ได้เริ่มกระบวนการในการจัดทำประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice หรือ COP) ซึ่งเป็นกระบวนการที่คณะกรรมการกำกับพลังงานกำหนดให้โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวล อาทิ ไม้พื้น เศษไม้ แกลบ ชานอ้อย ต้นและใบอ้อย ใบปาล์ม กะลาปาล์ม ทะลายปาล์ม กะลามะพร้าว ใยมะพร้าว เศษพืช และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอื่น ๆ ที่ไม่รวมเชื้อเพลิงที่เกิดจากมูลสัตว์และก๊าซชีวมวล กำลังการผลิตไม่เกิน 10 เมกะวัตต์ ไม่ต้องจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) เพื่อให้โครงการมีมาตรฐาน มีการปฏิบัติในการผลิตไฟฟ้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างความปลอดภัยให้กับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการในการจัดทำ COP โรงไฟฟ้าจะต้องดำเนินการจัดทำรายงานตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดจากการดำเนินโครงการ ดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ และกำหนดมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจำนวนหนึ่งได้มีการรวมกันคัดค้านการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าดังกล่าวในขั้นตอนการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรวมตัวกันในนาม “กลุ่มชาวสีคิ้วคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล”

(ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มสี่ควี่ไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล”) ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ตำบลสี่ควี่ ที่เห็นว่าโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าดังกล่าวจะสร้างความเสียหายและเกิดผลกระทบต่อถิ่น

เหตุผลที่กลุ่มสี่ควี่ไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล นำมาเสนอเพื่อคัดค้านโครงการก่อสร้าง ประกอบด้วย 1) การก่อสร้างโรงไฟฟ้าจะก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศภายในท้องถิ่น เนื่องจากการเผาเชื้อเพลิงจะทำให้เกิดฝุ่นละอองขนาดเล็กซึ่งจะก่อให้เกิดโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจและโรคหัวใจแก่ประชาชนในท้องถิ่น 2) สร้างมลพิษทางเสียง โดยการผลิตกระแสไฟฟ้าจะก่อให้เกิดเสียงดังขนาด 53 ถึง 56 เดซิเบล 3) เกิดการแย่งชิงน้ำในพื้นที่ เนื่องจากโรงไฟฟ้าต้องใช้น้ำในการผลิตปริมาณ 1,200 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยจะต้องนำน้ำจากแม่น้ำสาธารณะอย่างแม่น้ำลำตะคองมาใช้ นอกจากนี้ ยังอาจสร้างมลพิษให้แม่น้ำลำตะคอง เนื่องจากโรงไฟฟ้าต้องปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ 4) อันตรายในชีวิตประจำวัน เนื่องจากโรงไฟฟ้าต้องใช้รถบรรทุกจำนวนมากในการขนส่งวัตถุดิบซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุกับประชาชนในพื้นที่ตำบลสี่ควี่

กลุ่มสี่ควี่ไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ได้มีการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมคัดค้านตั้งแต่ปี 2559 โดยกลุ่มได้จัดกิจกรรมสัมมนาให้ความรู้ถึงผลกระทบจากโรงไฟฟ้าชีวมวลแก่ประชาชนในพื้นที่ตำบลสี่ควี่ ติดตามความคืบหน้าในกระบวนการขออนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าจากสำนักงานพลังงานจังหวัดนครราชสีมา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยื่นหนังสือคัดค้านต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ยื่นหนังสือคัดค้านต่อนายกรัฐมนตรีผ่านศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของรัฐบาล ยื่นฟ้องศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา ให้เพิกถอนใบอนุญาตก่อสร้างจนนำมาซึ่งการเพิกถอนใบอนุญาตของศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา เคลื่อนไหวทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ด้วยการเดินขบวนคัดค้านโครงการก่อสร้างในพื้นที่อำเภอสี่ควี่ และในกระบวนการมีส่วนร่วมของบริษัท ขณะที่บริษัทได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา ในปี 2560 ต่อศาลปกครองสูงสุด โดยศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งให้คุ้มครองชั่วคราวและให้บริษัทสามารถดำเนินการก่อสร้างต่อได้ ในปัจจุบัน (ปี 2564) บริษัทได้ดำเนินการทดลองเดินเครื่องจักรในการผลิตกระแสไฟฟ้า ขณะที่กลุ่มคัดค้านยังคงเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างต่อเนื่องด้วยการยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และยื่นฟ้องคณะกรรมการกำกับพลังงานจังหวัดนครราชสีมา ต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา ให้เพิกถอนใบอนุญาตในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสี่ควี่ เนื่องจากขัดต่อคำตัดสินของศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา ที่ให้เพิกถอนใบอนุญาต และพยายามนำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของบริษัทที่ไม่โปร่งใส

จากความขัดแย้งข้างต้นภายในชุมชนท้องถิ่นระหว่างการส่งเสริมโครงการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐกับความกังวลต่อผลกระทบจากโครงการที่จะเกิดขึ้นของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการความขัดแย้งกรณีดังกล่าว ผ่านพัฒนาการของปัญหา

กลไกในการจัดการความขัดแย้งที่มีอยู่ในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะที่จะนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพื่อให้สามารถคลี่คลายปัญหาให้เป็นที่ยอมรับของทั้งผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนโครงการและผู้คัดค้าน เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้เป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว นำไปเป็นข้อเสนอแนะในกรณีความขัดแย้งอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกัน หรือนำไปเป็นองค์ความรู้ในการศึกษาการเมืองการปกครองท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษากลไกในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบล สีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมต่อปัญหาจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่อื่น ๆ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยศึกษาใน 3 ประเด็น คือ ศึกษาพัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว ศึกษากลไกในการจัดการความขัดแย้ง และศึกษาแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง โดยในแต่ละประเด็นใช้แนวคิดทฤษฎีในการอธิบายกรณีความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว ดังนี้

3.1 นำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งมาอธิบายและวิเคราะห์พัฒนาการของความขัดแย้ง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และสาเหตุที่แต่ละฝ่ายนำมาอ้างเพื่อก่อให้เกิดความขัดแย้ง พร้อมกับนำประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง มาตรการป้องกัน แก้ไข และติดตามตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำหรับการผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง) มาอธิบาย

กระบวนการในการดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่นำมาซึ่งข้ออ้างของกลุ่มคัดค้านที่อ้างว่าการดำเนินโครงการมีการรับฟังความคิดเห็นที่ไม่ชอบธรรมทำให้เกิดความขัดแย้ง

2.2 ในการศึกษากลไกในการจัดการความขัดแย้งใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวคิดสิทธิชุมชนมาศึกษากลไกที่แต่ละฝ่ายนำมาอ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับกลุ่มของตนเอง และศึกษากลไกที่แต่ละฝ่ายนำมาอ้างถึงความไม่ชอบธรรมหรืออ้างว่าอีกฝ่ายไม่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นในการดำเนินการสนับสนุนของฝ่ายที่เห็นชอบ และการคัดค้านของฝ่ายไม่เห็นชอบ และอธิบายการตัดสินใจของฝ่ายที่เป็นกลาง พร้อมกับใช้ประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง มาตรการป้องกัน แก้ไข และติดตามตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำหรับการผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง) มาอธิบายข้ออ้างของฝ่ายสนับสนุนที่อ้างว่าโครงการมีการดำเนินการที่ชอบธรรมตามข้อกำหนดของประกาศ และข้ออ้างของฝ่ายคัดค้านที่อ้างว่าการดำเนินการไม่เป็นไปตามประกาศว่าเป็นจริงตามที่อ้างหรือไม่

2.3 นำแนวคิดการจัดการความขัดแย้งมาอธิบายแนวทางในการแก้ไขที่ให้กลุ่มที่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์และยอมรับข้อเสนอเพื่อลดความขัดแย้ง นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากการมีส่วนร่วมจะทำให้แต่ละฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นและหาข้อตกลงที่แต่ละฝ่ายเห็นชอบร่วมกัน นำแนวคิดสิทธิชุมชนมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ให้ฝ่ายสนับสนุนรับฟังข้อเสนอของฝ่ายคัดค้านที่ให้ความสำคัญกับสิทธิหรืออัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจในความต้องการของชุมชนและลดความขัดแย้งลง

2.4 นำแนวคิดนิเวศวิทยาการเมืองและข้อมูลโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว มาเป็นข้อมูลประกอบในการศึกษา เนื่องจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในตำบลสีคิ้ว มีความเกี่ยวเนื่องกับการกำหนดนโยบายของรัฐที่มีผลต่อระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง และขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาในประเด็น พัฒนาการของความขัดแย้ง กลไกในการจัดการความขัดแย้ง และข้อเสนอแนะในการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ กำหนดขอบเขตในการวิจัยในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่ในการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่มีความขัดแย้งระหว่างผู้ขออนุญาตก่อสร้างกับประชาชนในท้องถิ่น

4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านประชากรกำหนดทำการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องและรับรู้ปัญหาความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว 2) กลุ่มประชาชนที่คัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว 3) กลุ่มประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ 4) กลุ่มประชาชนที่สนับสนุนโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา การศึกษากำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาช่วงเดือนกันยายน 2563 ถึงเดือนธันวาคม 2563

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 โรงไฟฟ้าชีวมวล คือ โรงไฟฟ้าที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติและของเหลือใช้ อาทิ แสงอาทิตย์ ลม ขยะ ก๊าซชีวภาพ น้ำ และเชื้อเพลิงชีวมวลที่เป็นวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ชานอ้อย เศษไม้ แกลบ ใบปาล์ม กะลาปาล์ม จี้เลื่อย ฟางข้าว ฯลฯ

5.2 เชื้อเพลิงชีวมวล คือ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ชานอ้อย เศษไม้ แกลบ ใบปาล์ม กะลาปาล์ม จี้เลื่อย ฟางข้าว ฯลฯ

5.3 ประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice หรือ COP) คือ ข้อกำหนดของโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่กำลังการผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) แต่ต้องดำเนินการจัดการศึกษาและแนวทางการดำเนินการมาตรการป้องกัน แก้ไข และติดตามตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการ

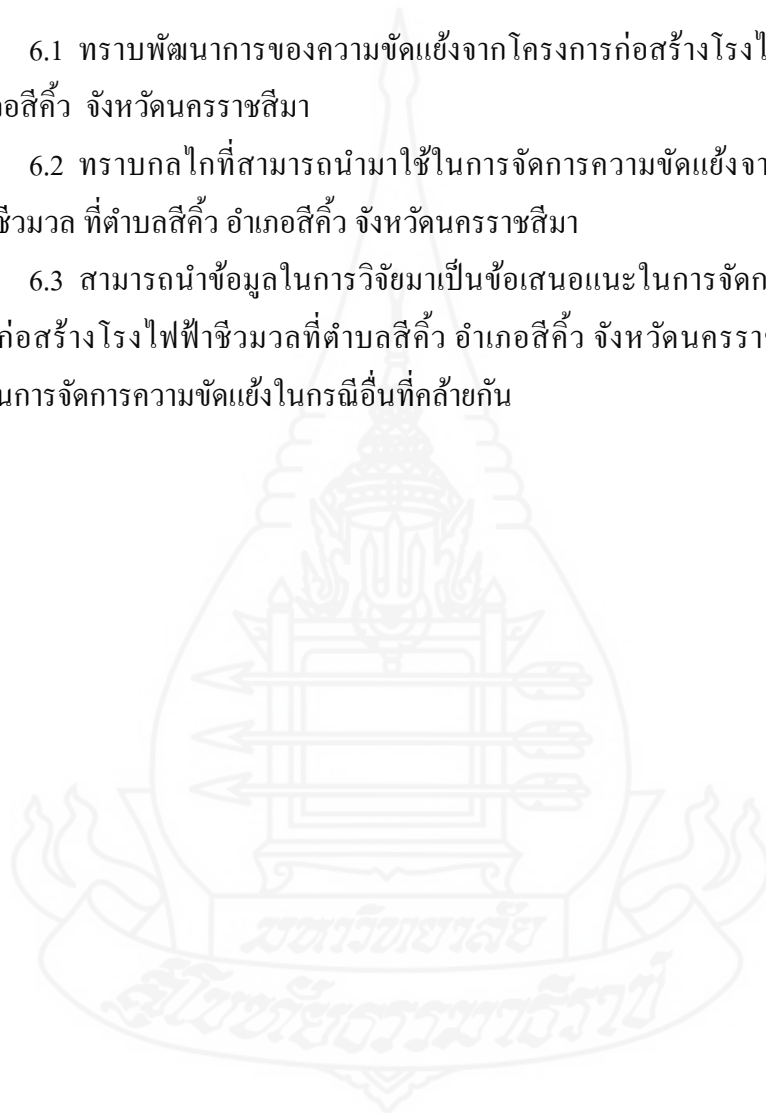
ประกอบกิจการผลิตไฟฟ้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีความปลอดภัยต่อชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทราบพัฒนาการของความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

6.2 ทราบกลไกที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

6.3 สามารถนำข้อมูลในการวิจัยมาเป็นข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และสามารถนำไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งในกรณีอื่นที่คล้ายกัน

บทที่ 2

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเชื่อมโยงไปสู่การอธิบายและวิเคราะห์ในบทถัดไป ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับนิเวศวิทยาการเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง
5. กฎหมายและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
6. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชน

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2551:น. 60-64) ได้ให้คำจำกัดความของสิทธิชุมชนว่าเป็นสิทธิในการที่ประชาชนในชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกับรัฐในกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมได้เสีย โดยสิทธิเหล่านั้นเป็นสิทธิในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิทธิในการใช้ทรัพยากร ซึ่งสิทธิเหล่านั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อกฎหมายตามที่ได้มีการบัญญัติไว้เสมอไป หากแต่เป็นแนวทางที่สมาชิกในชุมชนเข้าใจและยอมรับร่วมกัน สิทธิชุมชนมีกระบวนการและกลไกในรูปแบบของการมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมกำหนดชะตากรรมในการดำรงชีวิตของตนเอง ซึ่งหากมองในแนวทางรัฐศาสตร์ก็คือการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ชุมชน โดยการกระจายอำนาจดังกล่าวนี้จะเป็นการสร้างการรับรู้ ความชอบธรรม และการลดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน

เสนห์ จามริก (2544 อ้างใน จารุลักษณ์ ผูกจีน, 2557: น. 12) อธิบายถึงวิวัฒนาการของสิทธิชุมชนว่าเกิดจากความคับข้องใจจากการพัฒนาของสังคมโลกที่มุ่งพัฒนาในแนวทางอุตสาหกรรมแบบตะวันตก พร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้การพัฒนาเกิดการแย่งชิงทรัพยากร

เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม และเกิดการเอาเปรียบ ทำให้เกิดการก่อตัวของขบวนการที่
ต้องการต่อสู้กับแนวทางการพัฒนาดังกล่าวด้วยการนำเสนอ “ยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นพัฒนา” ขึ้น
เพื่อยับยั้งแนวทางการพัฒนาข้างต้น โดยส่งเสริมหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ส่งเสริมการกิน
อยู่แต่พอดี เพื่อต้องการให้ตระหนักถึงจิตวิญญาณและภูมิปัญญาของชุมชน รื้อฟื้นสิทธิของชุมชนที่
เคยมีมาในอดีต เช่น จารีต ขนบธรรมเนียม และประเพณีที่มีและสืบทอดอยู่ในชุมชน

อนันท์ กาญจนพันธุ์ (2544: น. 250-252) กล่าวถึงสิทธิชุมชนตามแนวคิดของ
เกษตรกร คือ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ความชอบธรรม และฐานคิดในการแสดงอัตลักษณ์และ
ตัวตนของชุมชน ที่เกิดจากความซับซ้อน หลากหลาย และเป็นพลวัต ที่แสดงออกผ่านสิทธิใน
รูปแบบต่าง ๆ อาทิ สิทธิหน้าหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสิทธิส่วนรวมที่สมาชิกในชุมชนทุกคนมีสิทธิ์ ผ่านกลไก
การควบคุมของชุมชนอย่างประเพณีและจารีต หรือข้อกำหนดของชุมชนในการใช้ทรัพยากรใน
ชุมชน สิทธิการใช้ เป็นสิทธิที่ประชาชนเข้าใช้ประโยชน์ในทรัพยากรนั้น ๆ อยู่เป็นประจำทำให้มี
สิทธิในการใช้ แม้ไม่ได้มีข้อกำหนดทางกฎหมาย และจะหมดสิทธิ์ในการใช้ต่อเมื่อประชาชนผู้นั้น
เลิกหรือละทิ้งการใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้นแล้ว โดยสิทธิการใช้ไม่ใช่สิทธิที่ติดตัวกับปัจเจกบุคคล
แต่เป็นสิทธิที่อนุญาตให้ปัจเจกบุคคลใช้ประโยชน์ในทรัพยากรเท่านั้น และสิทธิเชิงซ้อน คือสิทธิ
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชนิดหนึ่งในหลายมุมมองหรือหลายรูปแบบ อาทิ การที่ปัจเจกบุคคล
ปลูกมะม่วงหนึ่งต้นสิทธิในการเก็บผลผลิตมะม่วงจะเป็นของผู้ปลูก แต่การเก็บไข่มดแดงที่อยู่บน
ต้นมะม่วงบุคคลอื่นในชุมชนสามารถมาเก็บได้ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่เกิดโดยปัจเจกบุคคลที่ปลูกมะม่วง
ไม่ได้เป็นผู้ผลิต ดังนั้นบุคคลอื่นจึงมีสิทธิในทรัพยากรนั้น ซึ่งหากมองอีกมุมหนึ่งจะเห็นว่าสิทธิ
เชิงซ้อนอาจจะเป็นวิถีชาวบ้านในการแบ่งปันหรือร่วมมือกันทางสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง

สิทธิชุมชนในมุมมองของเกษตรกรมีนัยสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรในชุมชน โดย
สิทธิชุมชนเป็นเครื่องมือในการต่อรองระหว่างชุมชนกับรัฐ และเอกชนภายนอกในการใช้
ทรัพยากรในชุมชน ผ่านกระบวนการต่อรอง เรียกร้อง และคัดค้านการเข้ามาใช้ทรัพยากรโดยไม่
ผ่านความเห็นชอบของชุมชน เนื่องจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรที่เป็น
ต้นทุนในชุมชนได้ทั้งหมด อาทิ ที่ดิน ซึ่งอาจจะเป็นของนายทุน ป่าไม้ที่อยู่ในความดูแลของรัฐ
และแหล่งน้ำที่ดูแลโดยหน่วยงานรัฐ ดังนั้นการแสดงสิทธิชุมชนจึงเป็นเสมือนกลไกในการควบคุม
และต่อรองเพื่อให้เกษตรกรในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมจัดการทรัพยากรในชุมชนกับรัฐ หรือ
กลุ่มทุน เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่เป็นการส่งเสริมเกษตรกรและพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน

เจษฎา โชติกิจกวิฑูรย์ (2539 อ้างใน จารุลักษณะ ผูกจีน, 2557: น. 12) ได้อธิบายถึงสิทธิ
ชุมชนว่าเป็นสิทธิที่ชุมชนสามารถจัดการดูแลควบคุมทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชุมชน และมี
สิทธิในการคัดค้านนโยบายของรัฐหรือการกระทำที่ไม่ถูกต้องที่จะกระทบและสร้างความเดือดร้อน

ให้ชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนมีสิทธิที่จะยื่นยันถึงความต้องการของชุมชนเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยสิทธิดังกล่าวนี้เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยที่ให้อำนาจกับคนส่วนมากในชุมชน

วรวัลย์ วิจารณ์ และจุมพล นิมิตพานิช (2556: น. 16-17) กล่าวว่าสิทธิชุมชน คือ สิทธิที่สมาชิกในชุมชนกำหนดขึ้นในการใช้ชีวิตร่วมกัน กำหนดขึ้นในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งหลักเกณฑ์นั้นไม่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นข้อบัญญัติที่สมาชิกในชุมชนยึดถือปฏิบัติร่วมกัน และแฝงอยู่ในวิถีชีวิต โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีทั้งหลักเกณฑ์ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งกฎเกณฑ์นี้เป็นขอบเขตของอำนาจที่สมาชิกทุกคนในชุมชนพึงมี และเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่เรียกว่า “ระบบสิทธิของชุมชน”

ระบบสิทธิของชุมชนประกอบด้วยหลายมิติ ตั้งแต่การจัดการทรัพยากร เกษตรกรรม การดูแลสุขภาพ การศึกษา การปกครอง และระบบยุติธรรมของชุมชน โดยระบบสิทธิที่นักวิชาการมักจะศึกษาจะเป็นระบบสิทธิในทรัพย์สิน ที่พูดถึง “สิทธิในความเป็นเจ้าของ” เช่น สิทธิในทรัพย์สินของเอกชน และสิทธิในทรัพย์สินของรัฐ แต่เมื่อสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นการพูดถึงสิทธิในการเป็นเจ้าของอย่างเดียวไม่สามารถอธิบายได้ ทำให้มีการพูดถึง “สิทธิการใช้” (usufructuary right) ซึ่งหมายถึงการให้ผู้ที่กำลังใช้ประโยชน์ในทรัพยากรนั้น ๆ มีสิทธิในการใช้ และจะสูญเสียเมื่อเลิกใช้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมาใช้แทน “สิทธิที่หลากหลายซับซ้อน” ที่เป็นสิทธิตามจารีตประเพณี (customary right) โดยยึดหลักทางศีลธรรม และความเชื่อในชุมชน ซึ่งแตกต่างจากสิทธิตามกฎหมาย

ทั้งนี้ ระบบสิทธิของชุมชนได้รับความสนใจจากที่ในช่วงศตวรรษที่ 16 – 17 การศึกษา ยังให้ความสำคัญอยู่กับ “สิทธิของปัจเจกบุคคล” ในฐานะสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ที่เป็นผลมาจากระบอบประชาธิปไตยและระบบทุนนิยม แต่หลังจากนั้นนักวิชาการสายสังคมนิยม มองว่าระบบสิทธิแบบปัจเจกบุคคลสร้างความเสื่อมทรามทางศีลธรรม มีการขูดรีดทางชนชั้น และลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงทำให้เกิดแนวคิด “สิทธิกลุ่ม” และ “สิทธิร่วม” ที่ไม่ต้องการให้ประชาชนมีเพียงสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง แต่ต้องการให้ประชาชนมี “สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม” นำมาซึ่งการประกาศ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ที่ให้มิกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองควบคู่ไปกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยต่อมาได้มีการพัฒนาที่หลากหลายของสิทธิจนนำมาซึ่งการให้ความสนใจในความเท่าเทียม การมีส่วนร่วมของประชาชน และสิทธิชุมชนที่กว้างขวางในปัจจุบัน

นอกจากนี้ หากพิจารณาประเด็นสิทธิชุมชนที่ให้ความสำคัญกับสิทธิกลุ่ม และสิทธิร่วม ซึ่งเป็นการให้สิทธิประชาชนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเท่าเทียม และการมีส่วนร่วม จะเห็นได้ว่ามีประเด็นของ “แนวคิดชุมชนนิยม” ที่เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระกับชุมชน การเคารพการตัดสินใจ และการกระจายอำนาจไปสู่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับแนวคิดสิทธิชุมชนด้วย ดังเช่น

ประกาศ ป้นตบแต่ง (2561: น. 10-3 – 10-13) นิยามแนวคิดชุมชนนิยมว่าเป็นการรับรองอำนาจของชุมชนในการจัดการทรัพยากร ระบบนิเวศ และการจัดการตนเองที่ไม่ใช่การปกครองตนเองอย่างอิสระหรืออนาธิปัตย์นิยม แต่เป็นการรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ชุมชนท้องถิ่นที่มีสมรรถนะและความสามารถในการค้นหาศักยภาพของตนเองทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหรือฐานทรัพยากร รวมถึงการระดมศักยภาพเหล่านั้นมาพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองและสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนท้องถิ่น หรือในอีกนิยามหนึ่งได้ให้นิยามว่าเป็น การมองการปกครองท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจที่ต้องอยู่บนฐานของการรับรองสิทธิชุมชน ทั้งด้านสิทธิการใช้ประโยชน์ส่วนรวม สิทธิในการบริหารจัดการและควบคุมการเข้าถึงทรัพยากรของในชุมชน เช่น การเสนอให้ขยายมติการปกครองท้องถิ่นที่มากกว่าการกระจายอำนาจในการบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่น แต่เป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจให้รัฐบาลกลางรับรองสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการฐานทรัพยากรของชุมชน

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชนสรุปได้ว่า สิทธิชุมชน คือ สิทธิที่เกิดจากวิถีชีวิต จารีตประเพณี ความเชื่อ และอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนในชุมชนยึดถือ โดยการที่รัฐหรือเอกชนที่จะเข้ามาดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนจะต้องให้ความเคารพหรือดำเนินการให้สอดคล้องกับประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ หากรัฐหรือเอกชนที่เข้ามาดำเนินการไม่สอดคล้องจะก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในชุมชนและนำมาซึ่งการคัดค้าน ต่อสู้ และเรียกร้อง เพื่อให้ได้สิ่งที่ชุมชนต้องการ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต ทรัพยากร และการยอมรับจากรัฐและเอกชนภายนอกตามสิทธิที่ชุมชนและสมาชิกในชุมชนควรจะได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีพัฒนาการมาเป็นระยะ โดยมีความพยายามส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งด้านการเมือง นโยบายสาธารณะ และการบริหารประเทศ จนกระทั่งในปี 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้มีการบัญญัติให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 76

ที่กำหนดให้รัฐต้องกำหนดการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ และมาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2540: น. 15)

นอกจากนี้ยังมีมาตราอื่น ๆ ที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในหมวด 5 ของรัฐธรรมนูญ 2540 อาทิ มาตรา 68 ที่กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มาตรา 69 ที่กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ปกป้องประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร มาตรา 214 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีมีสิทธิออกความเห็นให้ทำประชามติในกรณีที่มีการกระทำใด ๆ อาจกระทบถึงประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน ให้นายกรัฐมนตรีมีมติผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภาประกาศให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อรับฟังการตัดสินใจของประชาชน มาตรา 170 ที่กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมาย มาตรา 287 ที่กำหนดให้ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และมาตรา 286 303 และ 304 ที่บัญญัติให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการเมืองท้องถิ่นตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด ซึ่งแม้บทบัญญัติของมาตราต่าง ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในหมวด 5 ของรัฐธรรมนูญ 2540 จะไม่ได้ระบุเป็นตัวอักษรที่ชัดเจนว่าให้ประชาชนมีส่วนร่วมแต่ใจความสำคัญก็ให้ประชาชนมีส่วนร่วมชัดเจน (ลิขิตี ธีรเวคิน (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2563)

ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 ได้มีการกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในหมวด 7 ที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน โดยมาตรา 163 ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มาตรา 168 กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อต่อประธานวุฒิสภาให้ร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมาตรา 165 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิในการออกเสียงประชามติ โดยมีการกำหนดให้ออกเสียงประชามติในกรณีต่อไปนี้ 1) ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใด ๆ อาจกระทบต่อ

ผลประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติและประชาชน 2) ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: น. 61)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ได้กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายประเด็น โดยมีการกำหนดเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. รูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในระดับเบื้องต้น ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้การบริหารประเทศในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้เป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะของสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ซึ่งมีมาตราที่เกี่ยวข้อง อาทิ มาตรา 50 กำหนดหน้าที่ของประชาชนในการพิทักษ์รักษาสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพในหลักสิทธิและเสรีภาพ มาตรา 59 รัฐมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลสาธารณะที่อยู่ในความครอบครองของรัฐและจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนั้นโดยสะดวก เป็นต้น

2. รูปแบบการเข้ามามีบทบาท เป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ มาตรา 57 ที่กำหนดให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และปกป้องทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น มาตรา 58 กำหนดให้การดำเนินการใด ๆ ของรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนและชุมชน โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน และชุมชน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การเสนอกฎหมายและแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และการแสดงความคิดเห็นในช่องทางต่าง ๆ เป็นต้น

3. รูปแบบการให้อำนาจของประชาชน โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ได้ให้อำนาจประชาชนมีส่วนร่วมผ่านการเลือกตั้ง และผ่านการลงประชามติ โดยรัฐธรรมนูญ 2560 เองก็ได้รับการรับรองจากเสียงข้างมากในการลงประชามติเมื่อปี 2560 (สถาบันพระปกเกล้า (ออนไลน์) วันที่ค้นข้อมูล 13 ธันวาคม 2563)

จากข้อมูลเบื้องต้นพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเริ่มมีการบัญญัติเป็นกฎหมายในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 โดยเริ่มจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง การตรวจสอบการบริหารงานของรัฐ และการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับชาติ และท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนยังได้บัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา ทั้งที่เป็น การบัญญัติเป็นข้อความที่ชัดเจนหรือบัญญัติไว้ในแง่ของความหมาย โดยในฉบับต่อ ๆ มา ได้

เพิ่มเติมในประเด็นการแสดงความคิดเห็น การทำประชาคม และการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม พร้อมกับให้บทบาทในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการบริหารงานของรัฐเพื่อความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ของชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ถูกตระหนักถึงจากภาครัฐว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐ

ถวิลวดี บุรีกุล (2552: น. 11-32) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการสื่อสารสองทางเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินการตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน โดยการสื่อสารสองทางเป็นการสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายที่นำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน กับประชาชนที่ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายที่ผู้นำเสนอได้คิดขึ้น เพื่อให้เกิดแนวทางในการดำเนินการที่เหมาะสมที่สุด ตรงตามความต้องการของประชาชน และเกิดปัญหาน้อยที่สุด นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการส่งเสริมแนวคิดการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมายังท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่นคือผู้ที่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นและยังเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมจึงเป็นการนำอำนาจการตัดสินใจจากส่วนกลางมาให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนในการตัดสินใจในประเด็นที่เกี่ยวกับประชาชนในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ช่วยในกระบวนการตัดสินใจของรัฐ ลดความขัดแย้งในสังคม เพิ่มความรอบคอบ และตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินนโยบายของรัฐ โดยเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมมีอยู่ 3 ประการ คือ ต้องมีอิสรภาพในการมีส่วนร่วม ต้องมีความเสมอภาคในการมีส่วนร่วม และต้องมีความสามารถพอในการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็นหลายระดับ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขณะที่รูปแบบการมีส่วนร่วมหลัก ๆ จะมีอยู่ 2 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมที่ทำกันทั่วไป เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทางการ เช่น การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น การรณรงค์ และการทำประชาคม
2. การมีส่วนร่วมที่แตกต่างจากแบบทั่วไป เป็นรูปแบบที่ไม่เป็นทางการไม่อยู่ภายใต้กฎระเบียบ เช่น การเดินขบวน การชุมนุมประท้วง การนัดหยุดงาน และการใช้ความรุนแรงทางการเมือง

ยุทธพร อิศรชัย (2562: น. 13-6 – 13-10) ได้ให้นิยามของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นพฤติกรรมทางการเมืองที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยในแง่ของสิ่งที่น่าสนใจเข้าสู่ระบบการเมือง ทั้งการสนับสนุน และการเรียกร้อง โดยประชาชนมีอิทธิพลต่อผู้นำในระบบการเมืองหรือผู้ตัดสินใจในแง่ของการที่ผู้นำต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน หรือในแง่ของการสื่อสารทำความเข้าใจเพื่อให้ทราบถึงท่าทีของผู้นำหรือรับทราบความต้องการของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มองการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมือง ซึ่งมีทั้งตามรูปแบบและนอกรูปแบบ เช่น การรณรงค์หาเสียง การอภิปรายทางการเมือง การร่วมชุมนุมทางการเมือง และการใช้ความรุนแรงทางการเมือง

2. กลุ่มที่มองการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับประชาชนตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งไม่ได้กำหนดเฉพาะกิจกรรมเชิงสถาบัน แต่เป็นกิจกรรมอื่น ๆ ที่นำไปสู่การที่ประชาชนมีอิทธิพลในการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบาย

ชูเกียรติ มุทธากาญจน์ (2560: น. 14-8 – 14-9) ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการที่กลุ่มของประชาชนหรือสมาชิกของชุมชน กระทำกิจการต่างร่วมกัน ในประเด็นที่มีความต้องการร่วมกัน มีความสนใจร่วมกัน เพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองต่อผู้มีอำนาจไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งที่เป็นผลได้ผลเสียต่อประชาชน โดยได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วย การชักจูงชี้นำ และการเกลี้ยกล่อมโน้มน้าว

2. การมีส่วนร่วมระดับพิธีการหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน ประกอบด้วย การให้ข้อมูลข่าวสาร การปรึกษาหารือ และการแสดงความคิดเห็น

3. การมีส่วนร่วมในระดับอำนาจของประชาชน ประกอบด้วย การเป็นหุ้นส่วน การกระจายอำนาจ และการควบคุมโดยประชาชน

ฉันทนา บรรพศิริ โชติ (2546: น. 142-149) ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศเกิดจากพัฒนาการทางการเมืองภายในของไทย ที่การเมืองไทยมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการแสดงออกและให้ความเห็นในการกำหนดแนวทางในการบริหารและพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนยังเกิดจากการที่ประชาชนมองว่าระบบรัฐราชการเป็นผู้ควบคุมแนวทางในการพัฒนาประเทศเป็นหลักซึ่งหลาย ๆ โครงการไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชนทำให้ประชาชนต้องออกมามีส่วนร่วมเพื่อกำหนดผลได้ผลเสียในการดำรงชีวิตของตนเอง พร้อมทั้งการที่

ประชาชนเห็นว่าระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ผ่านการการเลือกตั้งอาจไม่ตอบสนองต่อความต้องการในการเป็นผู้แทนในการนำเสนอความต้องการของประชาชน จึงทำให้ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ของรัฐ ทั้งการเมือง การกำหนดโครงการพัฒนาของรัฐ และการแก้ไขปัญหาวิกฤติต่าง ๆ

อรรถ ก๊กผล และฉัตรระวี ปริสุทธิญาณ (2553: น. 6-9) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปสู่ท้องถิ่น โดยเป็นการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนในการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมตัดสินใจในแนวทางการพัฒนาพื้นที่ การจัดการบริการสาธารณะ และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายด้าน ดังนี้

1. เพิ่มความรอบคอบในการตัดสินใจของรัฐ เนื่องจากมีโอกาสได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน
 2. ลดความสิ้นเปลืองทั้งเวลา งบประมาณ และลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น
 3. สร้างความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ และสร้างความไว้วางใจจากประชาชน
 4. สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของจากประชาชนในพื้นที่ และทำให้การนำแผนการไปปฏิบัติได้ง่ายขึ้น
 5. ลดการเผชิญหน้าและความรุนแรง
 6. สร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน
 7. สร้างความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนในท้องถิ่นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม
- นอกจากนี้ ยังนำเสนอลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็น 6 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมจากภายใน คือการมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อชุมชน และสังคม
2. ร่วมคิดในการหาสาเหตุของปัญหา และกำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา
3. ร่วมวางแผนในการดำเนินการ
4. ร่วมดำเนินการ
5. ร่วมติดตามประเมินผล
6. ร่วมรับผลประโยชน์

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2559) ได้นำเสนอแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองและในการบริหารงานภาครัฐรูปแบบหนึ่ง คือการทำประชาพิจารณ์ และการรับฟังความคิดเห็นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 มาตรา 59 ที่ว่าด้วยการที่บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล

จากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ได้ถูกบัญญัติขึ้นให้ดำเนินการก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการกิจการใด ๆ ที่อาจกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับตน และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งประชาชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าวผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งการบัญญัติบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวเริ่มจากการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีการประชาพิจารณ์ พ.ศ. 2539 ที่ให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางในการจัดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยตรง

หลังจากได้ใช้การประชาพิจารณ์มาระยะหนึ่งพบว่าการทำงานประชาพิจารณ์มีข้อจำกัดหลายประการ อาทิ การขาดการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจกระทบต่อประชาชน ทำให้ประชาชนขาดความเข้าใจที่ถูกต้องในสิ่งที่หน่วยงานของรัฐจะดำเนินการ และวิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก็จำกัดเพียงวิธีการประชาพิจารณ์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งเหมาะสมกับบางสถานการณ์เท่านั้นทำให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนและกลุ่มผู้คัดค้านอยู่บ่อยครั้งซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นจึงมีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ขึ้นเพื่อเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐและประชาชน เป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อการดำเนินโครงการของรัฐ ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของรัฐ เพื่อให้บรรลุดัตุประสงค์และเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน โดยกำหนดสาระสำคัญในการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

1. โครงการของรัฐ ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 กำหนดโครงการของรัฐต้องเป็นโครงการที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ เป็นโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเอง ให้สัมปทาน หรืออนุญาตให้บุคคลอื่นดำเนินการและเกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย วิถีชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

2. หน่วยงานของรัฐ คือหน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นใดของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ

3. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือผู้ซึ่งอาจได้รับผลกระทบหรือได้รับความเสียหายโดยตรงจากการดำเนินโครงการของรัฐ

4. หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินโครงการและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากพัฒนาการของการบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะของการรับฟังความคิดเห็น และการทำประชาพิจารณ์ในดับทกฎหมายจะพบว่าการบัญญัติมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในการรับฟังความคิดเห็นอยู่เป็นระยะเพื่อลดช่องว่างในการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งประเด็นการทำประชาพิจารณ์และการรับฟังความคิดเห็นก็เป็นประเด็นหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบันว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงและสร้างความชอบธรรมในการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนตระหนักต่อผลกระทบจากการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐที่ประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการดำเนินการหลาย ๆ ครั้งไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน สร้างปัญหาให้เกิดแก่ประชาชน ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนต้องการที่จะร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้นโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ของรัฐตรงตามความต้องการของประชาชนหรือสร้างผลกระทบให้กับประชาชนน้อยที่สุด โดยการที่ยอมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างความชอบธรรมให้แก่โครงการของรัฐ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ลดการคัดค้านและความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน ทำให้การตัดสินใจรอบครอบและเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ประชาชนในท้องถิ่น

3. แนวคิดเกี่ยวกับนิเวศวิทยาการเมือง

ยุทธพร อิศรชัย (2561: น. 11-9) ให้นิยามของแนวคิดนิเวศวิทยาการเมืองหรือการเมืองสีเขียวว่าเป็นแนวคิดที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งมีมุมมองแบบใหม่ที่ไม่ได้มองว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลาง แต่มีมุมมองว่าธรรมชาติเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เนื่องจากมีมุมมองที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นจะเข้าใจถึงปัญหาและผลกระทบต่าง ๆ ในท้องถิ่นดีกว่าประชาชนจากส่วนกลาง ร่วมกับการให้ความสำคัญในประเด็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม มีแนวคิดที่ว่าพัฒนาควรเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่เบียดเบียนทรัพยากรมากนัก อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ เน้นการพึ่งพาตนเอง และสร้างเครือข่ายนิเวศเศรษฐกิจภายในชุมชน

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2539 อ้างใน เพ็ญพิมล คชภักดี, 2542:น. 18) ให้นิยามของนิเวศวิทยาการเมืองว่า เป็นการนำเอามิติทางการเมืองมาผสมกับสิ่งแวดล้อม โดยนิเวศวิทยา

การเมืองมองการตัดสินใจทางการเมืองที่ความสัมพันธ์ระหว่างการนำเอาทรัพยากรในสิ่งแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน โดยการนำเอาทรัพยากรมาใช้นั้นผู้มีส่วนตัดสินใจทางการเมืองไม่ใช่ผู้ตัดสินใจกลุ่มเดียว แต่การตัดสินใจมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกกลุ่ม โดยเป้าหมายสูงสุดของนิเวศวิทยาการเมืองเป็นการยึดถือความมั่นคงยั่งยืนในการพัฒนา ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคม พร้อมทั้งให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของสาธารณชน

นิเวศวิทยาการเมืองมีมุมมองหลักที่ยึดถือ ประกอบด้วย

1. การละทิ้งค่านิยมวัตถุนิยมแบบตะวันตก และให้ความสำคัญกับความพอดีในการบริโภค
2. ความมั่งคั่งทางวัตถุและการบริโภคจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง มากกว่าการกอบโกยผลประโยชน์
3. ให้ความสำคัญกับประเด็นสิทธิมนุษยชน ค่านิยมของความเป็นประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐ

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2557 อ้างใน วิริยา คิ้วงน้อย 2562: น.19) กล่าวว่า นิเวศวิทยาการเมืองเป็นแนวคิดที่ศึกษาระบบต่าง ๆ ที่ประกอบเป็นโครงสร้างเดียวกันทั้งระบบ โดยมีพื้นฐานที่ว่าโลกมนุษย์กับโลกธรรมชาตินั้นเป็นโลกเดียวกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ โดยหากโลกใดโลกหนึ่งมีปัญหาย่อมส่งผลกระทบต่อโลกที่เหลือ ดังนั้นการมองโลกจึงมองว่ามนุษย์เป็นผู้อาศัยอยู่บนโลก มนุษย์ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของโลก โดยสิ่งต่าง ๆ บนโลกต่างมีคุณค่าในตัวของมันเอง ดังนั้นการให้คุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ควรให้คุณค่าที่เท่าเทียมกัน และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ นั้น ควรกำหนดนโยบายที่เน้นความยั่งยืน

เพ็ญญา สวนทอง (2560: น.102) สรุปแนวคิดนิเวศวิทยาการเมืองจากแนวคิดของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านว่าเป็นแนวคิดเชิงวิพากษ์ในการอธิบายปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและหาทางออกในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยแนวคิดนิเวศวิทยาการเมือง มีกรอบแนวคิดสำคัญประกอบด้วย

1. รากฐานของแนวคิดนิเวศวิทยาการเมือง เป็นการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ที่ผนวกรวมระหว่างเศรษฐศาสตร์การเมืองกับแนวทางนิเวศวิทยา ที่เน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสังคมมนุษย์กับธรรมชาติ ชนชั้น และกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เพื่อหาสาเหตุของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม โดยให้ความสำคัญกับตัวแสดงต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น

2. องค์ประกอบของกรอบแนวคิดนิเวศวิทยาการเมือง นิเวศวิทยาการเมืองแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) แหล่งที่มาเชิงบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม 2) ความขัดแย้งในการเข้าถึงทรัพยากร และ 3) ผลสะท้อนทางการเมืองที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม

3. องค์ความรู้ทางด้านนิเวศวิทยาการเมืองและการเคลื่อนไหวเชิงนิเวศ เป็นการให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้บนคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นบ้านและท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นให้เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติ ภายใต้หลัก 4 ประการ คือ 1) มองว่ามนุษย์เป็นเช่นเดียวกับสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกธรรมชาติ 2) ระบบนิเวศธรรมชาติเป็นระบบที่เชื่อมโยงกันเป็นสายใยตัดขาดไม่ได้ 3) แต่ละส่วนจะมีศูนย์กลางชีวิตของตนเอง และ 4) สรรพสัตว์ทั้งหลายในโลกธรรมชาติ (มนุษย์ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า ฯลฯ) ต่างเป็นเพื่อนกันบนความเสมอภาค

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับนิเวศวิทยาการเมืองสรุปได้ว่า นิเวศวิทยาการเมืองเป็นการศึกษาการเมืองที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยให้ความสำคัญในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า และการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น อัตลักษณ์ของชุมชน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังเน้นการพึ่งพาตนเองและการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554: น. 9-6 - 9-57) ให้คำจำกัดความของความขัดแย้งในทางรัฐศาสตร์ว่าเป็นความขัดกัน ความไม่ลงรอยกัน และการต่อสู้กัน ทั้งในทางกายภาพ ทางความคิด ทางอุดมการณ์ และแนวทางอื่น ๆ ของบุคคล 2 ฝ่าย เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรหรือเป็นไปตามที่ตนเองต้องการ โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งมาจากหลายปัจจัยทั้งการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในการปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และความเชื่อ

ขณะที่การจัดการความขัดแย้งได้นำเสนอแนวทางในการจัดการความขัดแย้งในมุมมองของสหวิทยาการโดยนำเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้ง คือ

1. การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการทางการเมืองการปกครอง ที่อาศัยกลไกทางการเมืองการปกครอง เช่น การจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาจัดการต่อปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นมาแก้ไขปัญหา การเปิดเวทีในการเจรจาไกล่เกลี่ย การทำประชาพิจารณ์ การทำประชามติ และการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. การจัดการความขัดแย้งด้วยแนวทางอารยวิถี คือการจัดการความขัดแย้งที่หลีกเลี่ยงแนวทางการจัดการที่ป่าเถื่อน เช่น การใช้คำพูดที่รุนแรง การด่าทอ การประท้วงที่ใช้ความรุนแรง การปิดถนน การทำลายข้าวของ การข่มขู่ และการกดดัน เป็นต้น แต่เปลี่ยนมาใช้วิธีที่เป็นอารยะมากกว่า เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ตามหลักประชาธิปไตย การไม่กล่าวร้ายต่อกัน การไม่ปล่อยข่าวลือทำลายกัน การไม่สร้างข้อมูลเท็จมาทำลายกัน การไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา การถกเถียงด้วยเหตุผล และใช้การ จูงใจ เป็นต้น

3. การจัดการความขัดแย้งโดยใช้กฎหมาย วิธีการนี้เป็นการจัดการความขัดแย้งที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกออกแบบมาเพื่อใช้ในการกำหนดกรอบการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น และการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งในสังคม โดยการนำกฎหมายมาจัดการความขัดแย้งสามารถทำได้โดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม

4. การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีทางเศรษฐศาสตร์ เป็นการจัดการความขัดแย้งที่มองปัญหาความขัดแย้งใน 2 ระดับ คือ ระดับบุคคลต่อบุคคล และระดับบุคคลต่อสังคม โดยเห็นว่าปัญหาความขัดแย้งทั้ง 2 ระดับเกิดจากการขัดกันในการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างกัน ดังนั้นการจัดการความขัดแย้งจึงควรกำหนดกลไกให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายและสามารถควบคุมความขัดแย้งให้ไม่เกิดความรุนแรงที่เป็นผลเสียต่อรัฐส่วนรวม อาทิ การขัดแย้งระดับบุคคลต่อบุคคลจากการแข่งขันในการขายสินค้า การจัดการปัญหาดังกล่าวผู้มีอำนาจควรควบคุมกำหนดแนวทางในการแข่งขันของตลาดที่เป็นธรรมต่อทุกฝ่ายให้มากที่สุดหรือที่เรียกว่าการสร้างกลไกตลาดที่เป็นธรรม ส่วนความขัดแย้งระหว่างบุคคลต่อสังคมก็คือการที่บุคคลหนึ่งใช้ทรัพยากรที่อาจจะส่งผลเสียต่อบุคคลที่เหลือในสังคมจึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ดังนั้นการจัดการความขัดแย้งจึงควรกำหนดกฎเกณฑ์ให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้าถึงทรัพยากรได้มากที่สุด และให้การใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์ต่อสมาชิกของสังคมอย่างทั่วถึง

5. การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือการจัดการความขัดแย้งที่ใช้การต่อรองในการเข้าถึงทรัพยากรหรือความต้องการระหว่างรัฐกับรัฐ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1. ระดับสันติวิธี เช่น การใช้กลไกทางการทูต และองค์การระหว่างประเทศ 2. การช่วยเหลือตนเองโดยยังไม่ถึงขั้นทำสงคราม เช่น การตัดความสัมพันธ์ทางการทูต และการใช้กฎหมายระหว่างประเทศ 3. การทำสงคราม คือการใช้กำลังเข้าตัดสิน การยึดครอง และการล้มล้างศูนย์อำนาจของฝ่ายตรงข้ามด้วยกำลังทหาร

6. การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการทางการบริหาร ใช้การบริหารจัดการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อลดความขัดแย้งหรือชะลอความรุนแรงในความขัดแย้ง เช่น การเพิกเฉย เพื่อชะลอให้สถานการณ์ดีขึ้นหรือความขัดแย้งสลายไปเอง การหลีกเลี่ยง คือการลดการปะทะกันของแต่ละ

ละฝ่ายในการขัดแย้ง การกลบเกลื่อน คือการพยายามลดข้อแตกต่างในความขัดแย้ง หรือการพยายามปรับความรู้สึกของทั้งสองฝ่ายให้ละมุนละม่อมขึ้น ด้วยการพูดคุยในลักษณะของการปรับความรู้สึกขัดแย้งให้เบาลงโดยการพูดคุยอาจไม่ได้ยึดมูลเหตุที่แท้จริงมากนัก การใช้เสียงข้างมาก การบังคับ การประนีประนอม โดยให้แต่ละฝ่ายได้สิ่งที่ต้องการบางส่วน และการเจรจาต่อรองระหว่างสองฝ่าย

วรวลัญช์ โจรนพล (2561: น. 8-5) ให้ความหมายของความขัดแย้งว่าเป็นการปะทะหรือชนกัน ตามศัพท์ภาษาอังกฤษอย่าง Conflict และภาษาลาตินอย่าง Conflitus โดยการให้ความหมายของความขัดแย้งจะขึ้นอยู่กับมุมมองของความขัดแย้งต่อเรื่องที่ต้องการจะศึกษาหรือวิเคราะห์ ซึ่งความขัดแย้งนั้นถูกมองว่าเป็นเรื่องทั่วไปที่เกิดขึ้นได้ในสังคมมนุษย์ เพราะธรรมชาติของมนุษย์เป็นสังคมที่มีความซับซ้อนในเรื่องความคิดจึงเกิดความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันและนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกัน ทั้งนี้ความหมายของความขัดแย้งที่เข้าใจกันโดยทั่วไปจะมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นรูปแบบของคู่ตรงข้ามระหว่างฝ่ายต่าง ๆ
2. ขาดความเห็นร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ
3. เป็นวิธีการในการแก้ไขความเป็นฝ่ายตรงข้ามกันของสังคม
4. เป็นกระบวนการตามธรรมชาติของสังคมมนุษย์ที่มีการติดต่อกัน

วศิน อิงคพัฒนากุล (2561: น.10-5-10-6) ให้ความหมายของความขัดแย้งว่าหมายถึงการกระทำที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และสถาบันในลักษณะของการไม่ลงรอยกัน การเข้ากันไม่ได้ การต่อสู้ การต่อต้าน การแข่งขัน และการทำลายกัน เพื่อความต้องการ ความคิด จุดมุ่งหมาย และวิธีการที่แตกต่างกัน

ขณะที่การจัดการความขัดแย้งได้นำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง เนื่องจากการมีส่วนร่วมจะเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาและจัดการความขัดแย้ง โดยความสำคัญของการมีส่วนร่วมที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างความเป็นเจ้าของของประชาชนหรือคู่ขัดแย้ง การร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินงาน
2. สร้างความรอบคอบในการตัดสินใจ เนื่องจากการมีส่วนร่วมได้เปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นซึ่งทำให้ความต้องการของแต่ละฝ่ายได้ถูกนำเสนอและสามารถจัดการความขัดแย้งให้ลดลง และสร้างความพึงพอใจให้แต่ละฝ่ายได้
3. การมีส่วนร่วมช่วยลดความขัดแย้งในการแข่งขันการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

4. ในสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้งในสังคม หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจะสร้างความเสมอภาคระหว่างคู่ขัดแย้ง และความโปร่งใสในการแบ่งปันทรัพยากรที่จำกัดที่นำมาสู่ความขัดแย้ง

เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2555: น. 49) ให้นิยามของการจัดการความขัดแย้งว่า คือการจัดการความแตกต่างทางความเชื่อ ความคิด การปฏิบัติ และความพยายามทำให้แตกต่างกันให้ลงตัวเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยที่ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ที่ตนเองต้องการตามที่ทุกฝ่ายยินยอมหรือยอมรับในแนวทางนั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงจนนำไปสู่การแตกแยก เลื่อมลง และการล่มสลายของรัฐ หรือองค์กรที่เกิดความขัดแย้งนั้น ๆ

อรุณ รักรธรรม (2526: น. 37-38) ได้นำเสนอวิธีในการจัดการความขัดแย้งไว้ ดังนี้

1. ถ้าความขัดแย้งเกิดจากการแย้งชิงทรัพยากรให้จัดหาทรัพยากรเพิ่มเติม
2. สร้างการรับรู้ระหว่างคู่ขัดแย้ง เพื่อให้เกิด ไม้ตรีจักรระหว่างคู่ขัดแย้งด้วยกัน
3. สร้างความใกล้ชิดระหว่างคู่ขัดแย้งทางสังคม
4. การกลบเกลื่อน คือ พยายามหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะกระตุ้นความขัดแย้ง
5. การหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง
6. การประณีประนอม
7. การหาเป้าหมายร่วมกัน
8. การใช้อำนาจบังคับ
9. การร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2557: ก) นำเสนอแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไทยที่ยืดเยื้อมาตั้งแต่ปี 2549 ด้วยแนวทางที่เรียกว่า “การแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้ง” ซึ่งเป็นแนวทางที่เปลี่ยนมุมมองทางความคิดของผู้ที่ขัดแย้งให้มองความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของสังคมที่มีการขัดแย้งกันได้ แต่ความขัดแย้งนั้นไม่ควรเป็นความขัดแย้งที่ใช้ความรุนแรง และเป็นความขัดแย้งที่มุ่งทำลายกัน โดยมีแนวทางในการจัดการความขัดแย้งใน 3 ประเด็น คือ

1. การจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งก็คือการยอมรับในความขัดแย้งว่าแต่ละฝ่ายมีความคิด และความเชื่อเป็นของตนเอง แต่ละฝ่ายสามารถต่อสู้กันได้ในทางความคิดและความเชื่อเพื่อใช้หลักเหตุและผลในการเอาชนะกัน แต่การเอาชนะไม่ใช่การใช้ความรุนแรงมาเอาชนะกัน ซึ่งความรุนแรงนั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะการทำร้ายร่างกายกันอย่างเดียว หากแต่รวมถึงการให้ร้าย ป้ายสี หรือการทำลายกันด้วยกลไกต่าง ๆ ให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องย่อยยับลงไปในสังคม

2. การสนทนากัน ซึ่งในคำจำกัดความของชัชวพันธ์ การสนทนาไม่ใช่การเจรจา แต่เป็นการพูดคุยระหว่างกันเพื่อหาทางออก โดยการพูดคุยนั้นอาจเป็นการพูดคุยกันในหลายระดับเพื่อสร้างความเข้าใจและเกิดการยอมรับระหว่างกันเพื่อให้เกิดทางออก หรือในอีกทางหนึ่งก็คือการระดมความคิดเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ไม่ใช่การระดมความคิดเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามด้วยการมองว่าความคิดของฝ่ายคนถูกเสนอ และความคิดของอีกฝ่ายผิดตลอด เป็นต้น นอกจากนี้ ในการสนทนาผู้สนทนาควรออกมาจากความขัดแย้งแล้วมองปัญหาจากภายนอกเพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาทั้งหมด และลดอคติของตนเพื่อจะได้เห็นต้นตอแท้จริงของปัญหาและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน แม้ว่าประเด็นความขัดแย้งนั้นยังคงอยู่ แต่ฝ่ายต่าง ๆ จะไม่นำมันมาเป็นข้ออ้างในการเอาชนะอีกฝ่ายเหมือนที่ผ่านมา

3. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา คือการแก้ไขความขัดแย้งที่เริ่มจากการทำความเข้าใจ ไม่ใช่การเห็นว่าฝ่ายที่เห็นเหมือนกับเราคือฝ่ายที่ถูก และฝ่ายที่เห็นต่างคือฝ่ายที่ผิดเสมอไป เพียงแต่ต้องมองให้เป็นกลาง โดยฝ่ายหนึ่งอาจจะกระทำการใด ๆ ไปโดยเห็นว่าตัวเองทำสิ่งที่ถูกแล้ว เช่น ฝ่ายรัฐที่มาจาก การเลือกตั้งมีความถูกต้องตามสิทธิ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และที่ฝ่ายคัดค้านก็เห็นว่าฝ่ายของตนก็ถูกเพราะว่าตนเองเป็นผู้พิทักษ์สิทธิของตนเองตามกฎหมายและหลักการประชาธิปไตย ดังนั้นฝ่ายที่เห็นต่างกับตนเองเป็นฝ่ายผิด ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้ไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งที่มีในสังคมได้ หากแต่แนวทางที่จะสามารถแก้ไขความขัดแย้งได้คือการเข้าใจความคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้สามารถนำแนวคิดของตนเองมาสนทนาเพื่อหาการยอมรับในการก้าวข้ามความขัดแย้งทางสังคมนั้นไป โดยให้คงเหลือไว้เพียงความขัดแย้งทางความคิดที่สามารถนำมาวิพากษ์หรือโต้แย้งกันเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในสังคมแทน

ชัชวพันธ์ สถาอานันท์ (2557: ข) กล่าวถึงการจัดการความขัดแย้งด้วยการสร้างความปรองดอง โดยจากการศึกษาพบว่าตัวแปรสำคัญในการสร้างความปรองดองคือตัวแปรระดับท้องถิ่น โดยเห็นว่าการจัดการปัญหาหรือการกำหนดแนวทางต่าง ๆ ไม่สามารถกำหนดได้ด้วยแนวคิดที่ว่าเสียมีขนาดเดียว เพราะว่าทุกคนไม่สามารถใส่เสื้อตัวนั้นได้พอดี แต่ทุกคนมีขนาดตัวที่ต่างกันดังนั้นเสื้อตัวที่กำหนดมาจึงไม่สามารถใช้ได้กับทุกคน แต่การจะแก้ไขต้องตัดเสื้อให้เหมาะสมหรือทุกคนสามารถใส่ได้ เหมือนกันกับท้องถิ่นที่ทุกท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะของตนเอง การกำหนดนโยบายหรือแนวทางใด ๆ ต้องคำนึงสภาพในท้องถิ่น หากการกำหนดนโยบายหรือแนวทางต่าง ๆ ไม่เหมาะสมกับท้องถิ่นจะทำให้เกิดความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งหรือการปรองดองจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้และไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากประชากรในท้องถิ่นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขาดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของและมองว่าตนเองไม่มีส่วนร่วม

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2558) กล่าวถึงการจัดการความขัดแย้งผ่านปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของไทยในช่วงการรัฐประหาร ปี 2557 โดยยกงานแปลของอาจารย์เกย์บร เตชะพีระ ที่แปลบทความของ NORBERTO BOBBIO ถึงแนวทางในการจัดการความขัดแย้งโดยประชาธิปไตย โดยกล่าวว่าประชาธิปไตยมีอุดมคติสำคัญ 4 ประการ ที่ช่วยในการจัดการความขัดแย้ง คือ

1. Toleration หรือ ความทนกันได้ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันได้ ด้วยการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และปฏิเสธการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา

2. การเห็นความสำคัญของสันติวิธี คือการที่แต่ละฝ่ายต้องสร้างแนวคิดในการมองฝ่ายเห็นต่างว่าเป็นคู่แข่ง ไม่ใช่เป็นศัตรู เพราะการมองฝ่ายที่เห็นต่างว่าเป็นคู่แข่งจะทำให้เกิดแนวคิดในการแข่งขันกันในการนำเสนอทางออกที่ดีที่สุด ในแนวทางของตนและไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา แต่ไม่มองฝ่ายเห็นต่างว่าเป็นศัตรูที่มีแนวคิดต้องกำจัด ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคือเป็นการหาทางออกในแนวทางที่แต่ละฝ่ายยอมรับได้และไม่สร้างปัญหาใหม่จากการต่อสู้ในฐานะศัตรู

3. ข้อดีของระบอบประชาธิปไตยข้อหนึ่งคือ การทำให้สังคมฟื้นชีวิตได้ เพราะทำงานบนฐานของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอแนวทางจากทุกฝ่ายและไม่ปิดโอกาสในการนำเสนอ ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหามีความสามารถปรึกษาหารือกันได้อีกครั้งเพื่อแก้ไขปัญหา

4. ทรานสปาร์เรนซี หรือ ความเป็นที่ป็นนื่องกัน ตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยของฝรั่งเศส ที่ให้ความสำคัญกับ เสรีภาพ เสมอภาค และทรานสปาร์เรนซี โดยตั้งคำถามในการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งว่าจะอยู่ร่วมกันอย่างไร และจะสร้างสังคมการเมืองที่ดีได้อย่างไร เพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือสังคม

ดังนั้น จึงสรุปว่าประชาธิปไตยคือการเคลื่อนไหวของจิตนาการ ของการทำงาน และการเคลื่อนไหวเพื่อหาทางออกร่วมกันว่าวิถีชีวิตและสังคมจะเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นหลักการหนึ่งที่จะช่วยจัดการความขัดแย้งในสังคมและชุมชน

สถาบันพระปกเกล้า (2562) ได้นำงานวิจัยของ อธิพัฒน์ สนิทโร เรื่องการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี มานำเสนอเป็นวิธีในการจัดการความขัดแย้งวิธีหนึ่ง โดยงานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาการจัดการความขัดแย้งจากสาเหตุการก่อเกิดและกระบวนการความขัดแย้งทางการเมืองไทยภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี 2535 เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองไทยด้วยแนวทางสันติวิธี ซึ่งผลการศึกษาพบว่าสาเหตุการก่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี 2535 ดังนี้

1. เกิดจากความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเผด็จการทหารกับฝ่ายประชาธิปไตย ฝ่ายคนเมืองกับฝ่ายชนบท ฝ่ายกลุ่มอำนาจเก่ากับฝ่ายกลุ่มอำนาจใหม่

2. เกิดจากความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์
3. เกิดจากความขัดแย้งเรื่องโครงสร้างทางการเมือง
4. เกิดจากการช่วงชิงอำนาจโดยไม่มีกฎกติกาที่ชัดเจน

ขณะที่กระบวนการความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยพบว่ามี 8 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ช่วงสันติภาพอย่างแท้จริง

ขั้นตอนที่ 2 ช่วงความขัดแย้งที่ซ่อนเร้นอยู่

ขั้นตอนที่ 3 ช่วงความขัดแย้งที่ปรากฏออกมาให้เห็น

ขั้นตอนที่ 4 ช่วงการเพิ่มความตึงเครียด

ขั้นตอนที่ 5 ช่วงสงครามหรือการปะทะอย่างเต็มที่

ขั้นตอนที่ 6 ช่วงการลดลงของความตึงเครียดและการเจรจา

ขั้นตอนที่ 7 ช่วงการลดลงของความตึงเครียดและการหาข้อตกลง

ขั้นตอนที่ 8 ช่วงหลังความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพ

ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงได้นำเสนอแนวทางในการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ที่ประกอบด้วย

1. การสร้างความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม
2. การเร่งระงับปัญหาความขัดแย้ง
3. การลดความขัดแย้งในระดับบุคคล
4. การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง
5. การสร้างความปรองดอง
6. การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางสันติวิธี
7. การสร้างความยึดมั่นในแนวทางสันติวิธีให้แก่สังคม

เมื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดการความขัดแย้งในทางการเมืองแบบสันติวิธีจะพบว่าผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางในการจัดการความขัดแย้งด้วยการไม่ใช้ความรุนแรง และจัดการความขัดแย้งด้วยกระบวนการยุติธรรม การยอมรับความคิดเห็นต่าง และการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อลดและระงับความขัดแย้งตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับสถาบันเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม โดยอยู่ภายใต้การเข้าใจและยึดมั่นในแนวทางสันติวิธี ซึ่งแนวทางนี้จะทำให้คู่ขัดแย้งถอยออก

จากใจกลางของปัญหาและออกมามองความขัดแย้งในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำประเด็นเหล่านั้นมา
 สะสางจนทุกฝ่ายรับได้และไม่มีการขัดแย้งที่รุนแรงต่อไป

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งสรุปได้ว่า ความขัดแย้ง คือ
 ความขัดกันจากแนวความคิด การปฏิบัติ ผลประ โยชน์ และการเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งทำให้เกิดการ
 ต่อสู้กันทั้งแนวคิด อุดมการณ์ และการใช้กำลัง ขณะที่การจัดการความขัดแย้ง คือ การทำให้ความ
 ขัดแย้งลดลงหรือยุติลง ด้วยวิธีการต่าง ๆ อาทิ การต่อรอง โกล่เกลี่ย การบังคับใช้กฎหมาย การสร้าง
 การมีส่วนร่วม การรับฟังความคิดเห็น และการเจรจา เพื่อให้คู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายได้ผลประโยชน์
 ที่ตนเองต้องการมากที่สุด หรือได้ผลประโยชน์เป็นที่พอใจ โดยยึดถือหลักการสันติวิธีเพื่อไม่ให้
 ความขัดแย้งเหล่านั้นกลายเป็นความรุนแรงเพื่อให้เกิดความชอบธรรม ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความ
 เข้าใจกันระหว่างคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย และลดความขัดแย้งลงได้

สรุปได้ว่า แนวคิดสิทธิชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิด
 นิเวศวิทยาการเมือง และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมการศึกษา
 เรื่อง “การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้าง โรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว
 จังหวัดนครราชสีมา” เนื่องจากแนวคิดข้างต้นสามารถนำไปสู่การศึกษสาเหตุของความขัดแย้งจาก
 โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล พัฒนาการของความขัดแย้ง กลไกในการจัดการความขัดแย้ง
 และหาแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสม

5. กฎหมายและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบล สีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

การก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลมีกฎหมายที่กำกับดูแลการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ใช้
 เป็นข้อกำหนดในการกำกับดูแลการขออนุญาตก่อสร้าง การดำเนินการก่อสร้าง การยกเลิกโครงการ
 และการทำความเข้าใจกับประชาชนที่กำหนดไว้เป็น 2 ลักษณะ ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่บังคับใช้กับ
 โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ต้องดำเนินการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ
 สิ่งแวดล้อม (EIA) และข้อกำหนดที่บังคับใช้กับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ได้รับยกเว้น
 ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม โดยโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชี
 มวล ที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นโครงการที่เป็นไปตามข้อกำหนดของ
 โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ
 ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

กฎหมายดังกล่าวระบุไว้ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 130 ตอนพิเศษที่ 11ง เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2556

ตามประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง มาตรการป้องกัน แก๊ส และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำหรับการผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง)

สรุปได้ว่าคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานได้กำหนดมาตรการ ด้านสิ่งแวดล้อมแก่โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง) โดยกำหนดให้โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่มีกำลังการผลิตสูงกว่า 10 เมกะวัตต์ ต้องดำเนินการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ขณะที่โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่มีกำลังการผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่มีกำลังการผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ ต้องดำเนินการตาม ประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice หรือ COP) ว่าด้วยมาตรการป้องกัน แก๊ส และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบกิจการผลิตไฟฟ้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีความปลอดภัยต่อชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง

ประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice หรือ COP)

1. โครงการที่ต้องปฏิบัติตาม COP คือ โครงการที่ขออนุญาตก่อสร้างโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าขนาดกำลังการผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ ที่ผลิตไฟฟ้าจากการเผาเชื้อเพลิงชีวมวล ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง เช่น เศษไม้ ไม้พิน ฟางข้าว แกลบ กะลามะพร้าว ทะลายมะพร้าว โยมะพร้าว กะลาปาล์ม ทะลายปาล์ม โยปาล์ม ต้นอ้อย ใบอ้อย ชานอ้อย เศษพืช วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร แต่ไม่รวมกระบวนการผลิตกระแสไฟฟ้าจากก๊าซธรรมชาติและมูลสัตว์

2. การบังคับใช้ COP กำหนดให้ผู้ประกอบการที่ต้องการขอใบอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลต้องจัดทำรายงานการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Checklist) ตามข้อกำหนดของ COP ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขท้ายใบอนุญาต ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พุทธศักราช 2550

3. รายการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Checklist) ตาม COP

3.1 ผู้ขอรับใบอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าต้องดำเนินการศึกษาและปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมตามที่ COP กำหนดเป็นระยะ ประกอบด้วย

3.1.1 ระยะเตรียมการโครงการ คือ

- 1) แผนการออกแบบและวางผังโครงการ
- 2) แผนการจัดหาเชื้อเพลิง
- 3) แผนการจัดการทรัพยากรน้ำ
- 4) แผนการคมนาคมขนส่ง
- 5) แผนการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า
- 6) แผนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3.1.2 ระยะการก่อสร้างโครงการ คือ

- 1) แผนการด้านคุณภาพอากาศ
- 2) แผนการด้านเสียง
- 3) แผนการจัดการทรัพยากรน้ำ
- 4) แผนการคมนาคมขนส่ง
- 5) แผนการกำจัดขยะและการกำจัดกากของเสีย
- 6) แผนการด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสุขภาพ
- 7) แผนการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า

3.1.3 ระยะดำเนินการ คือ

- 1) แผนการด้านคุณภาพอากาศ
- 2) แผนการด้านเสียง
- 3) แผนการจัดการทรัพยากรน้ำ
- 4) แผนการคมนาคมขนส่ง
- 5) แผนการจัดการขยะและกากของเสีย
- 6) แผนการด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสุขภาพ
- 7) แผนการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.1.4 ขั้นตอนการรื้อถอนอาคาร คือ

- 1) แผนการด้านคุณภาพอากาศ
- 2) แผนการด้านเสียง
- 3) แผนการด้านคมนาคมขนส่ง
- 4) แผนการด้านการจัดการขยะและกากของเสีย
- 5) แผนการด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสุขภาพ
- 6) แผนการแจ้งข้อมูลและประกาศ

3.2 ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ลดความกังวลจากผลกระทบที่อาจจะเกิดจากโครงการ และรวบรวมข้อคิดเห็นและข้อห่วงใยของประชาชนมากำหนดเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดจากโครงการ รวมถึงกำหนดมาตรการตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเหมาะสมพร้อมทั้งแนบข้อมูลการแสดงความคิดเห็นของประชาชนไว้ในเอกสารแนบท้ายของรายงานการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม

3.3 ผู้ขอรับใบอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าต้องนำมาตรการด้านต่าง ๆ ที่กำหนดใน COP มากำหนดเป็นมาตรการป้องกัน และแนวทางแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

3.4 กำหนดให้มีมาตรการติดตามผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

3.4.1 แสดงสถานีตรวจวัดด้านสิ่งแวดล้อมโดยระบุพิกัดที่ชัดเจนในแผนที่ที่มีมาตราส่วนที่เหมาะสมกับสถานที่ก่อสร้าง โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่อ่อนไหวเป็นอันดับแรก

3.4.2 แสดงรูปถ่ายการเก็บตัวอย่าง และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยให้การเก็บตัวอย่างให้เป็นไปตามมาตรฐานและหลักการทางวิชาการ

3.4.3 แสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมรับรอง และดำเนินการนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามที่ COP กำหนด

จากการศึกษาประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง มาตรการป้องกันแก้ไข และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำหรับการผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง) สรุปได้ว่าเป็นประกาศที่คณะกรรมการกำกับพลังงานได้กำหนดขึ้นเพื่อบังคับใช้กับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่มีกำลังการผลิตไม่เกิน 10 เมกะวัตต์ เพื่อเป็นมาตรการในการประกอบกิจการโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีความปลอดภัยต่อชุมชน โดยกำหนดเป็นประมวลหลักการปฏิบัติ (code of practice) ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการโรงไฟฟ้าชีวมวลที่กำลังการผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ ต้องปฏิบัติตามตั้งแต่ระยะเตรียมโครงการ ระยะก่อสร้างโครงการ ระยะดำเนินการ และระยะการรื้อถอนสิ่งก่อสร้างจากโครงการ เพื่อให้โครงการเป็นไปตามมาตรฐานของการป้องกัน แก้ไข และติดตามผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับ โครงการที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องทำจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลเป็นโครงการก่อสร้างโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล ของบริษัท ยูนิ เพาเวอร์ เทค จำกัด ในพื้นที่ หมู่ที่ 3 บ้านถนนคต ถนนสุขบรรทัด ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เนื้อที่ 411,532 ตารางเมตร โดยกำหนดก่อสร้างโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้ากำลังการผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าขนาด 9.9 เมกะวัตต์ โดยทำการขออนุญาตต่อสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมาเมื่อปี 2554 กำหนดให้มีพนักงานภายในโรงงานประมาณ 40 คน และกำหนดใช้เชื้อเพลิงชีวมวลในการผลิตกระแสไฟฟ้าจากเศษไม้ เปลือกไม้ และเห้งไม้สำหรับแปะหลัง โดยกำหนดความต้องการเศษไม้ และเปลือกไม้ปีละประมาณ 80,000 ตัน และเห้งไม้สำหรับแปะหลังปีละประมาณ 20,000 ตัน ซึ่งโรงไฟฟ้าจะซื้อไม้สับกับโรงงานไม้สับในพื้นที่ประมาณ 200 ตันต่อวัน ส่วนที่เหลืออีก 100 ตัน โรงไฟฟ้าจะส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ปลูกไม้กฤษณาและยูคาลิปตัส เพื่อส่งขายเป็นเชื้อเพลิงให้กับโรงไฟฟ้า โดยกำหนดผลิตกระแสไฟฟ้าปีละประมาณ 80 ล้านหน่วย

โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลเริ่มดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ปี 2559 โดยบริษัท ยูนิ เพาเวอร์ เทค จำกัด ทำสัญญาขายไฟฟ้าให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นเวลา 20 ปี ภายใต้อัตราค่าไฟฟ้าแบบ Feed in tariff (FIT) ที่อัตราหน่วยละ 4.24 บาท รวมกับค่าไฟแบบพรีเมียมอัตราหน่วยละ 0.30 บาท เป็นเวลา 8 ปี โรงไฟฟ้าชีวมวลที่ก่อสร้างใช้เครื่องจักรในการผลิตกระแสไฟฟ้าแบบกังหันเทอร์ไบน์แบบไอน้ำ โดยอาศัยความร้อนจากการเผาเชื้อเพลิงชีวมวลต้มน้ำให้ร้อนเพื่อนำไอร้อนจากการต้มน้ำไปหมุนกังหันเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า (บริษัท ยูนิ เพาเวอร์ เทค จำกัด, 2554)

พื้นที่ตำบลสีคิ้ว ซึ่งเป็นพื้นที่ก่อสร้างโครงการ โรงไฟฟ้าชีวมวลประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน 17 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านสีคิ้ว หมู่ที่ 2 บ้านสีคิ้ว หมู่ที่ 3 บ้านหนองรี หมู่ที่ 4 บ้านสีคิ้ว หมู่ที่ 5 บ้านสีคิ้ว หมู่ที่ 6 บ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่ 7 บ้านสุขชัยพัฒนา หมู่ที่ 8 บ้านสะพานดำ หมู่ที่ 9 บ้านกลาง หมู่ที่ 10 บ้านทับม้า หมู่ที่ 11 บ้านถนนคต หมู่ที่ 12 บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ 13 บ้านบุงลำไย หมู่ที่ 14 บ้านศาลเจ้าพ่อ หมู่ที่ 15 บ้านลาดเหนือ หมู่ที่ 16 บ้านตลาดใต้ หมู่ที่ 17 บ้านริมบึง มีประชากรทั้งสิ้น 5,479 คน 2,201 ครัวเรือน (ไทยตำบลคอตคอม [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2563)

6. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พนิดา เจริญสุข (2557) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการร้องเรียนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากการดำเนินการโรงไฟฟ้าชีวมวล ในประเด็นของปัจจัยที่ทำให้สถานประกอบการอยู่ร่วมกันกับชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยการศึกษาจากประชาชนที่อาศัยอยู่รอบโรงไฟฟ้าชีวมวล ตำบลบ่อทราย อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี และโรงไฟฟ้าชีวมวล ตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีนโยบายด้านพลังงานทดแทนที่ส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทางเลือกตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เพื่อลดการใช้พลังงานฟอสซิล ทำให้แนวโน้มการเกิดของโรงไฟฟ้าชีวมวลเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะโรงไฟฟ้าขนาดเล็กที่มีกำลังการผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ และการก่อสร้างในหลาย ๆ พื้นที่เกิดปัญหาการร้องเรียน ซึ่งในการศึกษาพบว่าประชาชนในพื้นที่โครงการมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงงานเพียงด้านเดียว คือรับรู้ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเท่านั้น แต่เมื่อโรงไฟฟ้าดำเนินการไปแล้วประชาชนจึงได้รับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน เช่น ปัญหาฝุ่นละออง เสียงดังรบกวน คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะแอ่ง อากาศตาแดง เคืองตา และยังพบว่าการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับพิธีกรรมหรือเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น ซึ่งการวิจัยนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือใช้กลไกการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความจริงใจในการเปิดเผยข้อมูลอย่างรอบด้าน การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรม มีกระบวนการการมีส่วนร่วมกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม และมีส่วนร่วมทั้งระยะก่อนดำเนินโครงการและระยะดำเนินโครงการ

จารุลักษณ์ ผูกจีน (2557) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาย่านไม้สะเป่ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่าชุมชนและรัฐมีความขัดแย้งกันจากปัญหาที่อยู่อาศัยของชุมชนทับซ้อนพื้นที่ป่าที่ได้ประกาศเป็นพื้นที่ป่าสงวนและเขตอุทยาน จึงนำมาสู่การจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างชาวบ้านในบ้านไม้สะเป่ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อจัดการปัญหา โดยจากการร่วมมือกันจากทุกภาคส่วนข้างต้นพบว่าปัญหาที่นำมาซึ่งความขัดแย้งเกิดจากกฎหมายที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญกับกฎหมายป่าไม้ไม่มีความสอดคล้องกัน ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่บ้านไม้สะเป่ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ดังนั้นชุมชนจึงได้ร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยการที่ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม ด้วยการกำหนดกฎ ระเบียบ กติกา เพื่อให้สมาชิกในชุมชนถือปฏิบัติร่วมกัน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ศุภาพ บุญสว่าง (2548) ศึกษาการจัดการความขัดแย้งจากมลภาวะอุตสาหกรรม กรณีศึกษาตำบลแม่เนาเรือ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ที่ศึกษาปัญหาความขัดแย้งจากมลภาวะอุตสาหกรรมของโรงงานทำจิงดองกับชุมชนในพื้นที่ตำบลแม่เนาเรือ ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุของความขัดแย้งเกิดจากสาเหตุ 3 ประการ ประการแรกเกิดจากผลกระทบจากการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการเป็นบุคคลภายนอกชุมชนสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ก่อสร้างโรงงานไม่ถูกสุขลักษณะ ลักลอบปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำห้วยสาธารณะ ไม่ให้ความร่วมมือหรือยอมรับความคิดเห็นของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประการที่สอง ชุมชนไม่ได้รับทราบข่าวสารการก่อสร้างโรงงานในพื้นที่ ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากโรงงานไม่คุ้มค่าต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เสียไป ชุมชนได้รับผลกระทบจากน้ำเสียที่โรงงานปล่อยลงสู่ลำห้วยสาธารณะ ประการที่สาม การดำเนินการของภาครัฐขาดความเป็นธรรมเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มนายทุน การขออนุญาตก่อสร้างโรงงานภาครัฐตรวจสอบผลได้ผลเสียไม่จริงจัง

ทำให้ชุมชนใช้กลวิธีในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยการประท้วงและร้องเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งการตรวจสอบผลได้ผลเสียของภาครัฐอย่างจริงจัง รวดเร็ว และเป็นธรรม ทำให้โรงงานต้องชดเชยค่าเสียหายให้กับสมาชิกในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียเพิ่มเติมและปรับปรุงคุณภาพในการบำบัดน้ำเสียให้ได้มาตรฐาน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน นอกจากนี้ การศึกษายังให้ข้อเสนอแนะในการลดความขัดแย้งระหว่างโรงงานกับชุมชนด้วยการจัดหาระบบบำบัดน้ำเสียให้เพียงพอต่อปริมาณน้ำเสียจากโรงงาน มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำเสียที่บำบัดแล้วอย่างต่อเนื่อง รับซื้อสินค้าเกษตรของชุมชน(จึง)ซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นอันดับแรก ร่วมมือกับชุมชนและภาครัฐในการสร้างความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

พระเกียรติศักดิ์ ม่วงมิตร (2545) ศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งในชุมชนบนพื้นที่สูง โดยศึกษาที่บ้านหนองเต่า หมู่ 4 ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าความขัดแย้งในชุมชนบนพื้นที่สูงมาจากปัจจัย 2 ประการ คือ 1) ความขัดแย้งจากผลประโยชน์และการแย่งชิงทรัพยากร เช่น การเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลภายนอก การลักลอบเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในชุมชน และการบุกรุกป่าและที่ทำกินของชุมชน 2) ความขัดแย้งจากค่านิยม ความเชื่อและโลกทัศน์ ได้แก่ ค่านิยมที่ต่างกันระหว่างคู่ขัดแย้ง ความเชื่อเกี่ยวกับการฟื้นฟูจัดการป่าของชาวบ้านและหน่วยงานของรัฐ และโลกทัศน์ของรัฐที่มองว่าคนอยู่กับป่าไม่ได้ขณะที่ชาวบ้านมองว่าคนสามารถอยู่กับป่าได้ โดยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความขัดแย้งในชุมชนมี 2 ระยะ คือในอดีตเกิดจาก

นโยบายของรัฐในการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนการปลูกฝิ่น และความอ่อนแอของชุมชนจากการที่สมาชิกคิดसारเสพติด ขาดการรวมกลุ่มและขาดผู้นำที่เข้มแข็ง ขณะที่เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความขัดแย้งในปัจจุบัน คือ นโยบายป่าไม้ของรัฐบาล นโยบายส่งเสริมทางเศรษฐกิจและการลงทุนของชาวต่างชาติ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติ

การจัดการความขัดแย้งจากการศึกษาพบว่าในอดีตใช้ระบบคุณค่าในการจัดการความขัดแย้ง โดยให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสในชุมชน ความเป็นเครือญาติ การไม่ข่มเหงเบียดเบียนกัน โดยอาศัยกลไกของผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรและเครือข่ายชาวบ้าน และกลไกรัฐ ได้แก่ การปรับใช้คุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน การเจรจาตกลงแบบไม่เป็นทางการ การรวมตัวเคลื่อนไหวและต่อต้าน การสร้างเครือข่ายองค์กรชาวบ้านและการประสานงานกับภาครัฐ ส่วนในปัจจุบันความขัดแย้งมีความหลากหลายมากขึ้นการจัดการความขัดแย้งจะใช้ระบบคุณค่าเหมือนในอดีตแต่มีความซับซ้อนมากกว่า โดยอาศัยกลไกผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรและเครือข่ายองค์กรชุมชน บุคคลหรือหน่วยงานภายนอก ได้แก่ การปรับใช้วัฒนธรรมประเพณีการเจรจาตกลงแบบไม่เป็นทางการ การรวมตัวเคลื่อนไหวและต่อต้าน การสร้างเครือข่ายองค์กรชาวบ้านเพื่ออำนาจต่อรอง การประสานกับรัฐ และการประสานกับหน่วยงานภายนอก

โนบุทากะ คุเซ (2545) ศึกษาเรื่อง พหุสัมพันธ์ขององค์กรในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม กรณีขบวนการคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เงื่อนไขสำคัญของพหุสัมพันธ์ภายในองค์กรที่มีผลต่อการระดมทรัพยากรของกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก เพื่อคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูด และโรงไฟฟ้าบ่อนอก โดยผลการศึกษาพบว่า การคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกนั้นมาจากการตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน โดยกลุ่มชาวบ้านได้รวมตัวกันคัดค้านในลักษณะของเครือข่ายหลายระดับ ซึ่งทำให้กลุ่มชาวบ้านสามารถสร้างอำนาจที่เข้มแข็งในการต่อรองกับภาครัฐเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองได้ โดยความแตกต่างในการสร้างอำนาจของชุมชนจากทั้งบ้านกรูด และบ่อนอก อยู่ที่ความเหนียวแน่นของความสัมพันธ์ภายในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งพื้นที่บ่อนอก ชาวบ้านมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและเหนียวแน่นกันมากกว่าชาวบ้านในพื้นที่บ้านกรูด จึงเป็นผลให้การรวมกลุ่มของชาวบ้านบ่อนอก มีอำนาจในการต่อรองมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามชาวบ้านกรูดได้ใช้การประชาสัมพันธ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดจากโครงการโรงไฟฟ้าแก่ชาวบ้านจึงทำให้การรวมตัวมีความเข้มแข็งที่มากขึ้น และร่วมกันเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างมีพลัง

กริมกมล มัทธนะวิศัลย์ (2543) ศึกษาการจัดการความขัดแย้งในป่าชุมชนของชาวปกาสัย บ้านแม่หาร ตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษา

พบว่าในช่วงที่อิทธิพลของรัฐและตลาดยังไม่ขยายตัวอย่างเข้มข้นชุมชนสามารถจัดการป่าโดยอาศัยจารีตประเพณี ภายใต้การควบคุมของอำนาจท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อรัฐได้ขยายอำนาจเข้าควบคุมจัดการป่าอย่างเข้มข้น ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในการจัดการป่าชุมชนและการที่อำนาจตลาดขยายตัวมากขึ้นทำให้เกิดความต้องการสิทธิปัจเจกบุคคล ซึ่งสร้างแรงกดดันในการใช้และการยึดครองทรัพยากรในป่า จึงทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่มีความหลากหลายในชุมชน เกิดการซ้อนทับของอำนาจรัฐ อำนาจตลาด อำนาจท้องถิ่นและอำนาจตามจารีตประเพณีทำให้เกิดความขัดกันจนทำให้ทุกอำนาจที่ดำรงอยู่ไม่สามารถบังคับใช้ได้เต็มที่จนเกิดสถานการณ์ที่เรียกว่า “ช่องว่างทางอำนาจ” ขึ้นในการจัดการป่าชุมชน

สถานการณ์ดังกล่าวนำมาซึ่งการหาวิธีในการจัดการความขัดแย้งด้วยการเปิดโอกาสให้คนกลุ่มต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ในการจัดการป่าชุมชนมากขึ้น โดยอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมในการตีความกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในประเด็นเรื่องสิทธิ ความเป็นธรรม ความยั่งยืน และอำนาจท้องถิ่น แต่กลไกในการจัดการความขัดแย้งยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ยังคงความขัดแย้งอยู่แต่ไม่ถึงขั้นแตกหักจึงทำให้เกิดการคานอำนาจกันระหว่างอำนาจรัฐ อำนาจตลาด และอำนาจท้องถิ่น ซึ่งทำให้พบว่าแนวทางในการจัดการปัญหาในอนาคตคือการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดการป่าชุมชนขึ้นมาใหม่และลดการลดทอนความชอบธรรมของอำนาจชุมชนจากอำนาจรัฐซึ่งจะเป็นแนวทางการจัดการความขัดแย้งในการจัดการป่าชุมชนได้อย่างยั่งยืน

บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ (2543) ศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับราษฎรกรณีศึกษาเขื่อนปากมูล โดยศึกษาจากการชุมนุมเรียกร้องของราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในพื้นที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาพบว่าความขัดแย้งเกิดจากการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตในการสร้างเขื่อนปากมูลไม่ละเอียดทำให้เกิดปัญหาในการใช้ชีวิตแก่ราษฎรบริเวณเขื่อนปากมูล ทำให้เกิดการชุมนุมเรียกร้องสิทธิในประเด็นต่าง ๆ อาทิ ค่าชดเชยที่ดิน ค่าชดเชยในการสูญเสียอาชีพประมง การเรียกร้องให้การไฟฟ้าหยุดผลิตไฟฟ้าในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน เพื่อให้สภาพแวดล้อมได้ฟื้นตัวให้ใกล้เคียงกับสภาพก่อนการสร้างเขื่อน โดยชาวบ้านอาศัยกลไกในการชุมนุมเรียกร้องตลอดระยะเวลา 11 ปี จนนำมาซึ่งท่าทีของรัฐในการจัดการความขัดแย้งด้วยท่าทีที่เริ่มเข้าใจและยอมรับความคิดเห็นของราษฎรทีละเรื่อง และแก้ไขทีละประเด็น จนเกิดแนวคิดใหม่ในการจัดการโครงการของรัฐ เช่น การจ่ายค่าชดเชยที่เป็นต้นทุนทางสังคม ขณะที่แนวทางในการแก้ไขความขัดแย้ง ผู้ศึกษาเห็นว่าคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาผลกระทบจากโครงการอย่างละเอียดที่มีการคำนึงถึงผลกระทบทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต

อารีย์วรรณ ทัดตะศิริ (2543) ศึกษาเรื่องการเมืองเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการวิจัยต้องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อนโยบายสาธารณะในกรณีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอก ตำบลบ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ทำให้การตัดสินใจไม่สามารถกระทำได้หรือล่าช้าออกไป โดยมีสมมติฐานคือ ปัจจัยทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อนโยบายการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอก มากกว่าปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยทางการเมืองประกอบด้วย 1) โครงสร้างอำนาจชุมชน โดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่น 2) ความแตกต่างทางผลประโยชน์ในพื้นที่ 3) การขาดการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการเมืองทั้ง 3 ประการล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การก่อสร้างโครงการต้องล่าช้าออกไป โดยเฉพาะปัจจัยทางการเมืองในประเด็นการขาดการมีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องของรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดทำรายงานที่ผิดขั้นตอนในความรู้สึกของประชาชน รวมทั้งการจัดทำประชาพิจารณ์ที่ไม่โปร่งใส ยิ่งทำให้ความเกรงกลัวผลกระทบจากโครงการยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านขาดความเชื่อถือในการดำเนินการของรัฐและเอกชนที่ได้รับสัมปทาน และก่อให้เกิดความขัดแย้งจนการตัดสินใจเชิงนโยบายไม่สามารถกระทำได้และต้องล่าช้าออกไป

ทัพพ์ คุณวัฒน์ (2543) ศึกษาเรื่องกระบวนการทำประชาพิจารณ์ของรัฐไทย กรณีโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของการที่รัฐไทยได้นำการทำประชาพิจารณ์มาใช้ลดปัญหาความขัดแย้งจากนโยบายสาธารณะในช่วงเวลาที่ผ่านมาแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการจัดทำประชาพิจารณ์ไม่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากการจัดทำประชาพิจารณ์ในกรณีโรงไฟฟ้าบ่อนอก ขาดองค์ประกอบที่สำคัญของการทำประชาพิจารณ์ คือ การทำประชาพิจารณ์ต้องเกิดขึ้นก่อนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งการที่คณะกรรมการประชาพิจารณ์บางคนไม่เป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเนื่องจากถูกมองว่าไม่มีความเป็นกลาง ทำให้การจัดทำประชาพิจารณ์ไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน นอกจากนี้การดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนมาโดยตลอด ดังนั้นการที่รัฐไทยนำการทำประชาพิจารณ์มาใช้เป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งหรือลดความขัดแย้งจากโครงการของรัฐในอนาคต รัฐไทยจะต้องดำเนินการตามหลักการทำประชาพิจารณ์อย่างถูกต้อง และให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่โครงการต่าง ๆ ของรัฐจะได้เป็นที่ยอมรับของประชาชนและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดสรุปได้ว่า ความขัดแย้งเกิดจากการขัดกันในการใช้ทรัพยากรและพื้นที่ในท้องถิ่นในการทำประโยชน์ต่าง ๆ โดยภาครัฐหรือเอกชน มุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางวัตถุ แต่ประชาชนในท้องถิ่นยึดมั่นในวิถีชีวิต จารีต และสิทธิชุมชน พร้อมทั้งไม่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่กระทบต่อประชาชนนำมาซึ่งการต่อสู้ในเรื่อง สิทธิของชุมชน ผ่านกลไกการชุมนุมเรียกร้อง การยื่นหนังสือคัดค้าน และกลไกทางกฎหมาย โดยการจัดการความขัดแย้งในหลายพื้นที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนกับภาครัฐและภาคเอกชน เนื่องจากเป็นแนวทางที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้นำเสนอความต้องการอย่างแท้จริงต่อรัฐและเอกชน และยังเป็นช่องทางที่ประชาชนได้เข้าไปต่อรองเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการหรือข้อยุติความขัดแย้งระหว่างคู่ขัดแย้งต่าง ๆ ได้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบล สีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา โดยผู้วิจัยต้องการทราบพัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ทราบกลไกในการจัดการความขัดแย้งในท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ชีวมวล และเสนอแนะแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมต่อปัญหาจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ด้วยการทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐที่ติดตามปัญหา ประชาชนในพื้นที่ ประชาชนที่สนับสนุน และประชาชนที่คัดค้าน

วิธีการที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการทำวิจัย คือ การวิจัยเชิงคุณภาพแบบการพรรณนา เนื่องจากผู้วิจัยต้องการที่จะทราบข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ชาวบ้าน แกนนำ และส่วนราชการที่ติดตามปัญหา ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งต้องการทราบความคิดเห็นเชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐที่ติดตามปัญหา ประชาชนในพื้นที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มประชาชนที่สนับสนุน และกลุ่มประชาชนที่คัดค้าน โดยการเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รัฐที่ติดตามพัฒนาการของปัญหาและมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาจำนวน 5 คน ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกรณีดังกล่าวจำนวน 5 คน ตัวแทนประชาชนกลุ่มสนับสนุนโครงการจำนวน 5 คน และตัวแทนประชาชนกลุ่มคัดค้านโครงการจำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย ดังนี้

3.1 รวบรวมข้อมูลสำหรับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คำสั่งระเบียบ และกฎหมาย

3.1.2 สร้างคำถามสำหรับแบบสัมภาษณ์ โดยนำเอาวัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย และผลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาสร้างแบบสัมภาษณ์

3.1.3 นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ขอคำแนะนำ และความคิดเห็น เพื่อทำการปรับปรุง

3.1.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุงแก้ไข ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.2 โครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ ตำแหน่ง (ถ้ามี) ประสบการณ์ และความเกี่ยวข้องกับกรณีการคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ตำบลสีคิ้ว

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้พัฒนาการของการคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสีคิ้ว

ส่วนที่ 3 คำถามที่เกี่ยวกับกลไกในการจัดการปัญหาจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ฝ่ายต่าง ๆ นำมาใช้ในการเรียกร้องตามที่ฝ่ายของตนเองต้องการ

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสีคิ้ว

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 นัดวันเวลาสำหรับการสัมภาษณ์ โดยจะนัดกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์ ช่วงพฤศจิกายน ถึง ธันวาคม 2563

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น คำสั่ง ระเบียบ และกฎหมาย

4.2.2 เก็บข้อมูลเชิงสำรวจ ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบมีโครงสร้าง หรือ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (formal interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่ตายตัว ในการสัมภาษณ์จะใช้คำถามเดียวกัน รูปแบบและขั้นตอนในการสัมภาษณ์เหมือนกัน คำถามที่ใช้จะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมในทุกแง่มุมของปรากฏการณ์และตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการ โดยทำการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ในระเบียบวิธีวิจัย

4.2.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่รวบรวม เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และใช้ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบระหว่างบุคคล จัดลำดับความสำคัญ และคุณลักษณะของข้อมูล

5.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับแล้วมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งแนวคิดทฤษฎี ระเบียบ และข้อกำหนด มาทำการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และนำไปเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน พร้อมกับแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูล แล้วนำไปเขียนเป็นรายงาน ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากเอกสารจะถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริงแล้วทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อนำเสนอคำตอบที่ตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาเรื่อง การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาพัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ศึกษากลไกในการจัดการความขัดแย้งที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล และเสนอแนะแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมต่อปัญหาจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ดังกล่าวและในพื้นที่อื่น ๆ

โดยการศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้รับรู้ปัญหา และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการจำนวน 20 คน ใน 4 กลุ่ม คือ 1)เจ้าหน้าที่รัฐที่ติดตามพัฒนาการของปัญหาและมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา 2) ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกรณีดังกล่าว 3) ตัวแทนประชาชนกลุ่มสนับสนุนโครงการ และ 4) ตัวแทนประชาชนกลุ่มคัดค้านโครงการ ร่วมกับการศึกษาจากเอกสารของหน่วยงานภาครัฐและจากสื่อมวลชนที่ติดตามปัญหาดังกล่าว โดยผลการศึกษา มีดังนี้

1. พัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาพัฒนาการของความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว แบ่งออกเป็น 4 ข้อ ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการรับรู้พัฒนาการของความขัดแย้งที่แตกต่างกัน ดังนี้

1.1 เจ้าหน้าที่รัฐที่ติดตามพัฒนาการของปัญหาและมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา

ผลการศึกษาพัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว คุณสมบรอง ถ้ำกลาง เจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสาร จากศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติภาค 3 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ซึ่งรับผิดชอบจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า “ความขัดแย้ง

ดังกล่าวเริ่มจากการที่บริษัท ยูนิ เพาเวอร์ เทค จำกัด ได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงไฟฟ้าชีวมวลจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา เมื่อปี 2554 โดยบริษัท ยูนิ เพาเวอร์ เทค จำกัด และบริษัท เคพีเอ็น กรีน เอเนอจี โซลูชัน จำกัด ได้ขออนุญาตดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในปี 2559 ด้วยการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดกำลังการผลิต 9.9 เมกะวัตต์ ที่บ้านถนนคต หมู่ 3 (ถนนสุขบรรทัด กม.2) ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าส่งขายให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดนครราชสีมา” (สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2563)

พร้อมกันนี้คุณสมปอง ยังมอบเอกสารคำขอรับใบอนุญาต ของ บริษัท ยูนิ เพาเวอร์ เทค จำกัด ที่คุณสมปอง ได้รวบรวมไว้ซึ่งให้รายละเอียดโครงการที่กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการก่อสร้างระหว่างปี 2559 ถึงปี 2560 มูลค่าโครงการจำนวน 800 ล้านบาท โดยบริษัท ยูนิ เพาเวอร์ เทค จำกัด ซึ่งขณะการประมูลโครงการจะต้องก่อสร้างโรงไฟฟ้าตามขั้นตอนของคณะกรรมการกำกับพลังงาน (กพ.) ด้วยการทำสัญญาขายไฟฟ้าให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นเวลา 20 ปี ภายใต้อัตราค่าไฟฟ้าแบบ Feed in tariff (FIT) ที่อัตราหน่วยละ 4.24 บาท รวมกับค่าไฟแบบพรีเมียมอัตราหน่วยละ 0.30 บาท เป็นเวลา 8 ปี โดยจะใช้เชื้อเพลิงชีวมวลที่มีในพื้นที่ คือ เศษไม้ ไม้สับ และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยโรงไฟฟ้ามีความต้องการในปริมาณ 300 ตันต่อวัน ซึ่งโรงไฟฟ้าจะรับซื้อไม้สับจากโรงงานไม้สับในพื้นที่อำเภอสีคิ้ว ซึ่งสามารถสนับสนุนไม้สับให้แก่โรงไฟฟ้าได้จำนวน 200 ตันต่อวัน ขณะที่ความต้องการไม้สับอีกจำนวน 100 ตันต่อวัน บริษัทจะส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นปลูกไม้กระถินและไม้ยูคาลิปตัส เพื่อส่งขายให้กับโรงไฟฟ้า โดยจะเป็นการสร้างอาชีพให้กับประชาชนและเพิ่มการจ้างงานในท้องถิ่น ซึ่งโรงไฟฟ้าชีวมวลที่จะก่อสร้างจะใช้เครื่องจักรในการผลิตกระแสไฟฟ้าแบบกังหันเทอร์ไบน์แบบไอน้ำ ที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวลในการต้มน้ำให้ร้อนเพื่อนำไอร้อนจากการต้มน้ำไปหมุนกังเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า (บริษัท ยูนิ เพาเวอร์เทค จำกัด, 2554)

หลังจากที่บริษัท ยูนิ เพาเวอร์ เทค จำกัด และบริษัท เคพีเอ็น กรีน เอเนอจี โซลูชัน จำกัด ได้เริ่มดำเนินการกระบวนการในการจัดทำประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice หรือ COP) (กระบวนการที่คณะกรรมการกำกับพลังงานกำหนดให้โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวล อาทิ ไม้ฟืน เศษไม้ แกลบ ชานอ้อย ต้นและใบอ้อย ใยปาล์ม กะลาปาล์ม ทะลายปาล์ม กะลามะพร้าว ไยมะพร้าว เศษพืช และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอื่น ๆ ที่ไม่รวมเชื้อเพลิงที่เกิดจากมูลสัตว์และก๊าซชีวมวล มีกำลังการผลิตไม่เกิน 10 เมกะวัตต์ และไม่ต้องจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม/EIA) เพื่อให้โครงการมีมาตรฐานในการผลิตไฟฟ้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างความปลอดภัยให้กับชุมชนท้องถิ่น และการดำเนินการ

สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน การกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ และการกำหนดมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบตามที่ COP กำหนดนั้น คุณกิจกร เกียรติโคกกรวด เจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสารจากกองทัพภาคที่ 2 ซึ่งทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลให้กับกองทัพภาคที่ 2 ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เล่าว่า “มีประชาชนในท้องถิ่นจำนวนหนึ่งได้มีการรวมกันคัดค้านการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าดังกล่าวในขั้นตอนการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรวมตัวกันในนาม “กลุ่มสี่ควักคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล” (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มสี่ควักไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล) ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ตำบลสี่ควัก ที่เห็นว่าโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าดังกล่าวจะสร้างผลเสียให้กับท้องถิ่น โดยผลเสียที่กลุ่มสี่ควักคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล นำมาเสนอเพื่อคัดค้านโครงการก่อสร้าง ประกอบด้วย 1) การก่อสร้างโรงไฟฟ้าจะก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศภายในท้องถิ่น เนื่องจากการเผาเชื้อเพลิงจะทำให้เกิดฝุ่นละอองขนาดเล็กซึ่งจะก่อให้เกิดโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจและโรคหัวใจแก่ประชาชนในท้องถิ่น 2) สร้างมลพิษทางเสียง โดยการผลิตกระแสไฟฟ้าจะก่อให้เกิดเสียงดังขนาด 53 ถึง 56 เดซิเบล 3) เกิดการแย่งชิงน้ำในพื้นที่ เนื่องจากโรงไฟฟ้าต้องใช้น้ำในการผลิตปริมาณ 1,200 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยจะต้องนำน้ำจากแม่น้ำสาธารณะอย่างแม่น้ำลำตะคองมาใช้ นอกจากนี้ ยังอาจสร้างมลพิษให้แม่น้ำลำตะคอง เนื่องจากโรงไฟฟ้าต้องปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ 4) อันตรายในชีวิตประจำวัน เนื่องจากโรงไฟฟ้าต้องใช้รถบรรทุกจำนวนมากในการขนส่งวัตถุดิบซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุกับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสี่ควัก” (สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2563)

ขณะที่คุณสมปอง ถ้ำกลาง ซึ่งติดตามปัญหานี้มาแต่ต้น ได้เล่าเพิ่มเติมว่า “กลุ่มสี่ควักคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ได้มีการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมคัดค้านตั้งแต่ปี 2559 โดยกลุ่มได้จัดกิจกรรมสัมมนาให้ความรู้ถึงผลกระทบจากโรงไฟฟ้าชีวมวลแก่ประชาชนในพื้นที่ตำบลสี่ควัก ติดตามความคืบหน้าในกระบวนการขออนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าจากสำนักงานพลังงานจังหวัดนครราชสีมา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยื่นหนังสือคัดค้านต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ยื่นหนังสือคัดค้านต่อนายกรัฐมนตรีผ่านศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของรัฐบาล ที่ทำเนียบรัฐบาล ยื่นฟ้องศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา ให้เพิกถอนใบอนุญาตการก่อสร้างจนนำมาซึ่งการเพิกถอนใบอนุญาตของศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา เคลื่อนไหวทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ด้วยการเดินขบวนคัดค้านโครงการก่อสร้างในพื้นที่ตำบลสี่ควัก และในกระบวนการการมีส่วนร่วมของบริษัท ขณะที่บริษัทได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา ในปี 2560 ต่อศาลปกครองสูงสุด ซึ่งศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งให้คุ้มครองชั่วคราวโดยให้บริษัทสามารถดำเนินการ

ก่อสร้างต่อไป โดยในปัจจุบัน (ปี 2564) บริษัทได้ดำเนินการทดลองเดินเครื่องจักรในการผลิตกระแสไฟฟ้า” (สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2563)

ส่วนคุณวิษณุ ฤกษ์ มงคลสวัสดิ์ เจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสารของศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติภาค 3 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งคนที่ติดตามประเด็นปัญหานี้ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ขณะนี้กลุ่มคัดค้านยังคงเคลื่อนไหวคัดค้านอยู่ โดยกลุ่มจะทำการยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และยื่นฟ้องคณะกรรมการกำกับพลังงานจังหวัดนครราชสีมาต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา ให้เพิกถอนใบอนุญาตในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่เทศบาลตำบลสีคิ้ว เนื่องจากขัดต่อคำตัดสินของศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมาที่ให้เพิกถอนใบอนุญาต และพยายามนำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของบริษัทที่ไม่โปร่งใส” (สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2563)

นอกจากนี้ คุณพจน์ จิตตริยพงษ์ หัวหน้าศูนย์ข่าวความมั่นคงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ที่รับผิดชอบในการรวบรวมข่าวสารด้านความมั่นคงในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ติดตามรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวให้กับกรรมการปกครองและจังหวัดนครราชสีมา เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “พัฒนาการของความขัดแย้งเริ่มชัดเจนจากการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มเราร์กซ์สีคิ้ว/กลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล และชาวอำเภอสีคิ้ว ที่คัดค้านการดำเนินการของบริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทคโนโลยี ในการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว โดยการออกมาประท้วงคัดค้าน โครงการในการรับฟังความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นผ่านการรับฟังความคิดเห็น การยื่นเรื่องร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนครราชสีมา และการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมาให้ยุติโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลดังกล่าว พร้อมทั้งให้เพิกถอนใบอนุญาตในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยการคัดค้านได้มีพัฒนาการมาเป็นระยะเริ่มจากการแสดงการไม่เห็นด้วยต่อโครงการเนื่องจากเกรงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของชุมชน การประท้วงคัดค้านการรับฟังความคิดเห็น การยื่นหนังสือคัดค้านโครงการต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง การฟ้องร้องต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา และการทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ในการคัดค้านโครงการในพื้นที่ อาทิ การเดินรณรงค์ การติดป้ายคัดค้าน และการจัดเสวนาของกลุ่ม” (สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2563)

คุณวิษณุ ฤกษ์ มงคลสวัสดิ์ ที่ติดตามความคืบหน้าในประเด็นดังกล่าวก็ได้เพิ่มเติมอีกว่า “ถึงแม้จะมีการออกมาคัดค้านของชาวบ้านแต่ทางบริษัทก็ได้มีการดำเนินการชี้แจงโครงการตามหลักการจัดทำประมวลหลักการปฏิบัติ (COP) สำหรับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) และรับฟังความคิดเห็น ซึ่งก็มีประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมการดำเนินการดังกล่าว ขณะที่การร้องเรียนของกลุ่มคัดค้านหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องก็ได้มีความพยายามในการจัดเวทีในการรับฟังความคิดเห็นระหว่างบริษัท กลุ่มคัดค้าน ประชาชนที่สนับสนุน ประชาชนที่มีผลได้ผลเสีย และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อยุติในการแก้ไขปัญหา แต่ก็ยังไม่เป็นผล และบริษัทได้มีการยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองจังหวัด นครราชสีมา ที่กลุ่มคัดค้านได้ยื่นฟ้องให้ยกเลิกใบอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลของบริษัทต่อศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองสูงสุดได้มีคำวินิจฉัยให้คุ้มครองชั่วคราว และให้สามารถดำเนินโครงการต่อได้ ซึ่งในปัจจุบัน (2564) ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวก็ยังคงอยู่” (สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2563)

นอกจากนี้ คุณกิจการ เกียรติโคกกรวด จากกองทัพภาคที่ 2 ยังให้ข้อมูลอีกว่า “พัฒนาการของความขัดแย้งเริ่มจากการที่บริษัทเริ่มลงพื้นที่เพื่อดำเนินการตามหลักการประมวลการปฏิบัติ (COP) และกลุ่มคัดค้านก็ได้ทำกิจกรรมคัดค้านควบคู่ไปกับการลงพื้นที่ของบริษัทโดยให้เหตุผลเรื่องความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจจะกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ โดยความขัดแย้งได้มีการพัฒนาเป็นระยะ คือ บริษัทได้ดำเนินการตามหลักการด้วยการรับฟังความคิดเห็น และรายงานผลต่อหน่วยงานที่กำกับดูแล โดยผลการรับฟังความคิดเห็นเสียงส่วนใหญ่มีมติให้ดำเนินการ จากนั้นบริษัทจึงดำเนินการก่อสร้างและทดลองเดินเครื่อง โดยในระหว่างนั้นกลุ่มคัดค้านได้ออกมาคัดค้านเป็นระยะด้วยเหตุผลการรับฟังความคิดเห็นที่ไม่ชอบธรรม โดยอ้างว่าการรับฟังความคิดเห็นมิใช่ให้ความคิดเห็นบางส่วนที่ไม่ได้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงแต่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากพื้นที่ข้างเคียงทำให้การรับฟังความคิดเห็นขาดการมีส่วนร่วมและไม่ได้รับความชอบธรรม พร้อมกันนี้ยังมีการต่อสู้กันทางกฎหมายของทั้งสองฝ่าย ซึ่งปัจจุบันศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งคุ้มครองการดำเนินการของบริษัท อย่างไรก็ตามปัญหาความขัดแย้งในครั้งนี้ทุกฝ่ายยังยึดถือถือถือถือในการจัดการความขัดแย้งที่มีอยู่อย่างเช่น การยื่นหนังสือ การเดินขบวนคัดค้าน การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ และการพูดคุยชี้แจงทำความเข้าใจ ซึ่งไม่มีการใช้ความรุนแรง” (สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2563)

ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ติดตามปัญหาความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว สรุปได้ว่าพัฒนาการของความขัดแย้งนั้นเริ่มอย่างจริงจังในช่วงของการชี้แจงโครงการ และการดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ด้วยการออกมามัดค้านของกลุ่มประชาชนในพื้นที่ที่เกรงกลัวต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม แต่ในการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า การดำเนินการของผู้ดำเนินโครงการได้มีการดำเนินการที่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มาแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อโครงการจึงทำให้การรับฟังความคิดเห็นของผู้ดำเนินโครงการเป็นไปตามที่ COP กำหนด

นอกจากนี้ ยังพบว่าความขัดแย้งในครั้งนี้อาจไม่มีการใช้ความรุนแรงเป็นไปตามกลไกในการต่อสู้ทางด้านความคิดระหว่างกันเท่านั้น

1.2 กลุ่มประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว

การสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว ได้ให้ข้อมูลพัฒนาการของความขัดแย้ง โดยคุณรังสรรค์ เพียรชัย ประชาชนในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เล่าว่า “เริ่มได้รับทราบพัฒนาการของความขัดแย้งจากการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลหลังจากมีการติดตั้งป้ายคัดค้านในพื้นที่ โดยก่อนหน้าที่จะมีการติดป้ายตนเองไม่เคยรับรู้ความขัดแย้งในกรณีดังกล่าวมาก่อน ทราบหลังจากการที่มีป้ายคัดค้านมาติดตั้ง โดยความขัดแย้งหลัก ๆ มาจากความเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้ดำเนินโครงการที่ต้องการสร้างงานและความมั่นคงทางพลังงานในพื้นที่ ขณะที่ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยมีความกังวลต่อปัญหาสุขภาพที่อาจจะได้รับจากการก่อสร้างโรงไฟฟ้าดังกล่าวและเห็นว่าโครงการก่อสร้างใกล้ชุมชนมากเกินไป” (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2563)

ส่วนคุณสมร (นามสมมติ) ประชาชนในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเล่าว่า “ตนเองไม่ได้รับทราบรายละเอียดของความขัดแย้งดังกล่าวเลยทราบเพียงว่าจะมีการดำเนินโครงการและมีผู้ไม่เห็นด้วย และคุณสมร เล่าอีกว่าการคัดค้านหรือความคัดค้านนั้นไม่ได้มีความรุนแรงมีเพียงการดำเนินการตามกลไกที่กระทำได้และการดำเนินการตามกลไกของกฎหมาย” (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2563) ขณะที่คุณสมพงษ์ (นามสมมติ) ชาวบ้านตำบลสีคิ้ว ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ เล่าว่า “ตนเองรับทราบว่าจะมีโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่และมีการเริ่มทำประชาคมเมื่อปี 2559 โดยมีทั้งผู้ที่คัดค้านและผู้ที่เห็นด้วย ซึ่งโครงการได้มีการดำเนินการก่อสร้างและทดลองเดินเครื่องแล้วในปัจจุบัน” (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2563)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย นั้น พบว่าบางส่วนรับรู้พัฒนาการและบางส่วนไม่รับรู้หรือหากรับรู้ก็รับรู้แค่เพียงบางช่วงเท่านั้น โดยกลุ่มรับรู้ว่ามีกำหนดการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว และมีการชี้แจงโครงการพร้อมกับการรับฟังความคิดเห็น โดยในระหว่างรับฟังความคิดเห็นได้มีประชาชนบางส่วนในตำบลสีคิ้ว ซึ่งไม่เห็นด้วยกับโครงการได้ออกมาคัดค้าน แต่เนื่องจากผู้ดำเนินโครงการมีการดำเนินการที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดจึงทำให้โครงการยังสามารถดำเนินการได้ ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่ากลุ่มนี้ได้รับทราบพัฒนาการแต่ไม่ได้รับทราบโดยละเอียดเท่ากับกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐที่ติดตามความเคลื่อนไหวของประเด็นความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว

1.3 ตัวแทนประชาชนกลุ่มสนับสนุนโครงการ

ในส่วน of ตัวแทนกลุ่มประชาชนที่สนับสนุนโครงการพบว่ากลุ่มได้รับทราบว่า จะมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ และรับทราบพัฒนาการของความขัดแย้งด้วยเช่นกัน โดย ความขัดแย้งเกิดขึ้นชัดเจนในช่วงของการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการก่อสร้าง ดังเช่นคุณสมชาย (นามสมมติ) ประชาชนในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว ที่ได้ว่า “ทราบปัญหาความขัดแย้ง เมื่อมีการก่อสร้างโครงการแล้ว โดยก่อนการดำเนินการก่อสร้างได้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและการชี้แจงโครงการไปตามขั้นตอน ซึ่งยังไม่มีการขัดแย้งใด ๆ โดยปัญหาหลักของความ ขัดแย้งมาจากความกังวลด้านมลพิษที่จะเกิดแก่ชุมชน อาทิ ฝุ่นละออง แต่อย่างไรก็ตามตนเห็นว่าการ พัฒนาก็ยังคงต้องมีในพื้นที่ นอกจากนี้ยังจะเป็นการสร้างงานในพื้นที่อีกด้วย โดยการ ดำเนินการควรดำเนินการตามกฎหมายและข้อบังคับ” (สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2563)

ส่วนคุณสมชาย (นามสมมติ) ประชาชนในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว อีกท่านได้เล่าว่า “ตนเองรับทราบปัญหาความขัดแย้งชัดเจนหลังจากการออกมาคัดค้านของกลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้า ชีวมวล แต่อย่างไรก็ตามปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวตนเองไม่ได้ติดตามอย่างใกล้ชิดมากนัก” (สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2563) ซึ่งจะเห็นว่าพัฒนาการความขัดแย้งจะเริ่มอย่างจริงจังในช่วงของการ ออกมาคัดค้านของกลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยก่อนการออกมาคัดค้านยังไม่มีความขัดแย้ง อย่างชัดเจน มีเพียงการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในการรับฟังความคิดเห็นเท่านั้น เช่นที่คุณ สรายศ (นามสมมติ) ชาวบ้านบ้านถนนคด ซึ่งเป็นพื้นที่ก่อสร้างโครงการเล่าว่า “ความขัดแย้งเริ่มมี ขึ้นหลังจากการออกมาเดินขบวน และการติดป้ายคัดค้านของกลุ่มชาวบ้านที่ไม่เอาโรงไฟฟ้า” (สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับหลายท่านที่ทำการสัมภาษณ์ทั้งจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ รัฐ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกลุ่มสนับสนุน เป็นต้น

1.4 ตัวแทนประชาชนกลุ่มคัดค้านโครงการ

การสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนที่คัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสี คิ้ว เป็นข้อยืนยันที่ชัดเจนอีกทางหนึ่งว่าความขัดแย้งในกรณีศึกษานี้เริ่มชัดเจนหลังจากโครงการได้ มีการดำเนินการไปแล้วส่วนหนึ่ง ดังที่คุณไพรัตน์ แซ่อือ แกนนำกลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ให้ข้อมูลว่า “ตนเองและกลุ่มประชาชนที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสี คิ้ว รับทราบข้อมูลการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหลังจากโครงการได้ดำเนินการก่อสร้างไปแล้ว ซึ่งตนและ กลุ่มของตนไม่ได้ทราบตั้งแต่แรกจึงมีการออกมาคัดค้านและยื่นหนังสือให้มีการถอดถอน ใบอนุญาต โดยในช่วงที่มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นในช่วงแรกพบว่าผู้ดำเนินโครงการไม่มีการติด ป้ายประกาศให้ทั่วถึงตามที่กฎหมายว่าด้วยการทำประชามย์/รับฟังความคิดเห็นกำหนด จึงทำให้ไม่ มีประชาชนออกมาคัดค้าน และบริษัทได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นนั้น ไปอ้างอิงว่ามีการทำการ

รับฟังความคิดเห็นแล้ว ซึ่งการรับฟังความคิดเห็นนั้นไม่ชอบธรรมเพราะการรับฟังความคิดเห็นไม่ครอบคลุมต่อประชาชนทุกกลุ่มจึงเป็นที่มาของการออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านของกลุ่มหลังจากได้ทราบถึงการดำเนินโครงการดังกล่าว และได้มีการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นให้ถอนใบอนุญาต และมีคำสั่งระงับการก่อสร้างโดยปัจจุบัน (2564) คดีอยู่ระหว่างรอคำพิพากษาจากศาลปกครองสูงสุด” (สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2563)

เช่นเดียวกับคุณสมจิตร (นามสมมติ) สมาชิกกลุ่มเรารักษ์สีคิ้ว/กลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ให้ข้อมูลว่า “รับทราบว่ามีการก่อสร้างเมื่อโครงการได้เริ่มทำการก่อสร้างไปแล้ว และได้ออกมาเดินขบวนคัดค้านในพื้นที่เทศบาลเมืองสีคิ้ว ยื่นหนังสือคัดค้านกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และกรุงเทพฯ และยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง” (สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2563)

โดยจากข้อมูลข้างต้นที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนผู้คัดค้านเป็นข้อยืนยันที่ว่าพัฒนาการของความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว เริ่มชัดเจนในช่วงที่มีการออกมาคัดค้านของกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยต่อโครงการ และมีการต่อสู้กันตามกระบวนการที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ทั้งการเคลื่อนไหวคัดค้านและการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ การยื่นหนังสือต่อหน่วยงานภาครัฐ และการฟ้องร้องต่อศาลปกครอง ซึ่งเป็นพัฒนาการของความขัดแย้งตั้งแต่เริ่มต้นจนมาถึงในปัจจุบัน

นอกจากนี้ จากการศึกษาเอกสารของกลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ยังพบอีกว่าความขัดแย้งในการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว ได้เริ่มปรากฏชัดเจนจากการที่กลุ่มราษฎรชาวสีคิ้วนาม “กลุ่มชาวสีคิ้วคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล” (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล) ได้ยื่นเรื่องร้องเรียน และร้องทุกข์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาในการเดินทางไปจัดกิจกรรมผู้ว่าพาปิ่น ที่อำเภอสีคิ้ว เมื่อสิงหาคม 2559 ให้ตรวจสอบและขอให้มีการระงับการก่อสร้างและการดำเนินกิจการโครงการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวลของบริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด ทำให้สำนักงานอำเภอ สีคิ้ว ได้มีเอกสารเชิญนางสาวสุรรัตน์ ด่านกุล ประธานกลุ่มชาวสีคิ้วคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล (ปัจจุบันคือกลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล) และกลุ่มราษฎรที่เกี่ยวข้องร่วมประชุมรับฟังความเห็นของประชาชนกรณีการร้องเรียนโครงการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล ของบริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด ที่หอประชุมมหาดไทย 100 ปี อำเภอสีคิ้ว เมื่อ 26 สิงหาคม 2559 โดยจะมีสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานประจำเขต 6 นครราชสีมา เข้าร่วมการประชุมด้วย (ที่ว่าการอำเภอสีคิ้ว, 2559)

การเชิญประชุมรับฟังความเห็นประชาชนในครั้งนี้ กลุ่มชาวสีคิ้วคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวลได้ทำหนังสือแจ้งไม่เข้าร่วมการประชุม³ โดยขอใช้สิทธิในการคัดค้านผ่านหนังสือของกลุ่มชาวสีคิ้วคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ลงวันที่ 26 สิงหาคม 2559 ที่ระบุถึงการขอ

ใช้สิทธิคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล และขอสงวนสิทธิไม่เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนของหน่วยงานรัฐ โดยให้เหตุผลว่ากลุ่มเห็นว่าพื้นที่ก่อสร้างโครงการดังกล่าวไม่เหมาะสมเพราะอยู่ใกล้แหล่งชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสุขภาพอนามัย ทรัพย์สิน และวิถีการดำรงชีวิต การจราจร สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ เช่นที่เกิดมาแล้วในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศที่มีโรงงานไฟฟ้าชีวมวลเกิดขึ้น ชาวอำเภอสีคิ้วไม่ต้องการให้บ้านเกิดมีสภาพหรือต้องรับสภาพผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดจากโรงงานไฟฟ้าชีวมวล เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในจังหวัดร้อยเอ็ด สกลนคร ขอนแก่น พังงา และที่อื่น ๆ (กลุ่มชาวสีคิ้วคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล, 2559)

ทั้งนี้ เมื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากทุกกลุ่มและจากเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าพัฒนาการของความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้วหลัก ๆ แบ่งได้เป็น 3 ช่วงเวลา คือ 1) ช่วงการขออนุญาตและการขัดแย้งทางความคิด โดยในช่วงนี้ยังไม่มี ความขัดแย้งที่ชัดเจน จะมีเพียงความเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้ดำเนินโครงการและผู้สนับสนุนที่ทราบข้อมูลตั้งแต่ต้น กับกลุ่มประชาชนที่รับทราบข้อมูลและไม่เห็นด้วย แต่ยังไม่มีการแสดงออกหรือออกมาเคลื่อนไหวแต่อย่างใด จึงทำให้เหมือนไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น 2) ช่วงความขัดแย้งชัดเจน ช่วงนี้คือช่วงที่เริ่มมีการประชาสัมพันธ์โครงการ รับฟังความคิดเห็น และเริ่มดำเนินการก่อสร้างซึ่งเริ่มมีการออกมาคัดค้าน ออกมาตีป้ายแสดงการคัดค้าน และการจัดการเสวนาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น 3) ช่วงการต่อสู้กันทางกฎหมาย ซึ่งเป็นช่วงเวลาในปัจจุบันที่มีความพยายามใช้กลไกทางกฎหมายในการหาข้อยุติในความขัดแย้งดังกล่าว ที่ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ในปัจจุบัน (2564)

2. กลไกในการจัดการความขัดแย้งที่นำมาใช้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล

จากการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารพบว่ากลไกในการจัดการความขัดแย้งที่ทางผู้ดำเนินโครงการและกลุ่มผู้คัดค้านนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว ฝายต่าง ๆ ได้ใช้กลไกในการจัดการความขัดแย้งทั้งหมด 3 กลไก คือ 1) กลไกทางกฎหมาย 2) กลไกในการเรียกร้องและแสดงสัญลักษณ์ที่ไม่เห็นด้วยต่อการดำเนินโครงการ และ 3) การยื่นหนังสือต่อหน่วยงานภาครัฐ

2.1 กลไกทางกฎหมายผู้ดำเนินโครงการได้ใช้หลักการจัดทำประมวลหลักการปฏิบัติ (COP) สำหรับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ที่กำหนดให้บริษัทผู้ขออนุญาตดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล

ต้องปฏิบัติตาม โดยต้องจัดทำรายการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม (environmental checklist) ที่ผู้ขออนุญาตดำเนินโครงการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมตามที่ COP กำหนด ซึ่งให้ทำการศึกษาและปฏิบัติตามแผนเป็นระยะ เริ่มตั้งแต่การเตรียมโครงการ ที่ต้องมีการกำหนดแผนในการออกแบบและวางผัง แผนในการจัดหาเชื้อเพลิง แผนในการจัดการน้ำ แผนการคมนาคมขนส่ง แผนการสร้างความปลอดภัยเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า และแผนในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ระยะการก่อสร้างโครงการ ที่ต้องจัดทำแผนด้านคุณภาพอากาศ แผนทางด้านเสียง แผนการจัดการทรัพยากรน้ำ แผนการคมนาคมขนส่ง แผนการจัดการขยะและกากของเสีย แผนการด้านชีวอนามัย ความปลอดภัย ด้านสุขภาพ และแผนการสร้างความปลอดภัยเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า ซึ่งในการดำเนินการที่ผ่านมาบริษัทได้ดำเนินการแล้วทั้งหมด แต่อย่างไรก็ดีในการสัมภาษณ์พบว่าข้อมูลที่ได้จากกลุ่มต่าง ๆ มีหลายกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรู้ถึงกลไกเหล่านี้และบางส่วนไม่ได้มีส่วนร่วมในกลไกดังกล่าว จึงทำให้การจัดทำ COP ของผู้ดำเนินโครงการไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มที่คัดค้านและกลุ่มประชาชนผู้มีส่วนได้เสียบางส่วน ขณะที่กลุ่มสนับสนุนซึ่งเห็นว่าโรงไฟฟ้างดงกล่าวสามารถก่อสร้างได้เนื่องจากผู้ดำเนินโครงการได้ปฏิบัติตามกลไกของกฎหมายมาโดยตลอดและผลในการรับฟังความคิดเห็นผู้ที่สนับสนุนให้มีการก่อสร้างโครงการมีจำนวนที่มากกว่ากลุ่มที่คัดค้านซึ่งเป็นไปตามหลักการที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกลไกในทางกฎหมายนี้ไม่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ เนื่องจากแต่ละฝ่ายเห็นว่าข้อมูลของตนเองเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและชอบธรรม ดังที่คุณธงชัย แสงปทุม เจ้าหน้าที่งานปกครองสำนักงานจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นผู้ติดตามตรวจสอบเรื่องราวดังกล่าวเพื่อรวบรวมข้อมูลนำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ใช้ในการแก้ไขปัญหา เล่าว่า “กลไกหลักที่แต่ละฝ่ายใช้ในการแก้ไขปัญหาคือกลไกทางกฎหมาย โดยฝ่ายผู้ดำเนินโครงการใช้กลไกทางกฎหมายในการดำเนินการตามหลัก COP และใช้กลไกทางกฎหมายในการขอความคุ้มครองจากศาลปกครองสูงสุดหลังจากกลุ่มผู้คัดค้านยื่นฟ้องต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา ส่วนฝ่ายคัดค้านได้ใช้กลไกทางกฎหมายในการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมาให้ยกเลิกใบอนุญาตโครงการ” (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2563)

โดยเมื่อการใช้กลไกทางกฎหมายตาม COP ดังที่คุณธงชัย กล่าวไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้ กลไกในทางกฎหมายอีกรูปแบบหนึ่งที่กลุ่มผู้คัดค้านนำมาใช้คือการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา ให้ยกเลิกใบอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลของบริษัท เนื่องจากกลุ่มคัดค้านเห็นว่าโครงการดังกล่าวมีที่ตั้งที่ใกล้กับพื้นที่ชุมชน และโรงไฟฟ้าจะก่อให้เกิดมลพิษแก่ชุมชนเหมือนกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่อื่น ๆ ที่เคยดำเนินการมา พร้อมกันนี้ยังมองว่าโครงการโรงไฟฟ้าจะทำให้วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นจะต้องเปลี่ยนไป

นอกจากนี้กลุ่มผู้คัดค้านยังเห็นว่าการรับฟังความคิดเห็นของผู้ดำเนินโครงการตาม COP ไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรม เนื่องจากกลุ่มผู้คัดค้านและกลุ่มประชาชนในพื้นที่อ้างว่าในการเปิดรับฟังความคิดเห็นประชาชนไม่ได้รับรู้กระบวนการในการรับฟังความคิดเห็นตั้งแต่เริ่มต้น ประชาชนรับทราบข้อมูลหลังจากที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้คัดค้านแล้ว จึงเป็นสาเหตุให้การฟ้องร้องต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา มีการวินิจฉัยให้ยกเลิกใบอนุญาตดำเนินโครงการ โรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว ทำให้ผู้ดำเนินโครงการได้ใช้กลไกในทางกฎหมายด้วยการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดให้พิจารณาคຸ້ມครองให้ผู้ดำเนินโครงการสามารถดำเนินโครงการต่อไปได้ และกลุ่มผู้สนับสนุนได้ให้ข้อมูลว่าผู้ดำเนินโครงการได้มีการลงพื้นที่ชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นในระดับตำบลแล้ว ซึ่งศาลปกครองสูงสุดก็ได้มีคำวินิจฉัยคຸ້ມครองให้ผู้ดำเนินโครงการยังสามารถดำเนินโครงการต่อไปได้และไม่ยกเลิกใบอนุญาตของบริษัทผู้ดำเนินโครงการ ทำให้ในปัจจุบันกลุ่มผู้คัดค้านได้มีแนวคิดที่จะใช้กลไกทางกฎหมายด้วยการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา และศาลปกครองสูงสุดให้ยกเลิกใบอนุญาตอีกครั้งโดยให้เหตุผลเรื่องผลกระทบต่อมลพิษเช่นเดิม แต่จะรวบรวมหลักฐานเพิ่มเติม

ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่คุณไพรัตน์ แซ่อือ แกนนำกลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ได้กล่าวถึงกรนำกลไกทางกฎหมายมาใช้ในแก้ปัญหาโดยกล่าวว่า “กลุ่มได้มีการประชุมร่วมกันของกลุ่มประชาชนในพื้นที่ร่วมกับผู้ประกอบการร้านค้าในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว ที่มูลนิธิพรหมธรรมสถานสีคิ้ว หลังจากทราบว่าจะมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล และได้มีมติให้ดำเนินการคัดค้านโครงการให้ถึงที่สุด ด้วยวิธีการฟ้องร้องเพิกถอนใบอนุญาตที่ศาลปกครอง ร่วมกับการเดินขบวน และทำหนังสือร้องเรียนไปยังหน่วยงานราชการต่าง ๆ” (สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2563)

แต่อย่างไรก็ดีกลไกในทางกฎหมายที่ใช้การวินิจฉัยจากศาลปกครองก็ไม่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในกรณีดังกล่าวได้เนื่องจากคำตัดสินของศาลปกครองทั้ง 2 แห่งไม่ตรงกัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่ได้พบว่ากลไกทางกฎหมายยังไม่สามารถนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งจากกรณีปัญหานี้ได้ เนื่องจากในการดำเนินการตามข้อกำหนดของกฎหมายอย่างการจัดทำ COP ทางผู้ดำเนินโครงการยังไม่สามารถชี้แจงให้ชัดเจนได้ว่าการดำเนินการมีความโปร่งใส ตามที่กลุ่มผู้คัดค้านนำมาอ้างว่ากระบวนการไม่โปร่งใสและขาดการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ขณะที่กลุ่มผู้คัดค้านก็ไม่สามารถนำเสนอให้เห็นได้ว่าประชาชนในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว ทั้งหมดไม่เห็นด้วยต่อโครงการ ดังนั้นจึงยังคงเป็นการต่อสู้กันด้วยข้อมูลที่ตัวเองเชื่อมั่น ขณะที่ประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่มีความเห็นว่าการดำเนินโครงการมีการประชาสัมพันธ์และชี้แจงโครงการที่ไม่ทั่วถึง โดยประชาชนในหลาย ๆ ชุมชนทราบการดำเนินโครงการหลังจากที่เริ่มมีการคัดค้านจากกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วย แต่อย่างไรก็ดีกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนเห็นว่าโครงการโรงไฟฟ้า

สามารถก่อสร้างได้เพียงแต่ต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย และต้องไม่ให้มีผลกระทบต่อชุมชน

2.2 กลไกในการเรียกร้องและแสดงสัญลักษณ์ที่ไม่เห็นด้วยต่อการดำเนินโครงการ

นอกจากการใช้กลไกทางกฎหมายกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยต่อการดำเนินโครงการได้ใช้กลไกในการเรียกร้องและแสดงสัญลักษณ์เพื่อคัดค้านโครงการ โดยกลุ่มผู้คัดค้านได้เริ่มออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านหลังจากทราบว่าโครงการเริ่มดำเนินการก่อสร้าง โดยมีการทำกิจกรรมเดินขบวนรณรงค์คัดค้านในพื้นที่อำเภอสีคิ้ว การทำกิจกรรมเสวนาร่วมกับประชาชนถึงผลกระทบต่อ การก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล และการติดตั้งป้ายคัดค้านในพื้นที่อำเภอสีคิ้ว ซึ่งการคัดค้านดังกล่าวนี้พบว่ากลุ่มประชาชนที่คัดค้านมีกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า/ผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่ และกลุ่มข้าราชการบ้านาญซึ่งอยู่ในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว และอยู่ในเทศบาลเมืองสีคิ้วมาร่วมในการเคลื่อนไหวคัดค้านด้วย ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มที่ให้การสนับสนุนที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และกลุ่มผู้นำชุมชน ตามที่คุณไพรัตน์ แซ่อือ แกนนำกลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เมื่อกลุ่มรับทราบว่าจะมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว กลุ่มได้มีการประชุมร่วมกันของกลุ่มประชาชนในพื้นที่ร่วมกับผู้ประกอบการร้านค้าในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว ที่มูลนิธิธรรมสถานสีคิ้ว และได้มีมติให้ดำเนินการคัดค้านโครงการให้ถึงที่สุด” (สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2563) ซึ่งในกลไกนี้กลุ่มได้มีการออกมาเดินขบวนคัดค้านในพื้นที่ ติดป้ายแสดงออกทางสัญลักษณ์ และการชุมนุมคัดค้านในสถานที่ราชการต่าง ๆ อาทิ ที่ว่าการอำเภอสีคิ้ว และศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา

ขณะที่นายกิตติ ปิ่นประจักษ์ ประชาชนบ้านถนนคด มีความเห็นว่า “โครงการไม่ควรก่อสร้างเนื่องจากจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน และเห็นว่ากลไกที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาคือการเดินขบวนคัดค้านของประชาชน เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่จะเกิดจากการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล และแสดงออกถึงความเห็นของประชาชนที่ไม่ต้องการให้มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้างดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องใช้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาตามที่ประชาชนต้องการ และให้ศาลนำไปใช้ในการพิจารณาคำฟ้องตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน” (สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2563)

ทั้งนี้จากการออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านและแสดงออกทางสัญลักษณ์ในการไม่เห็นด้วยต่อโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล หน่วยงานราชการในพื้นที่ อาทิ อำเภอสีคิ้วได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาโดยการเปิดเวทีให้ผู้ดำเนินโครงการและกลุ่มผู้คัดค้านได้ประชุมรับฟังความคิดเห็นระหว่างกันแต่การดำเนินการดังกล่าวก็ไม่เป็นผล นอกจากนี้ ยังพบว่ายังมีความขัดแย้งใหม่ ๆ ในประเด็นย่อยบางประเด็น อาทิ การโต้แย้งระหว่างเทศบาลเมืองสีคิ้ว กับกลุ่มผู้คัดค้านที่เห็นว่า

การติดป้ายเพื่อแสดงออกทางสัญลักษณ์เพื่อคัดค้านโครงการเป็นการกระทำที่อาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งทางกลุ่มผู้คัดค้านได้มีการโต้แย้งและพยายามพิสูจน์ความจริง จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในประเด็นย่อย ๆ ระหว่างผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกลุ่มผู้คัดค้านด้วยอีกส่วนหนึ่ง

ทั้งนี้ในความขัดแย้งดังกล่าวนี้พบว่ากลไกในการเรียกร้องและการแสดงสัญลักษณ์ที่ไม่เห็นด้วยนั้นมีเพียงกลุ่มผู้คัดค้านใช้เพียงกลุ่มเดียว ขณะที่กลุ่มผู้สนับสนุนไม่มีการออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องสนับสนุนและคัดค้านการแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยของกลุ่มผู้คัดค้านเหมือนกับความขัดแย้งในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีการออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องของทั้งสองฝ่าย ซึ่งทำให้ความขัดแย้งในครั้งนี้อยู่ในกรอบของการแสดงความคิดเห็นเพื่อโต้แย้งระหว่างกันและไม่มี การใช้ความรุนแรงและให้ร้ายในเชิงการทำลายระหว่างกัน แต่จากการรวบรวมข้อมูลพบว่ากลไกในการในการเรียกร้องและแสดงสัญลักษณ์ที่ไม่เห็นด้วยยังไม่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ และกลไกในการเรียกร้องและแสดงสัญลักษณ์ที่ไม่เห็นด้วยยังนำมาซึ่งความขัดแย้งในประเด็นอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย

2.3 การยื่นหนังสือต่อหน่วยงานภาครัฐ เป็นอีกกลไกหนึ่งที่กลุ่มผู้คัดค้านโครงการพยายามนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว โดยกลุ่มผู้คัดค้านได้ยื่นหนังสือต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนครราชสีมา และผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ให้พิจารณายุติโครงการและยกเลิกใบอนุญาตในการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาด้วยการจัดเวทีรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างฝ่ายผู้ดำเนินโครงการกับกลุ่มผู้คัดค้าน ซึ่งการจัดเวทีดังกล่าวไม่เป็นผลยังมีการเคลื่อนไหวคัดค้านอยู่เป็นระยะ และกลไกดังกล่าวยังไม่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวได้ ดังเช่น เอกสารของที่ว่า การอำเภอสีคิ้ว เมื่อ 22 สิงหาคม 2559 ที่ส่งถึงประธานกลุ่มชาวสีคิ้วคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล เชิญเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นกรณีการร้องเรียนในโครงการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวลของบริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด หลังจากที่ถูกกลุ่มได้มีการยื่นเรื่องร้องทุกข์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ให้ตรวจสอบและขอให้มีคำสั่งระงับการก่อสร้างและดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล

ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติ (นามสมมติ) ประชาชนบ้านถนนคด เล่าว่า “กลุ่มผู้คัดค้านได้มีความพยายามในการยื่นหนังสือคัดค้านในทุกระดับตั้งแต่องค์การบริหารส่วนตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนครราชสีมา และสำนักงานพลังงาน

จังหวัดนครราชสีมา” (สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2563) โดยจะเห็นว่ากลุ่มผู้คัดค้านได้มีความพยายามในการใช้กลไกในการยื่นหนังสือร้องเรียนต่อภาครัฐมาโดยตลอดที่มีความเคลื่อนไหว

เหมือนกับที่คุณสมปอง ถ้ากลาง ที่ติดตามกรณีความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว ให้ข้อมูลว่า “กลไกหลัก ๆ ของกลุ่มคัดค้านอีกอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้ในการคัดค้านที่นอกจากกลไกทางกฎหมายแล้ว การยื่นหนังสือคัดค้านต่อหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอีกกลไกหนึ่งที่กลุ่มผู้คัดค้านนำมาใช้บ่อยครั้ง เพื่อให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกโครงการ เนื่องจากโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐ” (สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน, 2563) อย่างไรก็ตามพบว่ากลไกที่ฝ่ายต่าง ๆ นำมาใช้เพื่อที่จะแก้ไขปัญหา อาทิ กลไกทางกฎหมาย กลไกในการเรียกร้องและแสดงสัญลักษณ์ที่ไม่เห็นด้วยต่อการดำเนินโครงการ และการยื่นหนังสือต่อหน่วยงานภาครัฐนั้น ไม่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ โดยแต่ละฝ่ายยังคงอ้างความถูกต้องของตนเองทั้งความถูกต้องตามกฎหมาย และความถูกต้องตามสิทธิของตนเอง ควรได้รับทำให้กลไกที่นำมาใช้ทั้งหมดยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

3. ข้อเสนอแนะในการจัดการปัญหาที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว

ข้อเสนอแนะในการจัดการปัญหาที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้วจากการสัมภาษณ์และการศึกษาจากเอกสาร ได้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจำนวน 3 แนวทางคือ

3.1 ให้ผู้ดำเนินโครงการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดใหม่อีกครั้ง โดยให้ประชาชนทุกภาคส่วนทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกฎหมายตามที่หลัก COP กำหนด เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยอมรับ ซึ่งแนวทางนี้ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่ามีความขัดแย้งกันในประเด็นของความชอบธรรมในการอนุญาตให้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขอาจเป็นการดำเนินการตามหลัก COP อีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เกิดการยอมรับและเกิดความชอบธรรมในการจัดทำ COP โดยการดำเนินการใหม่ในครั้งนี้ต้องดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ COP ในทุกขั้นตอน เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนและเป็นการรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้านจากประชาชนทุกกลุ่ม เหมือนกับที่คุณสมศรี (นามสมมติ) ประชาชนบ้านถนนคต ตำบลสีคิ้ว มีความเห็นว่า “แนวทางในการจัดการความขัดแย้งควรมีการจัดทำประชาคมในทุกหมู่บ้านที่อยู่โดยรอบโรงไฟฟ้าอย่างทั่วถึง และเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความจริงต่อประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้

เข้าใจ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ พร้อมทั้งให้ความเห็นอีกว่าโครงการดังกล่าวไม่ควรก่อสร้างในพื้นที่ที่ก่อสร้างในปัจจุบันเนื่องจากอยู่ใกล้กับพื้นที่ชุมชน อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพต่อชุมชนและสร้างสร้างฝุ่นละอองให้แก่ที่พักอาศัยของประชาชน” (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2563)

การดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดใหม่อีกครั้งผู้ให้ข้อมูลหลาย ๆ ท่านได้มีการนำเสนอไว้เช่นเดียวกับคุณสมศรี เช่น คุณสมรักษ์ (นามสมมติ) สมาชิกกลุ่มเรารักสีข้าว/กลุ่มสีข้าวไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล เห็นว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือแนวทางกฎหมาย โดยให้ข้อมูลว่า “การดำเนินการต่าง ๆ ควรดำเนินการตามกฎหมายอย่างครอบคลุมและทั่วถึงในทุกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การดำเนินการเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายและมีการศึกษาผลกระทบอย่างแท้จริง ร่วมกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพราะการกระทำดังกล่าวอาจได้แนวทางในการดำเนินการที่เหมาะสมกับชุมชนท้องถิ่น” นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังให้ความเห็นอีกว่า “กลุ่มผู้คัดค้านไม่ได้ต้องการคัดค้านโครงการแต่เพียงอย่างเดียวแต่มีความเห็นว่าโครงการอาจจะมีแนวทางอื่น ๆ ในการดำเนินการที่อาจจะไม่สร้างความขัดแย้งเหมือนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลสีข้าวในปัจจุบัน อาทิ การก่อสร้างโครงการอาจมีการกำหนดการก่อสร้างในพื้นที่ห่างจากพื้นที่ชุมชนอย่างน้อย 10 กิโลเมตร หรือสร้างในพื้นที่ที่ไม่ใช่พื้นที่ชุมชนและเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของประชาชน เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งจากความเห็นที่ต่างกันระหว่างผู้ดำเนินโครงการที่ต้องการพัฒนาพื้นที่กับความกังวลด้านผลกระทบจากปัญหามลพิษของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น” (สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2563) เช่นเดียวกับคุณสมร (นามสมมติ) ประชาชนในพื้นที่ตำบลสีข้าว เห็นว่าแนวทางในการจัดการความขัดแย้งคือ “การดำเนินการให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด และมีมาตรฐานในการดำเนินโครงการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อประชาชนในพื้นที่ โดยข้อกฎหมายได้กำหนดหลักการและวิธีการป้องกันต่าง ๆ ไว้แล้ว ดังนั้นการดำเนินโครงการตามที่กฎหมายกำหนดจึงจะเป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้” (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2563) ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องในความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลนี้ ยังเชื่อมั่นในแนวทางกฎหมายว่าจะสามารถจัดการความขัดแย้งได้ แต่การดำเนินการต้องให้โปร่งใส และทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับในการตัดสินใจ

3.2 การพูดคุยทำความเข้าใจของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาทางออก เป็นแนวทางหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากนำเสนอเนื่องจากเห็นว่าปัญหาที่เกิดจากโครงการก่อสร้างดังกล่าวเป็นปัญหาที่แต่ละฝ่ายความคิดเห็นกันคนละมุมมองจึงทำให้เกิดการคัดค้านความคิดเห็นของอีกฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งมองว่าโครงการคือการพัฒนาพื้นที่และเป็นการสร้างความมั่นคงทางพลังงานให้กับท้องถิ่น แต่ในขณะที่อีกฝ่ายเห็นว่าโครงการจะเป็นการสร้างผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้กับ

ท้องถิ่น เนื่องจากโครงการดังกล่าวจะเป็นการสร้างมลพิษให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่นและเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมของท้องถิ่นที่เคยปฏิบัติกันมาจึงทำให้กลุ่มที่คัดค้านพยายามนำเสนอผลเสียที่จะกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นหรือกระทบต่อสิทธิของชุมชน

คุณวิษณุกร มงคลสวัสดิ์ ซึ่งติดตามปัญหาความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว เห็นว่าแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง “ต้องมีการดำเนินการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้วเพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่ายในท้องถิ่น ขณะที่ปัญหาการคัดค้านที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันการเจรจาและความเข้าใจระหว่างฝ่ายต่าง ๆ น่าจะเป็นแนวทางที่ช่วยจัดการความขัดแย้งได้ เนื่องจากจะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจ และหาทางออกที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน” (สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2563) โดยแนวทางการพูดคุยทำความเข้าใจนี้สอดคล้องกับแนวคิดของผู้ให้สัมภาษณ์หลาย ๆ ท่าน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐที่ติดตามปัญหาเช่น คุณพจน์ จิตตริยพงศ์ หัวหน้าศูนย์ข่าวความมั่นคงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่าการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว คือ “การสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนกลุ่มที่คัดค้าน โดยกลุ่มผู้คัดค้านเป็นกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตลาดสีคิ้ว ซึ่งเกรงกลัวผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยจะกระทบต่อสุขภาพและวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มผู้คัดค้านเห็นว่ากลุ่มของตนเองจะเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้นการจัดการความขัดแย้งต้องเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับกลุ่มผู้คัดค้าน โดยอาจผ่านกระบวนการพูดคุย หรือกระบวนการอื่น ๆ ที่ทุกฝ่ายยอมรับ” (สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2563)

ทั้งนี้ในการพูดคุยจะเป็นการนำประเด็นความขัดแย้งที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนเพื่อหาจุดร่วมในการแก้ไขปัญหาที่แต่ละฝ่ายเห็นชอบ เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินโครงการตามที่การพูดคุยกำหนดเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความมั่นใจว่าโครงการจะไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชนและจะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการของประชาชน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังมีการเสนอให้มีการจัดให้มีสวัสดิการแก่ประชาชนในพื้นที่จากผู้ประกอบการ โรงไฟฟ้าเพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงใจในการเข้ามาพัฒนาท้องถิ่น ไม่ใช่เป็นการเข้ามาแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เห็นถึงความจริงใจและรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมและการปกป้องสิทธิของชุมชนของตนเอง เช่น ที่คุณสมปอง ถ้ำกลาง ซึ่งติดตามประเด็นปัญหาดังกล่าวมาตั้งแต่ต้นให้ข้อเสนอแนะว่า “การก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในแต่ละพื้นที่มักเกิดการคัดค้านจากประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนเกรงว่าจะเกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิต ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมกับผู้ประกอบการในทุกขั้นตอนและมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ

ด้วยการให้ประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบโครงการ จัดให้มีสวัสดิการแก่ชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้ถือหุ้นหรือมีผลประโยชน์ร่วมกับโครงการให้มากกว่านี้” (สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2563)

3.3 การยุติโครงการ เป็นแนวทางที่กลุ่มผู้คัดค้านนำเสนอ โดยกลุ่มผู้คัดค้านเห็นว่าโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น และไม่ต้องการให้มีการดำเนินโครงการอีกต่อไป คุณไพรัตน์ แซ่อือ แกนนำกลุ่มสี่คว่ำไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ให้ความเห็นว่าโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสี่คว่ำ ไม่ควรก่อสร้างเนื่องจากจะก่อปัญหาให้กับชุมชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.3.1 ผลกระทบด้านสังคม คุณไพรัตน์ เห็นว่า “โครงการจะทำให้เกิดความแตกแยกในชุมชนเนื่องจากเห็นว่าโครงการที่มีนายทุนเป็นผู้ดำเนินโครงการจะมีการเสนอผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับชุมชน และสมาชิกในชุมชนที่เห็นผลประโยชน์ก็จะสนับสนุนโครงการ ขณะที่คนที่ตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ลูกหลาน และชุมชนก็จะออกมาคัดค้านทำให้เกิดเป็นความขัดแย้งและแตกแยกภายในชุมชน หลาย ๆ กรณีกลุ่มเครือข่ายต้องมีการขัดแย้งระหว่างกันในระดับดังกล่าวซึ่งปัญหานี้คือปัญหามลพิษทางใจที่เกิดขึ้นจากโครงการ ขณะที่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จะตกอยู่กับกลุ่มนายทุนแต่ประชาชนจะได้รับผลประโยชน์แค่เพียงเล็กน้อยซึ่งไม่คุ้มค่ากับสิ่งที่จะต้องเสียไป”

3.3.2 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม “โรงไฟฟ้าชีวมวลที่มีขนาด 9.9 เมกกะวัตต์ต้องใช้วัตถุดิบประเภทไม้สับวันละไม่ต่ำกว่า 300 ตันต่อวัน และในกระบวนการผลิตจะก่อให้เกิดก๊าซจากการผลิตวันละประมาณ 13 ตัน โดยกระบวนการผลิตต้องทำการเผาไม้สับซึ่งก๊าซจากไม้สับจะก่อให้เกิดมลทางอากาศอย่างเช่น ฝุ่นละออง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่มีอาการตาแดง และเคืองตา” โดยคุณไพรัตน์ ได้อ้างอิงข้อมูลจากงานวิจัยของ พนิดา เจริญสุข เจ้าหน้าที่กรมอนามัย เมื่อ 2557 เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการร้องเรียนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากการดำเนินการโรงไฟฟ้าชีวมวล (พนิดา เจริญสุข, 2557) ที่ผลการศึกษาพบว่าในการดำเนินโครงการประชาชนในพื้นที่โครงการมักมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงงานเพียงด้านเดียว คือรับรู้ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเท่านั้น แต่เมื่อโรงไฟฟ้าดำเนินการไปแล้วประชาชนจึงได้รับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน เช่น ปัญหาฝุ่นละออง เสียงดังรบกวน คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะแย่งลงอาการตาแดง และเคืองตา เป็นต้น

3.3.3 ด้านการเมืองการปกครอง คุณไพรัตน์ เห็นว่า “กลไกในการปกครองท้องถิ่นยังไม่มีบทบาทในการจัดการปัญหาอย่างเพียงพอ โดยส่วนใหญ่การปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่ในการอนุญาตตามที่กฎหมายกำหนดและดำเนินการแก้ไขตามที่มีการร้องเรียน ไม่ได้เป็นการสะท้อน

ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่น โดยในกรณีเช่นนี้หากมีการรับฟังความคิดเห็นประชาชนในท้องถิ่นตั้งแต่การกำหนดยุทธศาสตร์หรือกำหนดนโยบายการนำโครงการพัฒนาต่าง ๆ มาสู่ท้องถิ่นอาจจะไม่เกิดปัญหาอย่างเช่นในปัจจุบัน” (สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2563)

แนวทางที่นำเสนอดังกล่าวไม่สามารถนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้วได้ แต่จะเป็นการเพิ่มความขัดแย้งให้มากขึ้น และแนวทางดังกล่าวยังเป็นแนวทางในการนำเสนอของกลุ่มผู้คัดค้านเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งจะไม่ได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องฝ่ายอื่น ๆ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากการนำเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งจากทุก ๆ ฝ่าย จะเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าแนวทางในการพูดคุยเพื่อหาการยอมรับในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกันจะเป็นแนวทางที่หลายฝ่ายเห็นด้วยโดยการหาข้อตกลงควรยึดหลักการทางกฎหมายตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการอ้างอิงและสร้างการยอมรับจากทุกฝ่าย

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษาจากเอกสารในกรณีศึกษาการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว นอกจากข้อเสนอแนะที่ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนะเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยยังได้รับทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจ และเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกรณีศึกษาที่ใกล้เคียงกัน เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยจากการศึกษามีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้

คุณกิจการ เกียรติโคกกรวด สังกัดกองทัพภาคที่ 2 ซึ่งติดตามประเด็นปัญหาเห็นว่า “ในการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ต่าง ๆ จะมีการออกมาคัดค้านของกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่มีการกำหนดพื้นที่ก่อสร้างโครงการ เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น และกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ดังนั้นหากเป็นไปได้ภาครัฐควรที่จะมีการพิจารณากำหนดให้มีการจัดสรรพื้นที่ในการก่อสร้างโครงการของรัฐที่อาจจะมีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นและวิถีชีวิตของประชาชนให้เหมาะสม โดยกำหนดให้พื้นที่ชุมชนและพื้นที่ก่อสร้างโครงการ/โรงงาน แยกออกจากกันเพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและลดความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างของรัฐกับประชาชนในพื้นที่” (สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน, 2563)

คุณสมภพ (นามสมมติ) ประชาชนบ้านถนนคด เห็นว่ากรณีศึกษาดังกล่าวโรงไฟฟ้าได้ดำเนินการก่อสร้างไปแล้วถึงมีการคัดค้านไปก็ไม่เป็นผล โดยผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า “การจัดการปัญหา

ในลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันมากกว่าการย้อนกลับไปถกเถียงถึงปัญหาที่ผ่านมาแล้วซึ่งหากทำอย่างนั้นการแก้ไขปัญหาก็จะไม่เกิดขึ้นและความขัดแย้งก็ยังคงอยู่และอาจจะทวีความรุนแรงที่มากขึ้น ดังนั้นทุกฝ่ายควรพูดคุยกันเพื่อหาทางออกที่ยอมรับได้จากทุกฝ่ายเพื่อลดความขัดแย้งดังกล่าว” (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2563)

นอกจากนี้ จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้ทำการวิจัย ซึ่งได้ติดตามกรณีการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลตะเคียน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลชนิดเดียวกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว โดยโครงการดังกล่าวได้ชี้แจงโครงการและรับฟังความคิดเห็นระหว่างปี 2561-2562 ซึ่งได้รับการคัดค้านและได้ยุติโครงการไปแล้ว โดยโครงการดังกล่าวประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการเนื่องจากเกรงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีข้อสงสัยในแหล่งวัตถุดิบที่จะนำมาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า เนื่องจากผู้ดำเนินโครงการชี้แจงว่าโครงการจะใช้ฟางข้าว ใบอ้อย และไม้สับจากในพื้นที่ แต่กลุ่มผู้คัดค้านเห็นว่าวัตถุดิบดังกล่าวในพื้นที่ไม่น่าจะมีเพียงพอต่อการผลิตและเกรงว่าผู้ดำเนินโครงการจะจัดหาขยะมาเป็นวัตถุดิบทดแทนในกรณีที่วัตถุดิบหลักไม่เพียงพอ ซึ่งการใช้ขยะเป็นวัตถุดิบจะก่อให้เกิดมลพิษต่อชุมชนจึงได้ตั้งกระทู้ถามผู้ดำเนินโครงการในการชี้แจงโครงการซึ่งผู้ดำเนินโครงการไม่สามารถชี้แจงได้อย่างชัดเจนจึงทำให้ไม่ได้รับการเห็นชอบจากประชาชนในพื้นที่ก่อสร้าง

ในการศึกษากรณีศึกษาโครงการดังกล่าวที่นำมาเทียบเคียงกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว พบว่ามีประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ การที่ประชาชนในพื้นที่เสนอให้มีการปรับเปลี่ยนโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลไปเป็นการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานลม หรือโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์โดยประชาชนไม่ได้คัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าในพื้นที่แต่ให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบโรงไฟฟ้าหากโรงไฟฟ้ารูปแบบที่นำเสนอจะสร้างผลกระทบต่อชุมชน โดยพื้นที่ตำบลตะเคียน อำเภอด่านขุนทด เป็นพื้นที่ที่ราบสูงที่ค่อนข้างโล่งและสามารถวางแผนโซลาร์เซลล์ที่ใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าได้ นอกจากนี้ในพื้นที่อำเภอ ด่านขุนทด ยังมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์มาแล้วและดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งหากผู้ดำเนินโครงการปรับเปลี่ยนรูปแบบของโครงการเป็นโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์น่าจะสามารถดำเนินการได้เช่นกัน

ขณะที่การปรับเปลี่ยนเป็น โรงไฟฟ้าพลังงานลมก็น่าจะสามารถดำเนินการได้เช่นกัน เนื่องจากในพื้นที่ตำบลห้วยบง อำเภอด่านขุนทด มีการดำเนินการของโรงไฟฟ้าพลังงานลมอยู่หนึ่งโครงการหากโครงการในพื้นที่ตำบลตะเคียน จะดำเนินโครงการในลักษณะเดียวกันก็น่าจะสามารถทำได้ เนื่องจากพื้นที่ตำบลห้วยบง และตำบลตะเคียน เป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกันและอยู่ในพื้นที่ของเขา

เดียวกันซึ่งน่าจะมีกระแสลมพัดผ่านให้สามารถดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าได้ และไม่ต้องดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวลที่อาจก่อให้เกิดมลพิษและอาจต้องนำขยะมาเป็นวัตถุดิบในกรณีที่ฟางข้าว ใบอ้อย และไม้สับในพื้นที่ไม่เพียงพอ แต่อย่างไรก็ดีโครงการดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากหลังจากมีการรับฟังความคิดเห็นแล้วมีการคัดค้านผู้ดำเนินโครงการจึงได้ยุติโครงการดังกล่าว

อย่างไรก็ตามในกรณีศึกษาที่นำมาเทียบเคียงนี้จะเห็นว่าการเสนอทางออกอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งฝ่ายประชาชนและฝ่ายผู้ดำเนินโครงการขึ้นมาเพื่อให้แต่ละฝ่ายได้ประโยชน์มากที่สุดและไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องเสียประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว กรณีดังกล่าวนี้ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจในการจัดการความขัดแย้งจากการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลอีกกรณีหนึ่ง

จากการรวบรวมข้อมูลในการศึกษากรณีศึกษาการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ทำให้ทราบว่าพัฒนาการของความขัดแย้งมีการพัฒนาเป็นลำดับโดยเริ่มจากการออกมาคัดค้านในการรับฟังความคิดเห็น มีการทำกิจกรรมเดินขบวนและแสดงออกทางสัญลักษณ์ การยื่นหนังสือให้ทำการตรวจสอบโครงการจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และการยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง โดยในระหว่างนั้นภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีความพยายามในการจัดการปัญหาความขัดแย้งด้วยการนำกลไกต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหา อาทิ กลไกทางกฎหมาย การคัดค้านและแสดงออกทางสัญลักษณ์ และการยื่นหนังสือให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ตัดสิน แต่กลไกข้างต้นก็ไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้ จึงมีการเสนอแนะแนวทางจากหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งการใช้กฎหมาย การพูดคุยหาข้อตกลงที่สมเหตุสมผล และการยุติโครงการดังกล่าว พร้อมกันนี้ยังมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่น่าสนใจจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นข้อมูลสำคัญเพื่อนำไปใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษากรณีศึกษาดังกล่าวนี้และเป็นการสร้างองค์ความรู้ในการศึกษาการเมืองการปกครองท้องถิ่น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

โครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐในปัจจุบันได้มีแนวทางที่จะกระจายโครงการจากพื้นที่ส่วนกลางไปยังพื้นที่ในระดับท้องถิ่น ซึ่งพบว่าในหลายโครงการการดำเนินโครงการมีความขัดแย้งกันระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนในพื้นที่ และนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างประชาชนที่สนับสนุนโครงการกับประชาชนที่คัดค้าน โดยสาเหตุหลักของความขัดแย้งเกิดจากปัญหาการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่โครงการ ปัญหาความเห็นต่างในประเด็นสิทธิของชุมชน และปัญหาการดำเนินการตามกฎหมายที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งทำให้หลายโครงการมีความขัดแย้งจนนำไปสู่การยุติโครงการ นอกจากนี้ บางโครงการอาจมีความขัดแย้งจนมีการใช้ความรุนแรง ทำให้มีผู้สนใจในปัญหาดังกล่าวพยายามทำการวิจัย เพื่อหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา กรณีปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ก็เช่นเดียวกัน มีความขัดแย้งในการส่งเสริมโครงการในพื้นที่ท้องถิ่นกับประชาชนในท้องถิ่น โดยผู้ดำเนินโครงการต้องการส่งเสริมการพัฒนาด้านพลังงานในพื้นที่ ขณะที่ประชาชนในพื้นที่กังวลต่อปัญหามลพิษที่จะเกิดจากโครงการและกังวลต่อความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน

ทั้งนี้ จากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นผู้วิจัยสนใจในประเด็นปัญหาดังกล่าวและได้ทำการวิจัยในประเด็นของกรณีศึกษาความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาพัฒนาการของปัญหา ศึกษากลไกที่ฝ่ายต่าง ๆ พยายามนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง และหาข้อเสนอแนะที่จะนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง เพื่อให้ประเด็นปัญหาความขัดแย้งในกรณีดังกล่าวสามารถคลี่คลายลงได้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกรณีปัญหาที่คล้ายคลึงกันในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผล นำมาอภิปราย และได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยกรณีความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้วอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาทำการศึกษาใน 3 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ศึกษา

พัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล 2) ศึกษากลไกในการจัดการความขัดแย้งที่คู่ขัดแย้งนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา 3) เสนอแนะแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมต่อปัญหา ผลการศึกษาวิจัยมีดังต่อไปนี้

1.1 พัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล

พัฒนาการของโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว เริ่มต้นจากการขออนุญาตของบริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด ในปี 2554 แต่ยังไม่มีความขัดแย้งเนื่องจากเป็นแค่การขออนุญาตที่จะดำเนินโครงการ แต่ความขัดแย้งเริ่มเกิดขึ้นอย่างจริงจังในปี 2559 หลังจากที่ผู้ดำเนินโครงการได้มีการชี้แจง รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และเริ่มดำเนินการก่อสร้าง ได้มีการออกมาคัดค้านโครงการของกลุ่มประชาชนในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว และอำเภอสีคิ้ว ในชื่อกลุ่มชาวสีคิ้วคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล (ในระยะหลังเปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล) โดยการคัดค้านกลุ่มนี้ให้เหตุผลถึงความกังวลต่อผลกระทบด้านมลพิษที่จะเกิดกับชุมชน และผลกระทบต่อวิถีชีวิต พร้อมกับอ้างว่าการดำเนินการไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย (ประมวลหลักการปฏิบัติ หรือ Code of Practice : COP) การดำเนินการไม่มีความโปร่งใสและความชอบธรรม เนื่องจากมีการติดประกาศให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ทั่วถึง และการรับฟังความคิดเห็นที่ไม่ครอบคลุมในทุกกลุ่มผู้มีผลได้ผลเสีย ขณะที่ผู้ดำเนินโครงการได้ยืนยันในความชอบธรรมเนื่องจากผู้ดำเนินโครงการมีการดำเนินการตามประมวลหลักการปฏิบัติ (COP) และในการรับฟังความคิดเห็นมีประชาชนเห็นด้วยตามข้อกำหนดของกฎหมาย

การออกมาคัดค้านของกลุ่มเห็นต่างตั้งแต่ปี 2559 กลุ่มได้มีการติดตั้งป้ายคัดค้านโครงการในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว จัดการเสวนาของประชาชนในพื้นที่เพื่อชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลโดยยกตัวอย่างปัญหาที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่อื่น ๆ ยื่นหนังสือคัดค้านต่อหน่วยงานของรัฐ และการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองให้ยกเลิกใบอนุญาตก่อสร้างโครงการของบริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด ซึ่งในการคัดค้านฝ่ายผู้ดำเนินโครงการได้มีการพยายามชี้แจงถึงประเด็นปัญหาที่กลุ่มผู้คัดค้านนำมาคัดค้าน โดยอาศัยกระบวนการทางกฎหมายและกระบวนการของภาครัฐแต่ความพยายามดังกล่าวก็ไม่ประสบความสำเร็จจากนั้นจึงมีการฟ้องร้องต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา จนนำมาซึ่งคำพิพากษาให้ผู้ดำเนินโครงการยุติโครงการ แต่ผู้ดำเนินโครงการได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดให้คุ้มครอง ซึ่งศาลปกครองสูงสุดได้พิจารณาคุ่มครองชั่วคราวให้โครงการสามารถดำเนินการได้ ทำให้ปัจจุบันยังมีความพยายามในการใช้กฎหมายเป็นกลไกตัดสินความขัดแย้งด้วยการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองของกลุ่มผู้คัดค้าน

ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า ในความขัดแย้งดังกล่าวกรณีศึกษาไม่พบการใช้ความรุนแรงในการตอบโต้ระหว่างกัน และพบว่าไม่มีการพยายามใส่ร้ายเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้าม ซึ่งทำให้บรรยากาศในความขัดแย้งยังอยู่ในการใช้สิทธิของแต่ละฝ่ายตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังพบว่ากลไกที่แต่ละฝ่ายพยายามนำมาใช้ เป็นกลไกที่มีอยู่ในการจัดทำโครงการที่สามารถนำมาใช้ได้ ขณะที่กลุ่มผู้สนับสนุนส่วนใหญ่จะพบว่าไม่ค่อยมีการเคลื่อนไหวมากนัก โดยกลุ่มผู้ให้การสนับสนุนเห็นว่าโครงการน่าจะมีประโยชน์ และเคลื่อนไหวสนับสนุนในการชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นของผู้ดำเนินโครงการเท่านั้น กลุ่มผู้สนับสนุนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ผู้นำชุมชน และผู้นำท้องถิ่น ขณะที่กลุ่มผู้คัดค้านส่วนใหญ่เป็นกลุ่มพ่อค้า ข้าราชการบำนาญ ทนาย และนักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ได้คัดค้านและไม่ได้สนับสนุนเป็นกลุ่มประชาชนในชุมชนเดียวกันกับทั้งกลุ่มผู้คัดค้านและกลุ่มผู้สนับสนุน สมาชิกของกลุ่มบางส่วนเห็นว่าโครงการสามารถสร้างได้แต่ต้องทำตามกฎหมายที่กำหนด และบางส่วนเห็นว่าไม่ควรสร้างเนื่องจากจะก่อให้เกิดปัญหาทางด้านมลพิษ การดำเนินการของโครงการสามารถดำเนินการมาได้เป็นระยะเนื่องจากในการรับฟังความคิดเห็นมีผู้ที่เห็นด้วยกับโครงการผ่านเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด

1.2 กลไกในการจัดการความขัดแย้งที่คู่ขัดแย้งนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล

ในการศึกษาฝ่ายต่าง ๆ ได้ใช้กลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว ดังนี้

1.2.1 กลไกของกฎหมาย ซึ่งเป็นกลไกที่ทั้งผู้ดำเนินโครงการและผู้คัดค้านนำมาใช้ โดยผู้ดำเนินโครงการได้นำประมวลหลักการปฏิบัติ (COP) ที่กฎหมายกำหนดมาใช้ในการดำเนินโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามที่ได้ขออนุญาตดำเนินโครงการและเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ก่อสร้างโครงการเข้ามามีส่วนร่วม และเป็นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ขณะเดียวกันกลุ่มผู้คัดค้านก็ได้ใช้กลไกทางกฎหมายในการคัดค้านและฟ้องร้องให้ยกเลิกใบอนุญาต โดยกลุ่มผู้คัดค้านใช้กลไกของศาลปกครองในการดำเนินการ ซึ่งศาลปกครองในชั้นต้นคือศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา ได้มีคำวินิจฉัยให้ยุติการดำเนินโครงการ ทำให้ผู้ดำเนินโครงการต้องใช้กลไกทางกฎหมายอย่างศาลปกครองสูงสุดในการยื่นอุทธรณ์ขอให้ศาลปกครองสูงสุดคุ้มครองกรณีการถูกศาลปกครองนครราชสีมา มีคำวินิจฉัยให้ยุติโครงการ และกลุ่มผู้คัดค้านได้มีความพยายามที่จะฟ้องร้องต่อศาลปกครองจังหวัดนครราชสีมา อีกครั้งในประเด็นอื่น ๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่าโครงการไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งกลไกดังกล่าวนี้ไม่สามารถนำมาจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน

1.2.2 กลไกในการเรียกร้องและแสดงสัญลักษณ์ ที่ไม่เห็นด้วยต่อการดำเนินโครงการ เป็นกลไกที่กลุ่มผู้คัดค้านนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวคัดค้านทั้งในระดับตำบล ระดับอำเภอ และในระดับจังหวัด เพื่อพยายามสื่อสารให้หน่วยงานภาครัฐและสังคมทั่วไปได้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยต่อการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว โดยการดำเนินการกลุ่มได้ทำการชุมนุมและเดินรณรงค์คัดค้าน จัดกิจกรรมเสวนาถึงปัญหาที่จะเกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล และการติดป้ายแสดงออกถึงการคัดค้านในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐทราบถึงปัญหาและให้ยกเลิกโครงการ โดยในการเรียกร้องผู้ดำเนินโครงการได้มีความพยายามในการทำการชี้แจงและทำความเข้าใจโดยผ่านกระบวนการของภาครัฐ เช่น การเชิญประชุมชี้แจงของอำเภอสีคิ้ว เป็นต้น ซึ่งในการใช้กลไกข้างต้นนี้พบว่ากลุ่มผู้คัดค้านเป็นผู้ใช้กลไกนี้เพียงฝ่ายเดียว ขณะที่ผู้ดำเนินโครงการและกลุ่มผู้สนับสนุนไม่มีการเคลื่อนไหวสนับสนุน ไม่มีการยื่นหนังสือสนับสนุน และติดป้ายสนับสนุนเพื่อแสดงออกทางสัญลักษณ์ โดยฝ่ายที่สนับสนุนใช้กลไกทางด้านกฎหมายเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ดีกลไกนี้ก็ยังไม่สามารถนำมาจัดการความขัดแย้งได้³. การยื่นหนังสือต่อหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้คัดค้านได้พยายามยื่นหนังสือต่อหน่วยงานภาครัฐในทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐรับฟังประเด็นความห่วงกังวลของกลุ่มที่มีต่อโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล และให้ภาครัฐนำความห่วงกังวลไปพิจารณาเพื่อยุติโครงการตามที่กลุ่มผู้คัดค้านได้นำเสนอ แต่ผู้ดำเนินโครงการได้มีความพยายามในการที่จะชี้แจงโครงการด้วยการเชิญฝ่ายคัดค้านมาประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยอาศัยกระบวนการของภาครัฐและให้ภาครัฐได้รับรู้ถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวด้วย ซึ่งได้มีความพยายามในหลาย ๆ ครั้ง ขณะที่กลุ่มผู้คัดค้านจะใช้วิธีไม่เข้าร่วมในการประชุมแต่จะใช้วิธีส่งหนังสือยืนยันความคิดเห็นต่อหน่วยงานภาครัฐที่จัดการประชุมแทน ซึ่งกลไกดังกล่าวไม่สามารถนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งได้เช่นกัน

1.2.3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง และความคิดเห็นอื่น ๆ ที่ได้จากการศึกษาวิจัย การรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทราบข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว ดังนี้

1) **ดำเนินการตามหลักกฎหมาย** โดยให้ทุกฝ่ายเคารพต่อกฎหมาย และให้ผู้ดำเนินโครงการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดใหม่อีกครั้ง โดยให้เพิ่มการชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการแก่ประชาชนอย่างละเอียด เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และต้องชี้แจงข้อสงสัยที่กลุ่มผู้คัดค้านกังวลให้ชัดเจน กลุ่มผู้คัดค้านต้องยอมรับผลตามที่หลักกฎหมายกำหนด หากผู้ดำเนินโครงการไม่สามารถชี้แจงได้ต้องมีการดำเนินการชี้แจงใหม่หรือยุติโครงการ

ตามที่กลุ่มผู้คัดค้านเรียกร้อง เนื่องจากการดำเนินโครงการอาจมีลักษณะที่ไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ข้อเสนอแนะนี้เป็นข้อเสนอแนะที่ไม่ต่างจากกลไกที่เคยดำเนินการในช่วงที่ผ่านมาแต่ไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้

2) การพูดคุยทำความเข้าใจ เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำเสนอความต้องการของตนเอง และรับฟังข้อเสนอของกลุ่มผู้คัดแย้งเพื่อหาทางออกพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือตรวจสอบการดำเนินการของโรงไฟฟ้า นอกจากนี้ อาจกำหนดให้มีการจัดสวัสดิการหรือกองทุนสำหรับชุมชนที่อาจได้รับผลกระทบจากการผลิตกระแสไฟฟ้าของโรงไฟฟ้าชีวมวล หรือใช้ในการแก้ไขปัญหาหากเกิดข้อผิดพลาดในกระบวนการการผลิตของโรงไฟฟ้า อาจมีข้อตกลงในการเข้ามาระงับยับยั้งการกระทำที่อาจจะเป็นผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสิทธิชุมชนของสมาชิก ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวนี้เป็นข้อเสนอที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนมากนำเสนอ

3) ข้อเสนอให้ยุติโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว เป็นข้อเสนอที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มคัดค้านนำเสนอ โดยกลุ่มผู้คัดค้านให้เหตุผลว่า โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลเป็นโครงการที่ไม่คุ้มค่าต่อผลกระทบของชุมชน นอกจากนี้ พื้นที่ก่อสร้างโครงการยังเป็นพื้นที่ที่ใกล้กับชุมชนมากเกินไป ดังนั้นโครงการดังกล่าวไม่ควรมีการดำเนินโครงการควรยุติโครงการดังกล่าว ซึ่งข้อเสนอนี้ น่าจะไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้แต่จะเป็นการเพิ่มความขัดแย้งให้มากขึ้นเพราะว่าโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการก่อสร้างไปแล้วในปัจจุบัน

4) การรวบรวมข้อมูลในการวิจัย พบว่ามีประเด็นความคิดเห็นที่น่าสนใจที่อาจเป็นข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว หรือในกรณีอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกัน คือ การให้ภาครัฐกำหนดพื้นที่ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าให้ห่างจากชุมชนและเป็นพื้นที่ในการก่อสร้างโครงการโดยเฉพาะ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับชุมชนและไม่ให้เกิดเป็นความขัดแย้งภายในชุมชน โดยในหลายโครงการจะมีประชาชนในพื้นที่ก่อสร้างออกมาคัดค้าน เนื่องจากเกรงผลกระทบจากโรงไฟฟ้าที่ก่อสร้างใกล้กับชุมชน แม้ว่าในกรณีศึกษานี้ จะไม่สามารถย้ายโครงการก่อสร้างได้แต่ในอนาคตหากมีโครงการในลักษณะนี้จะเป็นบรรทัดฐานในการก่อสร้างที่จะไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง

นอกจากนี้ การศึกษาจากเอกสาร โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่อื่น เช่นพื้นที่ตำบลตะเคียน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ที่นำมาเปรียบเทียบพบว่ามีข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้คัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลตะเคียน ที่นำเสนอแนวทางในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลตะเคียน ให้ผู้ดำเนินโครงการปรับเปลี่ยนรูปแบบของโรงไฟฟ้าเป็นโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ หรือพลังงาน

ลม ที่เคยมีการก่อสร้างในพื้นที่อำเภอด้านขุนทดมาก่อน และตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่จะดำเนินการ ซึ่งพื้นที่มีลักษณะที่คล้ายกัน และสามารถดำเนินการได้ ประชาชนในพื้นที่ไม่คัดค้าน หากพิจารณาแล้วในพื้นที่อำเภอสีคิ้ว ที่อยู่ติดกับอำเภอด้านขุนทด และมีลักษณะพื้นที่ที่คล้ายกันอาจจะสามารถดำเนินการได้เช่นกัน

2. อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยที่ได้ศึกษาตามที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยทั้ง 3 ประเด็นนั้น สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และวรรณกรรมที่ได้ทำการทบทวน โดยผลการวิจัยสามารถนำแนวคิดทฤษฎี กฎหมาย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาอธิบายพัฒนาการเพื่อหาเหตุผลแห่งความขัดแย้ง กลไกที่แต่ละฝ่ายพยายามนำมาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งว่ามีเหตุและผลอย่างไรที่ไม่สามารถแก้ไขได้ และการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษามาอภิปรายผ่านแนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางที่ विशารัฐศาสตร์เห็นว่าน่าจะนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ชีวมวลที่ตำบลสีคิ้วได้ และนำไปใช้เป็นองค์ความรู้ในการจัดการความขัดแย้งจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากโครงการของรัฐที่ได้ดำเนินการในพื้นที่ท้องถิ่นอื่น ๆ ได้ ดังนี้

2.1 พัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล จะเห็นว่าความขัดแย้งเริ่มจากแนวคิดของแต่ละฝ่ายที่มองประเด็นการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่น กับความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ของแต่ละฝ่ายที่ต่างกัน โดยฝ่ายผู้ดำเนินโครงการ ผู้สนับสนุนโครงการ และภาครัฐ มีแนวคิดที่ต้องการจะส่งเสริมความมั่นคงด้านพลังงาน ต้องการจะสร้างงานในพื้นที่ และต้องการจะสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น โดยมองว่าในปัจจุบันกลไกต่าง ๆ ที่รัฐได้กำหนดมานั้นเพียงพอต่อการจัดการกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาดังกล่าว ขณะที่กลุ่มผู้คัดค้านเห็นว่าการดำเนินโครงการนั้นยังมีข้อบกพร่องที่ทำให้เกิดข้อสงสัยในโครงการที่อาจไม่โปร่งใส เนื่องจากการประชาสัมพันธ์และการรับฟังความคิดเห็นที่ไม่ครอบคลุม ความต้องการของชุมชนที่ไม่ต้องการได้รับผลกระทบจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล การรับทราบข้อมูลจากโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีปัญหาด้านมลพิษ และผลกระทบที่อาจจะเกิดกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มออกมาคัดค้านของประชาชน

เมื่อนำแนวคิดเรื่องการจัดการความขัดแย้ง ของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554: 9-6-9-57) ที่ให้คำจำกัดความของความขัดแย้งว่าเป็นความขัดกัน ความไม่ลงรอยกัน และการต่อสู้กัน ทั้งในทางกายภาพ ทางความคิด ทางอุดมการณ์ และแนวทางอื่น ๆ ของบุคคล 2 ฝ่าย เพื่อให้ได้มาซึ่ง

ทรัพยากรหรือเป็นไปตามที่ตนเองต้องการ และแนวคิดเรื่องการจัดการความขัดแย้งของ สถาบันพระปกเกล้า (2562) ที่ได้รายงานวิจัยของ อธิพัฒน์ สินทรโก เรื่องการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี มานำเสนอเป็นวิธีในการจัดการความขัดแย้ง โดยงานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาการจัดการความขัดแย้งจากสาเหตุการก่อเกิดและกระบวนการความขัดแย้งทางการเมืองไทยภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี 2535 เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองไทยด้วยแนวทางสันติวิธี ได้นิยามความขัดแย้งว่าเกิดจาก ความขัดกันทางอุดมการณ์ ความขัดกันของผลประโยชน์ ความขัดกันจากโครงสร้างทางสังคม และการช่วงชิงอำนาจ โดยที่ไม่มีกติกากำหนดที่ชัดเจน สามารถอธิบายพัฒนาการของความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีิ้ว ว่ามาจากความขัดกันของอุดมการณ์ในการพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละฝ่าย ความขัดกันทางแนวคิด และความขัดกันทางผลประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายมีมุมมองในประเด็นผลประโยชน์ที่ต่างกัน

ฝ่ายผู้ดำเนินโครงการ ภาครัฐ และผู้ที่สนับสนุนโครงการมีความเห็นเกี่ยวกับอุดมการณ์ แนวคิด และผลประโยชน์ที่ต่างจากกลุ่มผู้คัดค้าน จากผลการศึกษาที่พบว่าฝ่ายสนับสนุนเห็นว่าผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ท้องถิ่นคือการสร้างงานให้กับประชาชนในพื้นที่ การสร้างควมมั่นคงทางด้านพลังงานในพื้นที่ และการสร้างความเจริญในพื้นที่ ขณะที่ผลกระทบที่จะเกิดจากกระบวนการการผลิตของโครงการโรงไฟฟ้า ฝ่ายที่สนับสนุนเห็นว่ากลไกของรัฐมีการวางกระบวนการควบคุมและตรวจสอบที่สามารถควบคุมผลกระทบที่จะสามารถควบคุมไม่ให้เกิดมลพิษที่จะกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น ตามประมวลหลักการปฏิบัติสำหรับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมหรือ COP พร้อมกันนี้ฝ่ายที่สนับสนุนโครงการยังเชื่อมั่นในกระบวนการที่ผู้ดำเนินโครงการได้ดำเนินโครงการตามขั้นตอนของกฎหมายที่ได้กำหนดไว้

ขณะที่กลุ่มที่คัดค้านโครงการ มีแนวคิดและอุดมการณ์ที่ต่างจากฝ่ายสนับสนุนโครงการ เนื่องจากกลุ่มคัดค้านมีความเห็นว่าโครงการจะสร้างมลพิษและสร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น โดยกลุ่มผู้คัดค้านเห็นว่าผลประโยชน์ที่จะได้จากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลมีน้อยกว่าผลเสียที่ประชาชนจะได้รับจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยความขัดกันของอุดมการณ์ ความคิด และผลประโยชน์ เริ่มเป็นความขัดแย้งตามแนวคิดทางรัฐศาสตร์ที่นำมาอธิบายข้างต้น และเริ่มชัดเจนหลังจากผู้ดำเนินโครงการได้เริ่มชี้แจงและนำเสนอโครงการจนนำมาซึ่งการต่อสู้ทางกฎหมาย และการเคลื่อนไหวคัดค้านตามผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาข้างต้น

ทั้งนี้ในพัฒนาการของความขัดแย้งยังพบว่ากลุ่มผู้คัดค้านได้มีการกล่าวอ้างถึงการดำเนินการตามประมวลหลักการปฏิบัติ (COP) ที่กฎหมายได้กำหนดไว้นั้นไม่เป็นไปตามที่ COP

กำหนดอย่างแท้จริง แต่เป็นการดำเนินการที่ไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ที่มีส่วนได้เสียและไม่ครอบคลุมถึงทุกกลุ่มประชาชนในพื้นที่ ขณะที่ผู้ดำเนินโครงการและผู้สนับสนุนเห็นว่าโครงการได้มีการดำเนินการที่เป็นไปตามหลัก COP และมีประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยในการรับฟังความคิดเห็นจึงนำมาซึ่งความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายหลังจากกลุ่มผู้คัดค้านได้รับทราบการชี้แจงโครงการและการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ ซึ่งผู้ดำเนินโครงการอ้างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลอย่างประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice หรือ COP) ว่าด้วยมาตรการป้องกัน แก๊ส และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ ของประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง มาตรการป้องกัน แก๊ส และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมสำหรับการผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง) (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 130 ตอนพิเศษที่ 11ง เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2556) ที่มีการกำหนดหลักการปฏิบัติที่กำหนดให้มีการตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นระยะ ตั้งแต่ระยะเตรียมโครงการ ระยะก่อสร้างโครงการ ระยะดำเนินการ และขั้นตอนการรื้อถอนโครงการว่าผู้ดำเนินโครงการได้ดำเนินการด้วยการปฏิบัติตามข้อกำหนดของ COP และเชื่อในการดำเนินการของตนเองว่าเป็นการดำเนินการที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งเนื่องจากผู้ดำเนินโครงการมีหลักกฎหมายในการรับรอง

ดังนั้น หากพิจารณาทั้งหมดจะเห็นว่าพัฒนาการของความขัดแย้งเริ่มต้นอย่างจริงจังหลังจากการชี้แจงโครงการและรับฟังความคิดเห็น โดยสาเหตุหลักของความขัดแย้งเกิดจากแนวคิดในประเด็นผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ท้องถิ่นนั้นต่างกัน จึงนำมาซึ่งการขัดกันของแนวคิดและการนำข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องมากล่าวอ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายของตนเอง และนำมาซึ่งความพยายามหากลไกในการแก้ไขปัญหาและจัดการความขัดแย้ง

2.2 กลไกในการจัดการความขัดแย้งที่คู่ขัดแย้งนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล

ผลการวิจัยความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว พบว่าฝ่ายต่าง ๆ ได้นำกลไกที่ใช้ในการจัดการความขัดแย้งหลายแนวทางมาใช้ในการพยายามจัดการความขัดแย้ง โดยฝ่ายคัดค้านได้ใช้กลไกทางกฎหมายมาใช้ในการคัดค้าน โดยพยายามชี้ให้เห็นถึงผลเสียจากโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นผ่านกลไกของศาลปกครอง การใช้กลไกในการเรียกร้องแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบและพยายามชี้ให้ทุกภาคส่วนเห็นถึงความไม่เป็นธรรมในการรับฟังความคิดเห็นที่ขาดการมีส่วนร่วม และใช้

กลไกในการยื่นหนังสือคัดค้านต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้ให้เห็นถึงการดำเนินการตามข้อกำหนด COP ที่ไม่ครบถ้วนเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐตัดสินใจโครงการ

ส่วนผู้ดำเนินโครงการและผู้สนับสนุนโครงการใช้กลไกทางกฎหมายเป็นหลักในการยื่นข้อเรียกร้องของการดำเนินโครงการ เนื่องจากโครงการได้รับการอนุญาตให้ดำเนินโครงการอย่างถูกต้อง และมีประชาชนเห็นด้วยในการชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในจำนวนที่มากกว่ากลุ่มผู้คัดค้าน นอกจากนี้ในการฟ้องร้องของกลุ่มผู้คัดค้านผู้ดำเนินโครงการยังใช้กลไกทางกฎหมายในการอุทธรณ์คำร้องของกลุ่มคัดค้าน

สำหรับกลุ่มประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ได้สนับสนุนและคัดค้านโครงการเห็นว่ากลไกทางกฎหมายน่าจะเป็นกลไกที่ฝ่ายต่าง ๆ นำมาใช้และสามารถจัดการความขัดแย้งได้ดีที่สุด โดยเห็นว่าการแก้ไขข้อขัดแย้งที่ดีที่สุด คือ การที่ทุกฝ่ายเคารพกฎหมายเนื่องจากกฎหมายได้กำหนดหลักการต่าง ๆ ไว้ชัดเจนแล้ว เมื่อทำตามข้อกำหนดของกฎหมายก็ถือว่าโครงการได้รับการรับรองจากกฎหมายและสามารถทำได้

เมื่อนำแนวคิดสิทธิชุมชน ของอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2551: น.60-64) ที่ว่าสิทธิชุมชนเป็นสิทธิในการที่ประชาชนในชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกับรัฐในกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนได้ส่วนเสีย โดยสิทธิเหล่านั้นเป็นสิทธิในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิทธิในการใช้ทรัพยากร ซึ่งสิทธิเหล่านี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดตามที่ได้มีการบัญญัติไว้เสมอไป หากแต่เป็นแนวทางที่สมาชิกในชุมชนเข้าใจและยอมรับร่วมกัน สิทธิชุมชนมีกระบวนการและกลไกในรูปแบบของการมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมกำหนดชะตากรรมในการดำรงชีวิตของตนเอง ซึ่งหากมองในแนวทางรัฐศาสตร์ก็คือการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ชุมชน โดยการกระจายอำนาจดังกล่าวนี้จะเป็นการสร้างการรับรู้ ความชอบธรรม และการลดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน

แนวคิดการมีส่วนร่วม ของฉวีลวดี บุรีกุล (2552: น. 11-32) ที่กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการสื่อสารสองทางเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินการตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน โดยการสื่อสารสองทางเป็นการสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายที่นำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน กับประชาชนที่ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายที่ผู้นำเสนอได้คิดขึ้น เพื่อให้เกิดแนวทางในการดำเนินการที่เหมาะสมที่สุด ตรงตามความต้องการของประชาชน และเกิดปัญหาน้อยที่สุด นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการส่งเสริมแนวคิดการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมายังท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่นคือผู้ที่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นและยังเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมจึงเป็นการนำอำนาจการตัดสินใจ

จากส่วนกลางมาให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีส่วนในการตัดสินใจในประเด็นที่เกี่ยวกับประชาชนในท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้คัดค้านโครงการได้นำแนวคิดเรื่องสิทธิชุมชน และแนวคิดการมีส่วนร่วมมาใช้เป็นเหตุผลในการคัดค้านในทุกกลไกที่กลุ่มผู้คัดค้านพยายามนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง โดยกลไกทางกฎหมายทางกลุ่มเห็นว่าผู้ดำเนินโครงการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง เนื่องจากกลุ่มผู้คัดค้านอ้างว่ากลุ่มและประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการรับทราบถึงโครงการหลังจากมีการชี้แจงโครงการและรับฟังความคิดเห็นไปแล้วระยะหนึ่งจึงทำให้การดำเนินการตาม COP ไม่เป็นตามที่ COP กำหนด ซึ่งขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและการดำเนินโครงการไม่ชอบธรรม นอกจากนี้กลุ่มผู้คัดค้านยังเห็นว่าโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ไม่คำนึงถึงสิทธิของชุมชน เนื่องจากภาครัฐและผู้ดำเนินโครงการกำหนดนโยบายและโครงการโดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในตำบลสี่ควีและประชาชนในท้องถิ่น และการกำหนดโครงการดังกล่าวยังเป็นการกำหนดโครงการที่ละเลยวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนซึ่งทั้งหมดเป็นการละเลยสิทธิที่ชุมชนควรจะได้ ขณะที่กลไกการเรียกร้องและแสดงออกทางสัญลักษณ์ และการยื่นหนังสือต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกลุ่มผู้คัดค้านก็ให้เหตุผลเรื่องการมีส่วนร่วมและเรื่องสิทธิชุมชนเช่นเดียวกับเหตุผลที่ยกมาในกลไกทางด้านกฎหมาย

ทั้งนี้ หากนำประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice หรือ COP) ว่าด้วยมาตรการป้องกัน แก๊สไข่ และติดตามตรวจสอบผลกระทบ สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 130 ตอนพิเศษที่ 11ง เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2556) มาพิจารณาข้อโต้แย้งของผู้ดำเนินโครงการและกลุ่มผู้สนับสนุนโครงการจะพบว่าในการดำเนินโครงการ COP ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการชี้แจงโครงการ การรับฟังความคิดเห็น การกำหนดแผนในการป้องกันผลกระทบจากโครงการที่อาจจะเกิดกับประชาชนและชุมชนเป็นระยะตั้งแต่การเตรียมโครงการ การก่อสร้างโครงการ การดำเนินการ และการรื้อถอนโครงการหลังจากยุติการดำเนินการ ซึ่งโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปแล้วในระยะเวลาการก่อสร้างโครงการโดยผู้ดำเนินโครงการและผู้สนับสนุนได้อ้างว่าได้ดำเนินการตามข้อกำหนดของ COP ทั้งหมด จึงทำให้ผู้ดำเนินโครงการเชื่อมั่นในความถูกต้องของตนและพร้อมที่จะชี้แจงต่อทุกข้อเรียกร้องและการฟ้องร้องดำเนินคดี

สำหรับฝ่ายที่ไม่ได้สนับสนุนและคัดค้านซึ่งเห็นว่ากลไกที่กลุ่มผู้คัดค้านและกลุ่มผู้ดำเนินโครงการนำมาใช้นั้น กลไกทางด้านกฎหมายน่าจะเป็นกลไกที่จะสามารถจัดการความขัดแย้งได้ดีที่สุด เพราะข้อกำหนดตามที่ COP กำหนดเป็นหลักกฎหมายและทุกฝ่ายต้อง

เคารพหากผู้ดำเนินโครงการทำตามหลัก COP ได้ทั้งหมด ทุกฝ่ายก็ต้องยอมรับว่าโครงการดังกล่าว มีความชอบธรรม ขณะที่หากผู้ดำเนินโครงการไม่สามารถดำเนินการได้ตามที่หลัก COP กำหนด โครงการก็ไม่ได้ได้รับความชอบธรรมและไม่ควรดำเนินการ

จากเหตุผลตามแนวคิดและกฎหมายที่ยกมาจะเห็นได้ว่าแต่ละฝ่ายมีเหตุและผลที่สามารถรับฟังได้และสามารถใช้ในการโต้แย้งอีกฝ่ายได้ ซึ่งเหตุผลเหล่านี้ไม่สามารถลบล้างเหตุผลของอีกฝ่ายได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากแนวคิดและกฎหมายเหล่านี้เป็นที่ยอมรับทั้งทางกฎหมายและทางวิชาการ ดังนั้น กลไกเหล่านี้จึงยังไม่สามารถจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ทำให้หลายฝ่ายพยายามหาข้อเสนอแนะใหม่ๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งหรือลดระดับความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่แต่ละฝ่ายยอมรับได้และอยู่ร่วมกันได้

2.3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมต่อปัญหาจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว

ในการวิจัยพบว่าข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นที่อาจนำมาใช้ในการจัดการปัญหามีหลายแนวทาง ประกอบด้วย การใช้กลไกทางกฎหมายเป็นการจัดการความขัดแย้ง การใช้การพูดคุยทำความเข้าใจหาข้อตกลงเพื่อให้ได้ผลที่ทุกฝ่ายพอใจ การยุติโครงการดังกล่าว หรือข้อคิดเห็นที่ให้มีการกำหนดพื้นที่ก่อสร้างให้ห่างจากพื้นที่ชุมชน และการศึกษาระณีเปรียบเทียบที่แนะนำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงการ ซึ่งจากการนำแนวคิดทฤษฎีมาวิเคราะห์หลายแนวทางไม่สามารถนำมาจัดการปัญหาได้จริงเหมือนกับกลไกที่แต่ละฝ่ายนำมาใช้ในช่วงที่ผ่านมา แต่แนวทางในการพูดคุยทำความเข้าใจและหาข้อตกลงเป็นแนวทางที่อาจจะสามารถนำมาใช้จัดการความขัดแย้งได้ หากมีการดำเนินการอย่างจริงจังและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย นอกจากนี้แนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบของโครงการและการกำหนดพื้นที่ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลก็เป็นแนวทางที่นำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งได้แต่ไม่ใช่สำหรับกรณีความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว เนื่องจากโครงการได้มีการก่อสร้างไปแล้ว แต่อาจจะเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้กับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลอื่น และโครงการพัฒนาของรัฐที่อาจจะมีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่อื่น ๆ ในอนาคต

เมื่อนำแนวคิดของชัชวพันธ์ สถาอานันท์ (2557) ที่เสนอแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของไทยที่ยืดเยื้อมาตั้งแต่ปี 2549 ด้วยแนวทางที่เรียกว่า “การแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้ง” ซึ่งเป็นแนวทางที่เปลี่ยนมุมมองทางความคิดของผู้ที่ขัดแย้งให้มองความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของสังคมที่มีการขัดแย้งกันได้ แต่ความขัดแย้งนั้นไม่ควรเป็นความขัดแย้งที่ใช้ความรุนแรง และเป็นความขัดแย้งที่มุ่งทำลายกัน โดยมีแนวทางในการจัดการความขัดแย้งใน 3 ประเด็น คือ

1. การจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง เป็นการยอมรับในความขัดแย้งว่าแต่ละฝ่ายมีความคิดและความเชื่อเป็นของตนเอง แต่ละฝ่ายสามารถต่อสู้กันได้ในทางความคิดและความเชื่อเพื่อใช้หลักเหตุและผลในการเอาชนะกัน แต่การเอาชนะไม่ใช่การใช้ความรุนแรงมาเอาชนะกัน ซึ่งความรุนแรงนั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะการทำร้ายร่างกายกันอย่างเดียว หากแต่รวมถึงการให้ร้าย ป้ายสี หรือการทำลายกันด้วยกลไกต่าง ๆ ให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องย่อหย่อนลงไปในสังคม

2. การสนทนากัน ซึ่งในคำจำกัดความของชัชวรัตน์ การสนทนาไม่ใช่การเจรจา แต่เป็นการพูดคุยระหว่างกันเพื่อหาทางออก โดยการพูดคุยนั้นอาจเป็นการพูดคุยกันในหลายระดับเพื่อสร้างความเข้าใจและเกิดการยอมรับระหว่างกันเพื่อให้เกิดทางออก หรือในอีกทางหนึ่งก็คือการระดมความคิดเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ใช่การระดมความคิดเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามด้วยการมองว่าความคิดของฝ่ายคนถูกเสนอ และความคิดของอีกฝ่ายผิดตลอด เป็นต้น นอกจากนี้ ในการสนทนาผู้สนทนาควรออกมาจากความขัดแย้งแล้วมองปัญหาจากภายนอกเพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาทั้งหมด และลดอคติของตนเพื่อจะได้เห็นต้นตอแท้จริงของปัญหาและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน แม้ว่าประเด็นความขัดแย้งนั้นยังคงอยู่แต่ฝ่ายต่าง ๆ จะไม่นำมันมาเป็นข้ออ้างในการเอาชนะอีกฝ่ายเหมือนที่ผ่านมา

3. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา คือ การแก้ไขความขัดแย้งที่เริ่มจากการทำความเข้าใจ ไม่ใช่การเห็นว่าฝ่ายที่เห็นเหมือนกับเราคือฝ่ายที่ถูก และฝ่ายที่เห็นต่างคือฝ่ายที่ผิดเสมอไป เพียงแต่ต้องมองให้เป็นกลาง โดยฝ่ายหนึ่งอาจจะกระทำการใด ๆ ไปโดยเห็นว่าตัวเองทำสิ่งที่ถูกแล้ว เช่น ฝ่ายรัฐที่มาจาก การเลือกตั้งมีความถูกต้องตามสิทธิ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และที่ฝ่ายคัดค้านก็เห็นว่าฝ่ายของตนก็ถูกเพราะว่าตนเองเป็นผู้พิทักษ์สิทธิของตนเองตามกฎหมายและหลักการประชาธิปไตย ดังนั้น ฝ่ายที่เห็นต่างกับตนเองเป็นฝ่ายผิด ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้ไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งที่มีในสังคมได้ หากแต่แนวทางที่จะสามารถแก้ไขความขัดแย้งได้คือการเข้าใจความคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้สามารถนำแนวคิดของตนเองมาสนทนาเพื่อหาการยอมรับในการก้าวข้ามความขัดแย้งทางสังคมนั้นไป โดยให้คงเหลือไว้เพียงความขัดแย้งทางความคิดที่สามารถนำมาวิพากษ์หรือโต้แย้งกันเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในสังคมแทน

ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์จะพบว่าข้อเสนอที่ให้อำนาจการพูดคุยและหาข้อตกลงระหว่างฝ่ายต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของชัชวรัตน์ สถานการณ์ ข้างต้นและเป็นแนวทางที่น่าจะใช้จัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากความขัดแย้งจากกรณีศึกษาข้างต้นเป็นความขัดแย้งที่ขัดแย้งกันทางด้านความคิดและอุดมการณ์แต่ยังไม่มีการใช้ความรุนแรงทั้งทางกายภาพและการมุ่งทำลายกันด้วยกลไกต่าง ๆ หากมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดของทั้งสองฝ่ายตามแนวทางแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้งที่เปลี่ยนมุมมองทางความคิดของผู้ที่ขัดแย้งให้มองความขัดแย้งเป็นเรื่อง

ปกติของสังคมที่มีการขัดแย้งกันได้ เมื่อทุกฝ่ายมีมุมมองว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของสังคมก็จะทำให้แต่ละฝ่ายเปิดใจพูดคุยเพื่อหาทางออกด้วยกันและไม่ใช้ความรุนแรง ดังเช่นในกรณีนี้ผลการศึกษาพบว่าทั้งสองฝ่ายไม่นำความรุนแรงมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง แต่ทั้งสองฝ่ายยังคงไม่มองว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้ มองว่าฝ่ายตรงข้ามมุ่งจะคัดค้านและหาประโยชน์เข้าสู่ตนเองจึงทำให้โอกาสในการเปิดใจพูดคุยอย่างจริงจังระหว่างกันยังไม่สามารถทำได้ แต่หากมีความพยายามให้เปิดใจพูดคุยกันอย่างจริงจังก็อาจจะสามารถทำได้ โดยจะต้องใช้ผู้ที่ได้รับการยอมรับอย่างผู้ว่าราชการจังหวัด นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในปัญหาที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล หรือนักวิชาการที่ได้รับการนับถือในพื้นที่เป็นคนกลางในการพูดคุย อาจทำให้มีการพูดคุยกันอย่างจริงจังเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

เมื่อมีการเปิดใจพูดคุยการพูดคุยควรจะเป็นการพูดคุยเพื่อหาทางออก ไม่ใช่การพูดคุยเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้าม ลดความอคติ และกำหนดเป้าหมายการพูดคุยเพื่อหาทางออก ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้พบว่ามีความพยายามที่จะพูดคุยหลายครั้งแต่ฝ่ายต่าง ๆ ยังพยายามนำเสนอว่าแนวคิดของตนเองนั้นถูกต้อง ดังนั้นจึงทำให้การพูดคุยเพื่อหาทางออกไม่สามารถเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ในการสัมภาษณ์ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลายคนมีข้อเสนอให้มีการพูดคุยเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ หรือไปเป็นผู้ร่วมถือหุ้นในโครงการดังกล่าวเพื่อให้ประชาชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของของโครงการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากนำแนวทางการพูดคุยมาใช้อย่างจริงจังน่าจะสามารถจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว ได้

นอกจากนี้ ในการพูดคุยหาข้อตกลงสิ่งหนึ่งที่ชัยวัฒน์ สถาอานันต์ นำเสนอคือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งจะเป็นการที่ทำให้ฝ่ายต่าง ๆ เปิดใจให้อีกฝ่ายหนึ่ง และไม่มองว่าฝ่ายตนเองเป็นฝ่ายที่ถูกเสมอ และฝ่ายตรงข้ามเป็นฝ่ายที่ผิดเสมอ เพื่อให้การพูดคุยสามารถหาข้อตกลงได้ โดยผลการศึกษาพบว่าฝ่ายผู้ดำเนินโครงการและฝ่ายที่สนับสนุนยังเห็นว่าตนเองกระทำถูกต้องตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด ขณะที่กลุ่มผู้คัดค้านก็เห็นว่ากลุ่มของตนเป็นผู้ที่พิทักษ์สิทธิของตนตามกฎหมายและหลักประชาธิปไตย ทำให้ทั้งสองฝ่ายเห็นว่าตนเองไม่ผิดและมีสิทธิที่จะดำเนินการ แต่หากทั้งสองฝ่ายเอาใจเขามาใส่ใจเราโดยมองว่าผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ฝ่ายตนนั้นอาจจะสร้างผลเสียให้กับอีกฝ่ายและไม่มีฝ่ายใดผิด ถึงแม้แนวคิดของทั้งสองฝ่ายจะไม่ตรงกันแต่ก็เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ การแก้ไขปัญหาควรหาข้อตกลงที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ก็จะทำให้ความขัดแย้งยุติหรือลดลงได้ ขณะที่กลุ่มผู้ที่เป็นกลางที่ไม่สนับสนุนฝ่ายใดการศึกษาพบว่ากลุ่มดังกล่าวมีมุมมองทางความคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดของชัยวัฒน์ สถาอานันต์ อยู่แล้ว โดยกลุ่มนี้ไม่มีอคติต่อฝ่ายใดและมองว่าทางออกคือการพูดคุยด้วยการเอาใจเขามาใส่ใจเราเพื่อหาข้อตกลงระหว่างกันของฝ่ายที่ขัดแย้งกัน

ขณะที่ถ้านำวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างการวิจัยของ พนิดา เจริญสุข (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการร้องเรียนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากการดำเนินการโรงไฟฟ้าชีวมวล ในประเด็นของปัจจัยที่ทำให้สถานประกอบการอยู่ร่วมกันกับชุมชนอย่างยั่งยืนที่ผลการศึกษาพบว่าโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขนาดเล็กที่มีกำลังการผลิตต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ ในหลาย ๆ พื้นที่เกิดปัญหาการร้องเรียน ซึ่งพบว่าประชาชนในพื้นที่โครงการมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงงานเพียงด้านเดียว คือรับรู้ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเท่านั้น แต่เมื่อโรงไฟฟ้าดำเนินการไปแล้วประชาชนจึงได้รับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน เช่น ปัญหาฝุ่นละออง เสียงดังรบกวน คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะแย่ง อาคารตาแดง เคืองตา และยังพบว่าการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับพิธีกรรมหรือเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น ซึ่งการวิจัยนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือใช้กลไกการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความจริงใจในการเปิดเผยข้อมูลอย่างรอบด้าน การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรม มีกระบวนการการมีส่วนร่วมกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม และมีส่วนร่วมทั้งระยะก่อนดำเนินโครงการและระยะดำเนินโครงการ จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแนวทางในการพูดคุยและหาข้อตกลงระหว่างกันของผู้ดำเนินโครงการและผู้สนับสนุนโครงการกับกลุ่มผู้คัดค้าน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการโครงการตามที่มีการเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ ขณะที่ความจริงใจในการเปิดเผยข้อมูลอย่างรอบด้านและการสร้างกลไกในการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากทุกกลุ่มก็สอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนได้นำเสนอในการสัมภาษณ์ ซึ่งน่าจะช่วยเพิ่มน้ำหนักในข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นให้มีน้ำหนักมากขึ้น พร้อมกันนี้ การวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางการแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้งที่ชัยวัฒน์ สถาอานันต์ ได้นำเสนออีกด้วย

นอกจากแนวทางในการพูดคุยและหาข้อตกลงระหว่างฝ่ายที่ขัดแย้งกัน แนวคิดการแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้ง และการศึกษาวิจัยของพนิดา เจริญสุข ยังสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่น่าจะสามารถนำไปใช้กับโครงการอื่น ๆ ในอนาคตที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อย่างแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบของโครงการ และแนวทางในการกำหนดพื้นที่ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล เนื่องจากแนวคิดการแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้ง เป็นแนวคิดที่ให้ทุกฝ่ายเน้นหลักการสันติวิธีและใช้การพูดคุยรับฟังความคิดเห็นของอีกฝ่ายอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งการปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงการ ก็เป็นการกำหนดพื้นที่ในการก่อสร้างโครงการก็เป็นการรับฟังความคิดเห็นอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเราโดยยึดหลักการสันติวิธีเพื่อให้ได้ข้อตกลงที่ทุกฝ่ายยอมรับและเกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายอย่างการปรับเปลี่ยนรูปแบบของโครงการหรือการกำหนดพื้นที่ก่อสร้างโครงการที่ประชาชนจะได้ไม่ต้อง

กังวลกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และผู้ดำเนินโครงการและภาครัฐก็สามารถสร้างโครงการพัฒนาพื้นที่ได้เช่นกัน

นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันระหว่างประชาชนกับโรงไฟฟ้าอย่างยั่งยืนตามที่พินิจา เจริญสุข ได้ทำการวิจัย เนื่องจากหากมีข้อตกลงจากฝ่ายต่าง ๆ ให้เปลี่ยนรูปแบบโรงไฟฟ้า หรือกำหนดพื้นที่ก่อสร้างที่เหมาะสมก็จะทำให้ประชาชนยอมรับและทำให้โรงไฟฟ้าสามารถอยู่กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน และประชาชนไม่ต้องกังวลถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของความขัดแย้ง ศึกษากลไกที่ฝ่ายต่าง ๆ นำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง และศึกษาข้อเสนอแนะที่นำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งผลการศึกษาพบว่าพัฒนาการความขัดแย้งเริ่มขึ้นหลังจากการเริ่มชี้แจงโครงการ และทำให้ทราบถึงสาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดจากการมีมุมมองต่อแนวคิดในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ต่างกัน รับทราบกลไกที่ฝ่ายต่าง ๆ พยายามนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งแต่ยังไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้ ทราบถึงข้อเสนอแนะที่ฝ่ายต่าง ๆ นำเสนอในการนำมาจัดการความขัดแย้ง และรับทราบข้อเสนอแนะที่ทำการวิเคราะห์และอภิปรายแล้วเห็นว่าน่าจะเป็นแนวทางที่อาจจะนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว และโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่อื่น ๆ ได้ โดยผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ได้ ดังนี้

3.1.1 นำแนวทางในการพูดคุยและหาข้อตกลงระหว่างฝ่ายที่ขัดแย้งมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง จากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว เนื่องจากแนวทางดังกล่าวอาจจะช่วยให้หาข้อตกลงที่แต่ละฝ่ายยอมรับในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมและได้นำเสนอความต้องการที่ชุมชนต้องการ

3.1.2 นำแนวทางในการพูดคุยและหาข้อตกลงระหว่างฝ่ายที่ขัดแย้งไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งคาดว่าจะประสบปัญหาในลักษณะเดียวกันกับความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว

3.1.3 นำข้อเสนอแนะแนวคิดในการปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้า และการออกข้อกำหนดในการกำหนดพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าให้ห่างจากพื้นที่ชุมชนเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าในโครงการอื่น ๆ ที่กำลังจะก่อสร้าง

3.1.4 นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย ทั้งพัฒนาการ และสาเหตุของความขัดแย้ง กลไกที่ฝ่ายต่าง ๆ นำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง ข้อเสนอแนะและองค์ความรู้อื่น ๆ ที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาใช้ในการศึกษาที่เกี่ยวกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลและโรงไฟฟ้าอื่น ๆ

3.1.5 นำองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ตำบลสีคิ้ว มาใช้เป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบในการจัดการความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการพัฒนาของรัฐที่ดำเนินการในท้องถิ่น ซึ่งมักเกิดความขัดแย้งอยู่บ่อยครั้ง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำการวิจัยครั้งต่อไปประเด็นที่น่าสนใจในการทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล และโครงการพัฒนาของรัฐในท้องถิ่น มีดังนี้

3.2.1 ความขัดแย้งที่เกิดจากนโยบายการพัฒนาของรัฐที่ดำเนินการในท้องถิ่น

3.2.2 การกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นจากภาครัฐที่อาจกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน

3.2.3 ประเด็นสิทธิชุมชนกับการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น

3.2.4 การศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกรณีความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อศึกษาองค์ความรู้ที่ได้จากการเปรียบเทียบความขัดแย้งระหว่างกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงพลังงาน. (2558). *แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558 – 2579*.

กรุงเทพฯ: กระทรวงพลังงาน

กิจการ เกียรติโคกกรวด. (2563, 20 พฤศจิกายน). *เจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสารของกองทัพภาคที่ 2 [บทสัมภาษณ์]*.

กิตติ ปิ่นประจักษ์. (2563, 19 ธันวาคม). *ประชาชนบ้านถนนคด [บทสัมภาษณ์]*.

กรีมกมล มหัทธวิศัลย์. (2543). *การจัดการความขัดแย้งในป่าชุมชนของชาวปกากะญอในจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

กลุ่มชาวสีควัดค้ำน้ำเฝ้าโรงไฟฟ้าชีวมวล. (2559). [หนังสือขอใช้สิทธิค้ำน้ำเฝ้าโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยขอสงวนสิทธิไม่ขอเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนของหน่วยงานรัฐ]. ข้อมูลดิบ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2554). *การจัดการความขัดแย้งในมุมมองสหวิทยาการ*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพรัฐศาสตร์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จารุลักษณ์ หูกจิ้น. (2557). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาบ้านไม้สะเป่ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ฉันทนา บรรพศิริโชติ. (2546). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม*. เอกสารการจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2557ก). *สังคมไทยในความขัดแย้งยี่ดื้อ*. สืบค้นจาก

www.prachathai.com/journal/2014/04/52540

_____. (2557ข). *ร่องรอยความปรองดองใต้เงาความขัดแย้ง*. สืบค้นจาก

www.thaipublica.org/2014/06/between-momvioletmt-conflict-and-reconciliation/.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2558). *สะท้อนความขัดแย้งยี่ดื้อในสังคมไทยและประชาธิปไตยในอุดมคติ*. สืบค้นจาก [www. Isranews.org/isranews/38312-interview_580502.html](http://www.Isranews.org/isranews/38312-interview_580502.html).

- ชูเกียรติ มุททากาญจน์. (2560). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานภาครัฐของภาคประชาชนและ
 ประชาสังคม. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักพื้นฐานทางรัฐประศาสนศาสตร์และ
 นโยบายสาธารณะ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). *พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชนจากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่ง
 ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทัพพ์ คุณวัฒน์. (2543). *กระบวนการจัดทำประชาพิจารณ์ของรัฐไทย ศึกษากรณีโครงการก่อสร้าง
 โรงไฟฟ้าบ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. (ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
 ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ที่ว่ากรอำเภอสี่คิ้ว. (2559). (หนังสือขอเชิญร่วมประชุมรับฟังความเห็นประชาชนกรณีการ
 รื้อเรียนโครงการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวลของ บริษัท ยูนิ พาวเวอร์
 เทค จำกัด). ข้อมูลดิบ
- ไทยตำบลคอตคอม. (2563). *ข้อมูลตำบลสี่คิ้ว อำเภอสี่คิ้ว นครราชสีมา*. สืบค้นจาก
www.thaitambon.com/tambon/30200/
- ธงชัย แสงปทุม. (2563, 12 ธันวาคม). *เจ้าพนักงานปกครอง สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา
 (บทสัมภาษณ์)*.
- โนบุทากะ คูเซ. (2545). *พหุสัมพันธ์ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ศึกษากรณีขบวนการ
 คัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร
 มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- บริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด. (2554). [หนังสือคำขอรับใบอนุญาต]. ข้อมูลดิบไม่ได้ตีพิมพ์
- บุญเกียรติ การะเวกพันธ์. (2543). *การจัดการความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับราษฎร กรณีเขื่อน
 ปากมูล*. (ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง มาตรการป้องกัน แก๊ส และติดตามตรวจสอบ
 ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์
 ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 สำหรับการผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง). ราชกิจจานุเบกษา.
 (2556).
- ประกาศ ปิ่นตบแต่ง. (2561). *การวิเคราะห์การเมืองท้องถิ่น แนวทางท้องถิ่นนิยมและชุมชนนิยม*.
 ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและแนวทางการวิเคราะห์การเมืองท้องถิ่น*. นนทบุรี:
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- พจน์ จิตตริยพงศ์. (2563, 21 พฤศจิกายน). หัวหน้าศูนย์ข่าวความมั่นคงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (บทสัมภาษณ์).
- พนิดา เจริญสุข. (2557). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการร้องเรียนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ
สุขภาพจากการดำเนินการ โรงไฟฟ้าชีวมวล. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
กรุงเทพฯ.
- พระเกียรติศักดิ์ ม่วงมิตร. (2545). การจัดการความขัดแย้งในชุมชนบนพื้นที่สูง. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เพ็ญภา สวนทอง. (2560). “แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สังคมสิ่งแวดล้อม มุมมองเศรษฐศาสตร์การเมือง” ใน *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง*
บูรพา. 5(2) ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญพิมล คชภักดี. (2542). แนวคิดการเมืองสีเขียวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย:
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- เพิ่มศักดิ์ มกรกริรมย์. (2555). การบริหารจัดการความขัดแย้งรุนแรงด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
หนังสือ *การจัดการความขัดแย้งทางสิ่งแวดล้อม วิฤทธิธรรมชาติด้านการจัดการความ
ขัดแย้งทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- ไพรัตน์ แซ่อือ. (2563, 19 ธันวาคม). แกนนากลุ่มสี่หัวไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล (บทสัมภาษณ์).
- ยุทธพร อิศรัชย์. (2561). การวิเคราะห์การเมืองท้องถิ่น แนวทางนิเวศวิทยาการเมือง. ใน *เอกสาร
การสอนชุดวิชาหลักและแนวทางการวิเคราะห์การเมืองท้องถิ่น*. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ยุทธพร อิศรัชย์. (2562). การมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองการ
ปกครองท้องถิ่น*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รังสรรค์ เพียรชาย. (2563, 12 ธันวาคม). ประชาชนในพื้นที่ตำบลสี่หัว (บทสัมภาษณ์).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. ราชกิจจานุเบกษา. (2540)
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. ราชกิจจานุเบกษา. (2550)
- ลิขิต วีรเวทิน. (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ*. สืบค้นจาก

- วรวลัญช์ โรจนพล และจุมพล หนิมพานิช. (2556). รายงานการวิจัยเรื่องสิทธิชุมชนในการเคลื่อนไหวเพื่อการจัดการทรัพยากรที่ดิน ป่า และน้ำที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วง 2531-2553. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรวลัญช์ โรจนพล. (2561). ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองเปรียบเทียบ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิริยา ค้างน้อย. (2562). นิเวศวิทยาการเมืองว่าด้วยความขัดแย้งและการต่อต้านการทำเหมืองแร่ทองคำของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม. (คุยฎีนิพนธ์สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ ไม่ไดตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วิษณุรัก มงคลสวัสดิ์. (2563, 20 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสาร ศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติภาค 3 (บทสัมภาษณ์).
- สถาบันพระปกเกล้า. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ 2560. สืบค้นจาก www.wikikpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญไทย_พุทธศักราช_2560
- สถาบันพระปกเกล้า. (2562). การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี. สืบค้นจาก www.kpi.ac.th/public/knowledge/research/data/232
- สมร นามสมมติ. (2563, 12 ธันวาคม). ประชาชนในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว [บทสัมภาษณ์].
- สมจิตร นามสมมติ. (2563, 19 ธันวาคม). สมาชิกกลุ่มเรารักสีคิ้ว/กลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล (บทสัมภาษณ์).
- สมชาย นามสมมติ. (2563, 13 ธันวาคม). ประชาชนในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว [บทสัมภาษณ์].
- สมปอง ถ้ำกลาง. (2563, 20 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสาร ศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติภาค 3 (บทสัมภาษณ์).
- สมพงษ์ นามสมมติ. (2563, 12 ธันวาคม). ชาวบ้านตำบลสีคิ้ว (บทสัมภาษณ์).
- สมภพ นามสมมติ. (2563, 12 ธันวาคม). ประชาชนบ้านถนนคต (บทสัมภาษณ์).
- สมรักษ์ นามสมมติ. (2563, 19 ธันวาคม). สมาชิกกลุ่มเรารักสีคิ้วและกลุ่มสีคิ้วไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล [บทสัมภาษณ์]
- สมหมาย นามสมมติ. (2563, 13 ธันวาคม). ประชาชนในพื้นที่ตำบลสีคิ้ว (บทสัมภาษณ์).
- สมศักดิ์ นามสมมติ. (2563, 19 ธันวาคม). ประชาชนบ้านถนนคต (บทสัมภาษณ์).
- สมศรี นามสมมติ. (2563, 19 ธันวาคม). ประชาชนบ้านถนนคต (บทสัมภาษณ์).
- สายฝน นามสมมติ. (2563, 13 ธันวาคม). ชาวบ้านบ้านถนนคต (บทสัมภาษณ์).

- สุภาพ บุญสว่าง. (2548). การจัดการความขัดแย้งจากมลภาวะอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. (การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนพุทธศักราช 2548. สืบค้นจาก www.nstda.or.th/th/nsda-knowledge/2535-public-consultation
- อรุณ รักธรรม. (2526). ความขัดแย้งในระบบราชการ. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อารีย์วรรณ ทัดตะศิริ. (2543). การเมืองเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในโครงการ โรงไฟฟ้า ถ่านหินบ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2531). ผมไม่มีคำตอบ 60 ปี อานันท์ กาญจนพันธ์ กับ 20 ปี ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ. กรุงเทพฯ: พงษ์สวัสดิ์การพิมพ์.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2544). มิติชุมชน: วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร. กรุงเทพฯ. สำนักงานสนับสนุนการวิจัย.
- อรทัย ก๊กผล และฉัตรระวี ปุริสุทธิญาณ. (2553). บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า 2552 ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

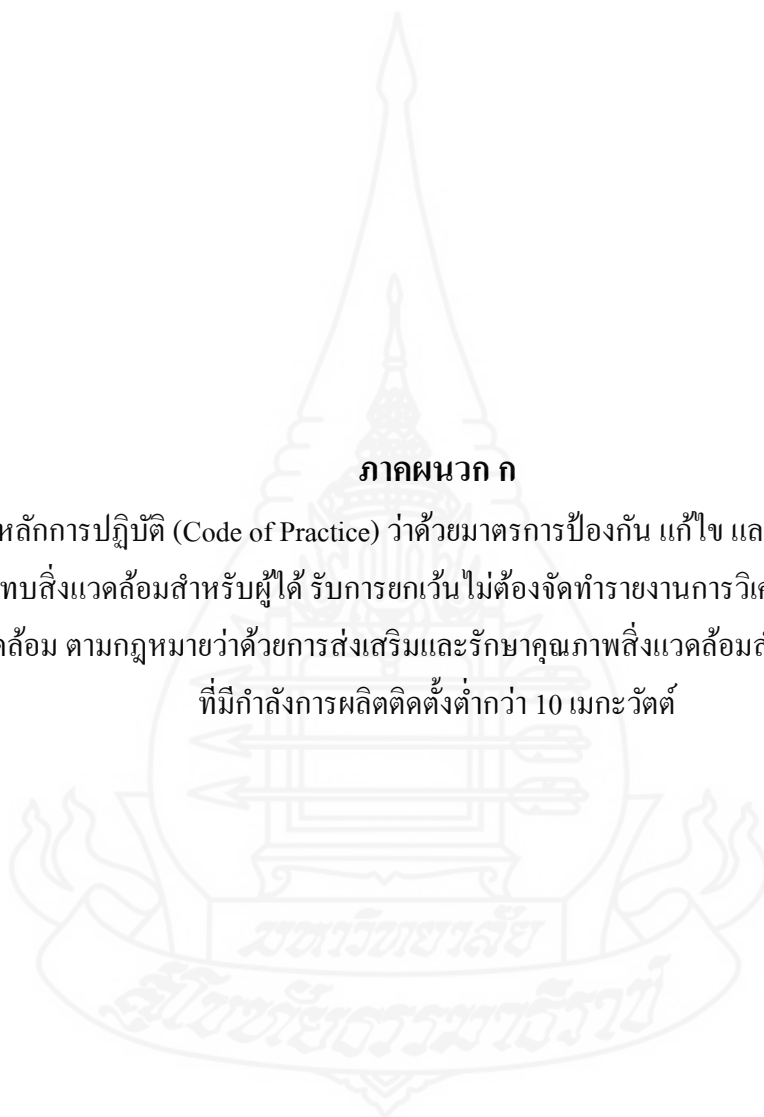
ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

ประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice) ว่าด้วยมาตรการป้องกัน แก๊ส และติดตามตรวจสอบ
ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมสำหรับ โรงไฟฟ้า
ที่มีกำลังการผลิตติดตั้งต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์

ประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน

เรื่อง มาตรการป้องกัน แก๊ซ และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม
สำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
สำหรับการผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง)

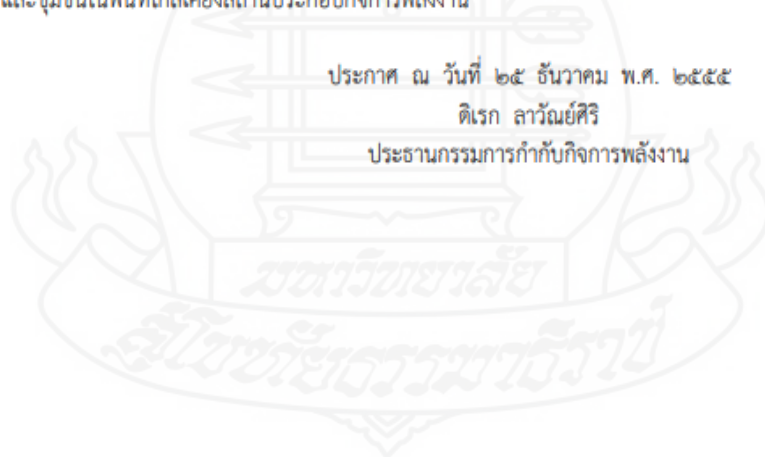
อาศัยอำนาจตามข้อ ๔ ของระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ว่าด้วยมาตรการป้องกัน แก๊ซ และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕ กำหนดให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานออกประกาศกำหนดประเภทแหล่งพลังงานและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าเพื่อให้ผู้ขอรับใบอนุญาตดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียงสถานประกอบกิจการพลังงาน คณะกรรมการจึงออกประกาศไว้ดังนี้

ในการประกอบกิจการผลิตไฟฟ้าสำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะต้องดำเนินการตามประมวลหลักการปฏิบัติ ว่าด้วยมาตรการป้องกัน แก๊ซ และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตติดตั้งต่ำกว่า ๑๐ เมกะวัตต์ กรณีการผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง) ที่คณะกรรมการกำหนดตามเอกสารแนบท้ายประกาศ ทั้งนี้ เพื่อให้มีมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติในการประกอบกิจการผลิตไฟฟ้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียงสถานประกอบกิจการพลังงาน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ดิเรก ลาวัณย์ศิริ

ประธานกรรมการกำกับกิจการพลังงาน

ประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice)

ว่าด้วยมาตรการป้องกัน แก๊ส และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม
สำหรับผู้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
สำหรับโรงไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตติดตั้งต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์

คณะกรรมการ
กำกับกิจการพลังงาน

บทนำ

ประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice: CoP) ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อนำไปเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการกิจการผลิตไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตติดตั้งต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันครอบคลุมตั้งแต่ระยะเตรียมการโครงการ ระยะก่อสร้าง และระยะดำเนินการ ตลอดจนกรณีที่มีการรื้อถอนอาคารบางส่วนหรือทั้งหมด

1. โครงการที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตาม CoP

ผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตติดตั้งต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ ที่มีกระบวนการผลิตไฟฟ้าจากการเผาเชื้อเพลิงชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง) ได้แก่ เชื้อเพลิงที่ได้มาจากอินทรีย์สารหรือสิ่งมีชีวิต รวมทั้งผลผลิตทางการเกษตร การทำป่าไม้ ได้แก่ ไม้พื้น เศษไม้ แกลบ ฟาง ชานอ้อย ต้นและใบอ้อย โยปาล์ม กะลาปาล์ม ทะลายปาล์ม กะลามะพร้าว โยมะพร้าว เศษพืช และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอื่นๆ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงกระบวนการผลิตไฟฟ้าจากมูลสัตว์และก๊าซชีวภาพ

2. กลไกการบังคับใช้

ผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้า จะต้องดำเนินการตาม CoP โดยเสนอรายการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Checklist) พร้อมทั้งแสดงเอกสารและหลักฐาน (ถ้ามี) ประกอบการยื่นคำขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าทั้งนี้ CoP ดังกล่าวจะถือเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขใบอนุญาต ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550

3. รายการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Checklist)

3.1 ผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าจะต้องดำเนินการศึกษาและปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยรายละเอียดอย่างน้อยตามแนวทางที่กำหนดไว้ใน CoP อย่างไรก็ตาม CoP ฉบับนี้เป็นเพียงหลักการปฏิบัติขั้นต่ำเพื่อป้องกันแก้ไข และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการเท่านั้นผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้ายังคงต้องรับผิดชอบที่จะพัฒนามาตรการอื่นๆ นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ให้เหมาะสมกับโครงการรวมทั้งต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องและที่จะมีประกาศบังคับใช้ในอนาคตด้วย

3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าจะต้องดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้องกับโครงการเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและลดความวิตกกังวล รวมทั้งจะต้องรวบรวมประเด็นข้อคิดเห็นและข้อห่วงใยที่ได้จากกระบวนการรับฟังความคิดเห็นมาพิจารณา กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมเพิ่มเติม และนำเสนอข้อมูลผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้ดำเนินการมาทั้งหมดไว้ในแนบท้ายของรายการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม

3.3 มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าจะต้องนำมาตรการด้านต่างๆ ที่ระบุใน CoP มากำหนดเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ที่ดำเนินโครงการ

3.4 การติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดอย่างน้อยดังต่อไปนี้

- 1) แสดงตำแหน่งสถานีตรวจวัดหรือจุดตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือระบุพิกัดลงในแผนที่ที่มีมาตราส่วนตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้พิจารณากำหนดจุดตรวจวัดในพื้นที่อ่อนไหวเป็นลำดับแรก
- 2) แสดงหลักฐานรูปถ่ายการเก็บตัวอย่างช่วงเวลาเก็บตัวอย่าง และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บตัวอย่างให้ครบถ้วน ซึ่งการเก็บตัวอย่างสิ่งแวดล้อม (Environmental Sampling) การวิเคราะห์ผล จะต้องเป็นไปตามหลักวิชาการ และเกณฑ์มาตรฐานที่ประกาศบังคับใช้
- 3) แสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งการดำเนินการวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น จะต้องดำเนินการโดยหน่วยงานที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม นอกจากนั้น ในใบแสดงผลการวิเคราะห์ให้เป็นไปตามที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด หากพบว่าไม่สามารถตรวจวัดค่าได้ (Not Detectable: ND) ให้ระบุค่าต่ำสุดที่สามารถตรวจวัดได้ (Detection Limit) ของวิธีวิเคราะห์ที่ใช้ นอกจากนี้จะต้องแสดงผลเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ในกรณีที่ค่าตรวจวัดดัชนีคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐาน หรือเกินเกณฑ์ที่กำหนด จะต้องวิเคราะห์หาสาเหตุ ระบุการแก้ไขปัญหา หรือข้อเสนอแนวทางในการบรรเทา หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เหมาะสม

ทั้งนี้ กรณีผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าจะจ้างบริษัทผู้รับจ้างออกแบบ ก่อสร้าง และดำเนินการผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องนำมาตรการที่กำหนดไว้ใน CoP ไปกำหนดในเงื่อนไขสัญญาจ้าง และให้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

4. คำจำกัดความ

4.1 **พื้นที่อ่อนไหว** หมายความว่า พื้นที่ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบนิเวศวิทยาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชน หรือเป็นพื้นที่ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

4.2 **น้ำเสีย** หมายความว่า ของเสียที่อยู่ในสภาพที่เป็นของเหลว รวมทั้งมวลสารที่ปะปนหรือปนเปื้อนอยู่ในของเหลวนั้น

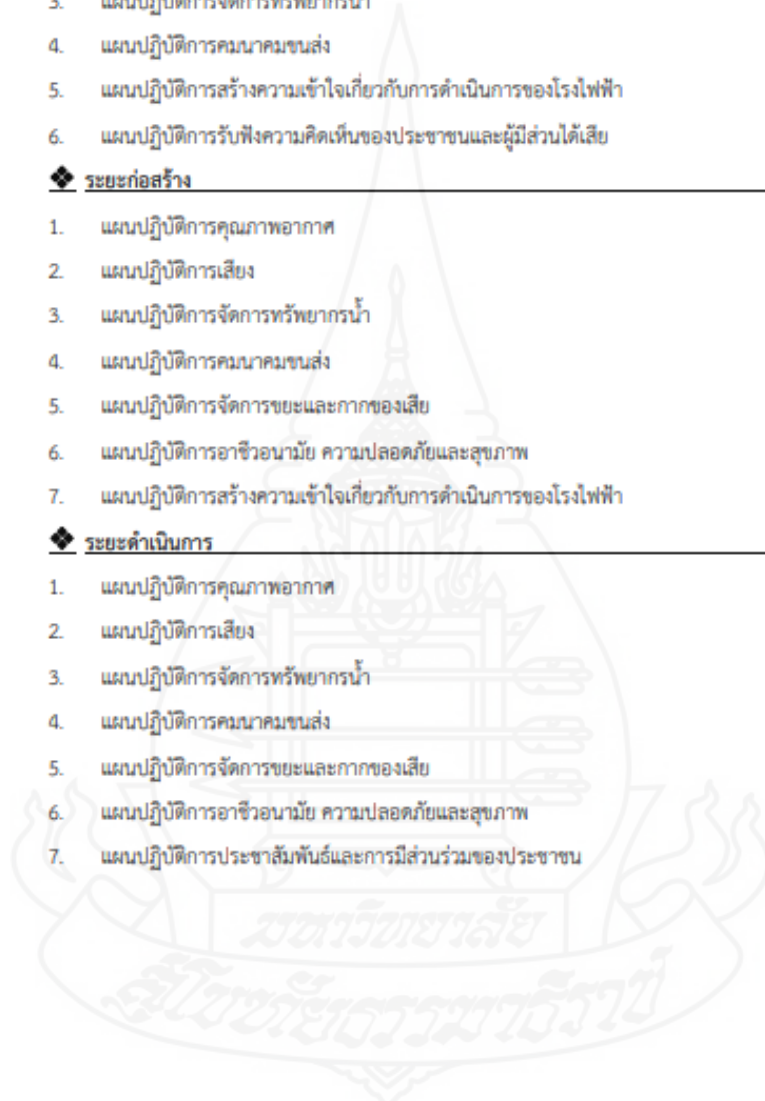
4.3 **น้ำทิ้ง** หมายความว่า น้ำที่ผ่านการบำบัดแล้ว ได้มาตรฐานของทางราชการ ระบายทิ้งสู่แหล่งน้ำธรรมชาติหรือระบายน้ำสาธารณะหรือนำไปใช้ประโยชน์อื่นๆ ภายนอกโรงงาน

4.4 **สิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว** หมายความว่า สิ่งของที่ไม่ใช้แล้วหรือของเสียทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน รวมถึงของเสียจากวัตถุดิบ ของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตของเสียที่เป็นผลิตภัณฑ์เสื่อมคุณภาพ

4.5 **ของเสียอันตราย** หมายความว่า สิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนสารอันตรายหรือมีคุณสมบัติที่เป็นอันตราย

สารบัญ

❖	ระยะเตรียมการโครงการ	6
1.	แผนปฏิบัติการออกแบบและวางผังโครงการ	7
2.	แผนปฏิบัติการจัดหาเชื้อเพลิง	9
3.	แผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรน้ำ	10
4.	แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง	11
5.	แผนปฏิบัติการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า	12
6.	แผนปฏิบัติการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย	13
❖	ระยะก่อสร้าง	14
1.	แผนปฏิบัติการคุณภาพอากาศ	15
2.	แผนปฏิบัติการเสียง	17
3.	แผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรน้ำ	18
4.	แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง	19
5.	แผนปฏิบัติการจัดการขยะและกากของเสีย	20
6.	แผนปฏิบัติการอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสุขภาพ	21
7.	แผนปฏิบัติการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า	22
❖	ระยะดำเนินการ	23
1.	แผนปฏิบัติการคุณภาพอากาศ	24
2.	แผนปฏิบัติการเสียง	28
3.	แผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรน้ำ	30
4.	แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง	31
5.	แผนปฏิบัติการจัดการขยะและกากของเสีย	32
6.	แผนปฏิบัติการอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสุขภาพ	33
7.	แผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน	35

❖ ขั้นตอนการรื้อถอนอาคาร	36
1. แผนปฏิบัติการคุณภาพอากาศ	37
2. แผนปฏิบัติการเสียง	38
3. แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง	39
4. แผนปฏิบัติการจัดการขยะและกากของเสีย	40
5. แผนปฏิบัติการอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสุขภาพ	41
6. แผนปฏิบัติการแจ้งข้อมูล/ประกาศ	42

ประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice: CoP)

สำหรับการผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล (ประเภทเชื้อเพลิงแข็ง)

❖ ระยะเวลาเตรียมการโครงการ

การเตรียมการโครงการเป็นการวางแผนก่อนเริ่มพัฒนาโครงการ โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการพิจารณาเลือกพื้นที่ตั้งโรงไฟฟ้าที่เหมาะสมทั้งในด้านความสอดคล้องตามที่กฎหมายกำหนด ความสะดวกในการจัดหาเชื้อเพลิง สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึง การยอมรับของชุมชนในพื้นที่ตั้งโรงไฟฟ้า เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย และลดข้อขัดแย้งของชุมชนได้ในระดับหนึ่งตั้งแต่ในขั้นตอนเริ่มการพัฒนาโครงการซึ่งการดำเนินการในขั้นตอนนี้จะก่อให้เกิดการออกแบบและวางแผนการดำเนินโครงการให้มีความเหมาะสมทั้งในด้านต้นทุนและประสิทธิภาพในการผลิตไฟฟ้า ดังนั้น ผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าจะต้องดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมขั้นต่ำ ดังต่อไปนี้

1. แผนปฏิบัติการออกแบบและวางผังโครงการ
2. แผนปฏิบัติการจัดหาเชื้อเพลิง
3. แผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรน้ำ
4. แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง
5. แผนปฏิบัติการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า
6. แผนปฏิบัติการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย

1. แผนปฏิบัติการออกแบบและวางผังโครงการ

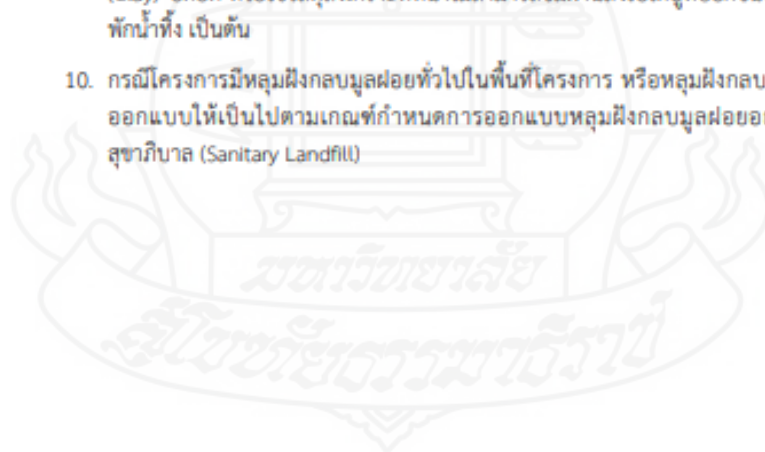
วัตถุประสงค์

- เพื่อให้การพัฒนาโครงการมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เดิม และเป็นไปตามกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- เพื่อให้การจัดสรรพื้นที่โรงไฟฟ้า การออกแบบอาคารและการวางผังโครงการ เป็นไปตามมาตรฐานวิศวกรรมและความปลอดภัย

1. พิจารณาเลือกพื้นที่ซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมายใดๆ ที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน เช่น
 - 1.1 พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 เช่น มาตรา 26 เกี่ยวกับการออกกฎกระทรวงใช้บังคับผังเมืองรวม มาตรา 27 เกี่ยวกับการห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินให้แตกต่างจากผังเมืองรวมที่ได้ประกาศใช้บังคับแล้ว และมาตรา 41 ถึงมาตรา 49 เกี่ยวกับการประกาศใช้บังคับผังเมืองเฉพาะ การดำเนินการใดในผังเมืองเฉพาะและห้ามกระทำการใดๆ เกี่ยวกับผังเมืองเฉพาะที่ได้ประกาศกำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงที่ใช้บังคับผังเมืองในแต่ละพื้นที่อันเป็นการเฉพาะ เป็นต้น
 - 1.2 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เช่น กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 รวมถึงประกาศกระทรวงและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับโรงงาน เป็นต้น
 - 1.3 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เช่น กฎกระทรวง ฉบับที่ 55 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เป็นต้น
 - 1.4 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น พื้นที่ที่เสนอสำหรับตั้งโรงไฟฟ้า ต้องไม่เป็นพื้นที่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรี เช่น พื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นต้น
2. พิจารณาจัดสรรพื้นที่สีเขียวสำหรับปลูกต้นไม้ อย่างน้อยร้อยละ 5 ของพื้นที่โครงการ ทั้งนี้ อาจพิจารณาแนวทางการปลูกต้นไม้เป็นแนวป้องกัน (Protection Strip) ตามแนวทางของกรมโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ ควรพิจารณาออกแบบและวางผังโครงการโดยให้ความสำคัญถึงความเหมาะสมของลักษณะและขนาดพื้นที่โครงการหรือให้พิจารณาเลือกบริเวณพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น อาคารผลิตพลังงานไฟฟ้า ลานกองเชื้อเพลิง บ่อน้ำดับน้ำเสียหรือกักเก็บน้ำเสีย และบ่อซีเมนต์ เป็นต้น
3. พิจารณาเลือกเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพสูง มีมาตรฐานวิศวกรรม และมีการป้องกันมลพิษที่เหมาะสม โดยมีประสิทธิภาพในการบำบัดอย่างน้อยร้อยละ 80 ทั้งนี้ ให้ความสำคัญถึงประสิทธิภาพในการใช้พลังงานเป็นสำคัญ

ระยะเตรียมการ

4. พิจารณาออกแบบอาคารติดตั้งเครื่องจักรอุปกรณ์ให้มีระดับเสียงจากโครงการมีค่าไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ ที่ริมรั้วโรงงานและกำหนดระดับเสียงจากแหล่งกำเนิดที่อุปกรณ์แต่ละประเภท สูงสุดไม่เกิน 85 เดซิเบลเอ ที่ระยะห่างจากเครื่องจักรอุปกรณ์ 1 เมตร
5. ใช้อุปกรณ์ควบคุมเสียงภายในโรงไฟฟ้าในช่วงเดินเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยการออกแบบติดตั้งวัสดุอุปกรณ์ป้องกันเสียงที่เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่มีความดังเกิน 85 เดซิเบลเอ เพื่อให้ระดับความดังของเสียงอยู่ในมาตรฐานไม่เกิน 85 เดซิเบลเอ เช่น ติดตั้งอุปกรณ์ดูดซับเสียง (Silencer) บริเวณพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดเสียงดัง เพื่อลดเสียงจากแหล่งกำเนิดภายในและก่อสร้างแนวป้องกันเสียงโดยการปลูกต้นไม้ (Noise Barrier) รอบพื้นที่โรงไฟฟ้า เป็นต้น
6. พิจารณาออกแบบและเลือกวัสดุโครงสร้างให้มีแนวเส้น สี และพื้นผิวสอดคล้องกับทัศนียภาพแวดล้อม และมีให้มีการสะท้อนแสงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
7. พิจารณาเลือกพื้นที่ที่ไม่กีดขวางทางน้ำในฤดูน้ำหลาก รุก้ำลำน้ำสาธารณะ และแม่น้ำลำคลอง
8. จัดผังโครงการให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยให้คำนึงถึงการเชื่อมโยงระบบไฟฟ้าและพิจารณาเลือกพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมหรือเหตุเดือดร้อนรำคาญให้อยู่ห่างจากพื้นที่อ่อนไหว (Sensitive Area) เช่น แหล่งชุมชนที่อยู่ใกล้พื้นที่โครงการ และพื้นที่เกษตรกรรม เป็นต้น
9. กรณีโครงการมีการใช้น้ำใต้ดิน ต้องดำเนินการขอรับอนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการขุดเจาะและนำน้ำมาใช้ประโยชน์ เช่น พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และหากบ่อกักน้ำเสียหรือบ่อน้ำทิ้งของโครงการอยู่บริเวณพื้นที่ที่มีการใช้น้ำใต้ดินเพื่อการอุปโภคบริโภค จะต้องวางแนวป้องกันอย่างเหมาะสม โดยใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ดินเหนียว (Clay) บดอัด หรือใช้วัสดุสังเคราะห์ที่น้ำไม่สามารถซึมผ่านลงไปได้ปูทับอีกชั้นหนึ่งที่กันบ่อกักน้ำทิ้ง เป็นต้น
10. กรณีโครงการมีหลุมฝังกลบมูลฝอยทั่วไปในพื้นที่โครงการ หรือหลุมฝังกลบเก่า จะต้องออกแบบให้เป็นไปตามเกณฑ์กำหนดการออกแบบหลุมฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill)

2. แผนปฏิบัติการจัดหาเชื้อเพลิง

วัตถุประสงค์

- เพื่อความมั่นคงในการจัดหาเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า ทั้งในด้านแหล่งผลิตและปริมาณที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพและยั่งยืน
- เพื่อให้การจัดหาเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้ามีความเหมาะสมทั้งในด้านต้นทุนและสิ่งแวดล้อม

1. ให้จัดทำโครงการจัดหาเชื้อเพลิงประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับชนิด คุณสมบัติ ค่าความร้อน ปริมาณการใช้ แหล่งที่มา สัญญาซื้อขายหรือจัดหาที่เพียงพอกับขนาดกำลังการผลิตไฟฟ้า อย่างยั่งยืนพร้อมเอกสารหลักฐานที่เชื่อถือได้
2. การใช้เปลือกไม้หรือไม้สับเป็นเชื้อเพลิง
 - 2.1 กรณีโครงการมีการย่อยเปลือกไม้หรือทำชิ้นไม้สับเป็นเชื้อเพลิงด้วยตนเองจะต้องคำนึงถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบ เช่น
 - 1) เป็นสวนป่าที่โครงการเข้าไปส่งเสริมให้มีการปลูกไม้โตเร็วมาเป็นเชื้อเพลิง
 - 2) เป็นไม้จากสวนป่าที่เอกชนนำมาจำหน่ายต้องมีเอกสารหลักฐานประกอบแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ไม้ที่นำมาจำหน่ายเป็นไม้ที่ปลูกขึ้นเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือได้รับอนุญาตเป็นการเฉพาะ
 - 3) ต้องมีความชัดเจนว่าไม้ที่นำมาเสนอขายต้องไม่เป็นไม้ที่ผิดกฎหมาย เช่น ไม้ที่ลักลอบตัดจากป่าสงวนหรือป่าอนุรักษ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นต้น
 - 2.2 กรณีโครงการรับซื้อชิ้นไม้สับจากโรงงานผลิตไม้สับ โรงงานผลิตชิ้นไม้สับนั้นจะต้องเป็นโรงงานที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานและจะต้องมีเอกสารหลักฐานประกอบ เช่น สัญญาจะซื้อจะขาย ปริมาณการซื้อขาย และกำหนดการจัดส่ง เป็นต้น
3. วางแผนการบริหารจัดการเชื้อเพลิงหลัก และเชื้อเพลิงสำรอง (ถ้ามี) ให้สอดคล้องกับแผนการผลิตไฟฟ้าของโครงการ ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงหลักการในการจัดหาเชื้อเพลิง เช่น ระยะทางในการขนส่งเชื้อเพลิง ความปลอดภัยต่อชุมชนตลอดเส้นทางขนส่ง และต้นทุนในการขนส่งเชื้อเพลิง เป็นต้น
4. กรณีโครงการมีการสำรองเชื้อเพลิง จะต้องพิจารณาขนาดพื้นที่ และการจัดเก็บเชื้อเพลิง รวมถึงการขนส่งลำเลียงให้มีความเหมาะสม โดยจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง

3. แผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรน้ำ

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำ และป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำสาธารณะของชุมชนที่มีอยู่เดิม
- เพื่อป้องกันการปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำใต้ดิน และผลกระทบต่อคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน

1. พิจารณาเลือกแหล่งน้ำใช้ของโครงการ ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้น้ำของชุมชนที่มีอยู่เดิม โดยหากใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบในพื้นที่และต้องดำเนินการในช่วงฤดูน้ำหลากเท่านั้น พร้อมแสดงรายละเอียดการนำน้ำไปใช้ประโยชน์ ตำแหน่งพื้นที่ที่จะสูบน้ำไปใช้ประโยชน์ ปริมาณน้ำที่ใช้ต่อปริมาณน้ำทั้งหมดในแต่ละเดือนตลอดทั้งปี และสัดส่วนการใช้น้ำของโครงการต่ออัตราการใช้น้ำอื่นๆ ของแหล่งน้ำนั้นๆ เช่น ภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และการอุปโภคบริโภค เป็นต้น
2. พิจารณาเลือกตำแหน่งจุดปล่อยน้ำทิ้ง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้น้ำของชุมชนที่มีอยู่เดิม ดังนี้
 - 2.1 กรณีที่น้ำลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบในพื้นที่
 - 2.2 กรณีมีการนำไปใช้ประโยชน์ภายในโครงการหรือการไม่ระบายน้ำทิ้ง (Zero Discharge) จะต้องแสดงรายละเอียด พร้อมแผนผังสมดุลการใช้น้ำ (Water Balance Diagram) ของโครงการ
3. จัดหาแหล่งน้ำดิบให้มีปริมาณเพียงพอสำหรับกระบวนการผลิต โดยต้องออกแบบบ่อกักเก็บน้ำดิบให้สามารถกักเก็บน้ำใช้ในกระบวนการผลิตไฟฟ้าและภายในสถานประกอบการได้ตลอดช่วงฤดูแล้ง ทั้งนี้ การศึกษากำหนดช่วงฤดูแล้งสามารถพิจารณาจากข้อมูลอุตุวิทยามาตรฐาน 30 ปีหรืออย่างน้อย 10 ปี จากสถานีตรวจวัดที่ใกล้ที่ตั้งโครงการมากที่สุดหรือจากหน่วยงานอนุญาตที่เกี่ยวข้อง
4. พิจารณาเลือกระบบการผลิตไฟฟ้าที่ประหยัดการใช้น้ำให้มากที่สุด และพิจารณาการหมุนเวียนน้ำที่กลับมาใช้ใหม่

4. แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง

วัตถุประสงค์

- เพื่อวางแผนกำหนดเส้นทางขนส่งอุปกรณ์ในการก่อสร้างไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นต่อเส้นทางคมนาคมที่มีอยู่เดิมหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชุมชน

1. วางแผนเส้นทางการขนส่งและลำเลียงวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างโดยจะต้องแสดงแผนที่โครงข่ายจราจรพร้อมระบุเส้นทาง และช่วงเวลาที่จะดำเนินการขนส่งและลำเลียงวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับข้อบัญญัติหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และหลีกเลี่ยงการขนส่งหรือการลำเลียงวัสดุอุปกรณ์ในช่วงโมงเร่งด่วนที่มีการจราจรหนาแน่น
2. ในการเตรียมพื้นที่ที่จะก่อสร้างหากจำเป็นต้องกีดขวางเส้นทางสัญจรของประชาชนหรือชุมชน จะต้องประสานหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ และต้องจัดเตรียมทางเบี่ยงที่เหมาะสมรวมทั้งจะต้องแสดงป้ายหรือสัญลักษณ์ให้ผู้สัญจรสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

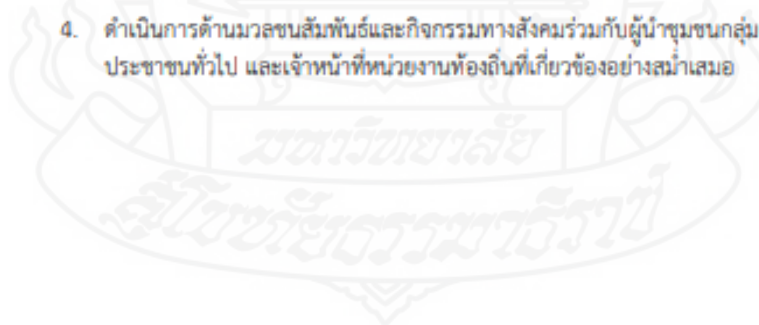

5. แผนปฏิบัติการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการ ผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ

1. จัดทำแผนกิจกรรมการให้ข้อมูลข่าวสารโครงการทั้งในด้านประโยชน์ที่จะได้รับและด้านผลกระทบให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนทั่วไปได้รับทราบ โดยระบุกลุ่มเป้าหมายให้ครบถ้วนครอบคลุมระยะรัศมีอย่างน้อย 1 กิโลเมตร (หรืออาจแตกต่างกันที่กำหนด หากมีผลการศึกษาผลกระทบตามหลักวิชาการ) ซึ่งข้อมูลที่เผยแพร่จะต้องประกอบด้วยข้อมูลอย่างน้อย ดังนี้ ชื่อเจ้าของโครงการ ชื่อโครงการ ข้อมูลลักษณะโครงการ (โดยให้ระบุรายละเอียดของขนาดกำลังการผลิตติดตั้ง ประเภทเชื้อเพลิง ปริมาณการใช้น้ำ และกระบวนการผลิต เป็นต้น) แผนงานก่อสร้างและแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมพร้อมกำหนดระยะเวลาดำเนินการ และวิธีการ/สื่อที่ใช้ในการดำเนินงานที่เหมาะสม
2. จัดเตรียมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโครงการตามข้อ 1. ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับชุมชน เช่น การประกาศแจ้งข้อมูลโครงการด้วยการกระจายเสียง การแจกใบปลิวหรือแผ่นพับ การลงข่าวในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การจัดกิจกรรมชุมชน หรือการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ไว้บริเวณพื้นที่ตั้งโครงการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจัดให้มีช่องทางให้ความรู้ด้วยวิธีการอื่นๆ เป็นต้น
3. ให้จัดเตรียมช่องทางติดต่อสื่อสารมายังโครงการในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นจากการก่อสร้างและการดำเนินงานโครงการ รวมถึงให้ประชาสัมพันธ์ช่องทางในการติดต่อสื่อสารดังกล่าวแก่ชุมชนทราบอย่างทั่วถึงด้วย
4. ดำเนินการด้านมวลชนสัมพันธ์และกิจกรรมทางสังคมร่วมกับผู้นำชุมชนกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียประชาชนทั่วไป และเจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

6. แผนปฏิบัติการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มวางแผนพัฒนาโครงการ
- เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย และนำมาพิจารณากำหนดแผนการดำเนินงานหรือมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่

1. จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย โดยให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อย 1 ครั้ง และมีกลุ่มเป้าหมายอย่างน้อย 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ประชาชนในพื้นที่ผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง หรือสถาบันการศึกษา (ถ้ามี) โดยครอบคลุมระยะรัศมีอย่างน้อย 1 กิโลเมตร (หรืออาจแตกต่างกันจากที่กำหนด หากมีผลการศึกษาลักษณะพิเศษตามหลักวิชาการ) รวมถึงเปิดให้มีการรับฟังความคิดเห็นผ่านทางช่องทางต่างๆ เพิ่มเติม เช่น ไปรษณีย์ โทรศัพท์ และโทรสาร เป็นต้น เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 15 วัน นับแต่วันที่จัดรับฟังความคิดเห็นแล้วเสร็จ ทั้งนี้ ในการรับฟังความคิดเห็นให้แจ้งกำหนดการพร้อมรายละเอียดต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน หรือสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานประจำเขต ทราบล่วงหน้าก่อนการจัดรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อย 15 วัน
2. ให้มีการประกาศสรุปผลการประชุมรับฟังความคิดเห็น ภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับฟังความคิดเห็นแล้วเสร็จ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลอย่างน้อย ดังนี้ ข้อเท็จจริงโดยสรุปเกี่ยวกับกระบวนการ วัน เวลา สถานที่การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น รายชื่อผู้เข้าร่วมการรับฟังความคิดเห็น และบันทึกความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมเป็นลายลักษณ์อักษร (เอกสารเข้าร่วมการรับฟังความคิดเห็นไม่นับเป็นเอกสารแสดงการยอมรับ หรือไม่ยอมรับการตั้งโรงงานผลิตไฟฟ้า) ในกรณีที่ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียมีข้อวิตกกังวลผู้ประกอบการจะต้องมีการชี้แจงข้อสงสัยและข้อวิตกกังวลจากการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว รวมทั้งระบุมาตรการในการแก้ไขเพื่อลดหรือบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้ ให้มีระยะเวลาการตีพิมพ์ประกาศอย่างน้อย 15 วัน โดยให้ตีพิมพ์ประกาศที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น สถานที่ประกอบกิจการ ที่ทำการชุมชนศาลาประชาคมแหล่งชุมชน หรือการดำเนินการประกาศในรูปแบบอื่นที่เหมาะสมโดยให้รับทราบโดยทั่วกันว่าโครงการได้มีการตีพิมพ์ประกาศไว้แล้ว

❖ ระยะเวลาก่อสร้าง

การก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้ามีกิจกรรมหลักที่สำคัญเช่น 1) การขนส่งวัสดุอุปกรณ์และคนงานก่อสร้างไปยังพื้นที่ก่อสร้าง 2) การขุดดิน ถมดิน 3) การก่อสร้างฐานราก และ 4) อาคารและการติดตั้งเครื่องจักร เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพอากาศ เสียงรบกวน คุณภาพน้ำผิวดิน และการคมนาคมขนส่ง นอกจากนี้ ยังอาจก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญของประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่ก่อสร้างและการเปลี่ยนแปลงสภาพการดำเนินชีวิตของชุมชนที่มีอยู่เดิม ดังนั้น เพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น ผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าจะต้องดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมขั้นต่ำ ดังต่อไปนี้

1. แผนปฏิบัติการคุณภาพอากาศ
2. แผนปฏิบัติการเสียง
3. แผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรน้ำ
4. แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง
5. แผนปฏิบัติการจัดการขยะและกากของเสีย
6. แผนปฏิบัติการอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสุขภาพ
7. แผนปฏิบัติการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า

1. แผนปฏิบัติการคุณภาพอากาศ

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันและลดการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมการก่อสร้างและการขนส่งวัสดุอุปกรณ์การก่อสร้าง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน
- เพื่อลดการเกิดมลภาวะทางอากาศจากไอเสียของเครื่องจักร และเครื่องยนต์ออกสู่นบรรยากาศ

1. กำหนดขอบเขตการดำเนินงานก่อสร้างที่ชัดเจน และต้องจัดทำวีธีที่ลดระดับเสียงโดยรอบบริเวณก่อสร้างให้มีลักษณะเป็นรั้วที่มีความมั่นคงแข็งแรง โดยมีความสูงจากระดับพื้นดินไม่น้อยกว่า 2 เมตร และติดป้ายแสดงข้อมูลรายละเอียดโครงการอย่างน้อย ดังนี้ ชื่อเจ้าของโครงการ ชื่อโครงการ ชื่อย่อลักษณะโครงการ (โดยให้ระบุรายละเอียดของขนาดกำลังการผลิตติดตั้งและประเภทเชื้อเพลิง เป็นต้น) แผนงานก่อสร้าง แผนการจัดการสิ่งแวดล้อมและระยะเวลาดำเนินการ โดยป้ายควรมีขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า 0.50 เมตร ยาวไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร โดยให้ติดตั้งไว้ในบริเวณที่ก่อสร้างโครงการและบริเวณที่สามารถมองเห็นได้โดยง่ายตลอดเวลาก่อสร้าง
2. จัดทรมน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้งบริเวณพื้นที่ก่อสร้าง ผิวการจราจรหรือพื้นที่ที่มีปัญหาฝุ่นละอองและให้เพิ่มจำนวนครั้งตามความเหมาะสมในการจัดทรมน้ำกรณีที่มีอากาศแห้งหรือมีปริมาณฝุ่นละอองสูง
3. จัดกองวัสดุก่อสร้างให้อยู่ในพื้นที่ที่มีผนังปิดทับด้านข้าง 3 ด้าน
4. การขนส่งวัสดุใดๆ ในการทำงานก่อสร้างชนิดที่สามารถฟุ้งกระจายหรือตกหล่นลงบนพื้นผิวการจราจรจะต้องมีการปิดคลุมเมื่อมีการขนย้ายทุกครั้ง
5. ก่อนนำรถออกจากพื้นที่ให้ล้างทำความสะอาดตัวรถและล้อรถที่มีเศษหินดินโคลนหรือทรายที่อาจจะทำให้เกิดสภาพที่เป็นอันตรายและความสกปรกบนถนน
6. ต้องทำความสะอาดเศษวัสดุที่ร่วงหล่นจากรถบรรทุกทุกเที่ยวโครงการทุกวัน หรือหากกรณีมีสิ่งของที่บรรทุกมาตกหล่นบนเขตทางจราจรหรือไหล่ทาง จะต้องเร่งดำเนินการเคลื่อนย้ายของที่ตกหล่นให้เรียบร้อยโดยเร็วหรือประสานหน่วยงานเจ้าของพื้นที่เพื่อดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
7. กรณีมีข้อขัดแย้งในการพิจารณาว่า ปัญหาฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นเนื่องจากการก่อสร้าง ให้ดำเนินการตรวจวัดด้วยเครื่องตรวจวัดฝุ่นละอองขนาดต่ำกว่า 10 ไมครอน โดยใช้เครื่องมือและวิธีการตามที่กรมควบคุมมลพิษกำหนด ทั้งนี้ ให้ตรวจวัดบริเวณเหนือถนนและได้ลมซึ่งอยู่ใกล้ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ของขอบเขตพื้นที่โครงการและอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง เมื่อทำการตรวจวัดพร้อมกัน โดยการตรวจวัดให้ทำต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่า 290 นาที

(4 ชั่วโมง 50 นาที) และไม่เกินกว่า 310 นาที (5 ชั่วโมง 10 นาที) ในเวลาที่มีการก่อสร้าง ผลต่างของค่าเฉลี่ยของปริมาณฝุ่นละอองตลอดช่วงเวลาที่ทำการตรวจวัดได้ บริเวณใต้ลมและเหนือลมต้องน้อยกว่า 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ หากผลการตรวจวัดยังมีข้อโต้แย้งให้ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ในระเบียบและข้อปฏิบัติในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างอาคาร

2. แผนปฏิบัติการเสียง

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันการเกิดอันตรายจากเสียงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของแรงงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่และประชาชนบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง
- เพื่อไม่ให้เกิดความรำคาญต่อชุมชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง

1. กิจกรรมการก่อสร้างที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านเสียงต่อชุมชนให้มีการดำเนินงานเฉพาะในช่วงเวลากลางวัน ยกเว้นกิจกรรมที่จำเป็นต้องดำเนินการต่อเนื่องไปแล้วเสร็จจะต้องแจ้งให้ผู้นำชุมชนในพื้นที่ทราบก่อนดำเนินการในกิจกรรมนั้นๆ อย่างน้อย 7 วัน
2. การทำฐานรากของอาคารโดยใช้เสาเข็มด้วยการเจาะ กัด หรือตอก และการขุดดิน จะสามารถดำเนินการได้เฉพาะในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ถ้าจะดำเนินการในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้นต้องได้รับอนุญาตจากนายช่างตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
3. ควรมีกำแพงกันเสียงระหว่างพื้นที่ก่อสร้างกับพื้นที่อ่อนไหว หรือบริเวณที่มีวัสดุที่ก่อให้เกิดเสียงสะท้อน โดยกำแพงกันเสียงควรติดตั้งในบริเวณที่ใกล้ที่สุดเท่าที่จะทำได้กับแหล่งกำเนิดเสียง หรือบริเวณพื้นที่อ่อนไหว ทั้งนี้ กำแพงกันเสียงควรมีลักษณะเป็นแผ่นหนา ทึบ หรือวัสดุอื่นที่ให้ผลเทียบเท่า
4. เลือกใช้อุปกรณ์และเครื่องจักรในการก่อสร้างที่มีระดับเสียงต่ำและตรวจซ่อมบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องจักรให้มีประสิทธิภาพในการใช้งานให้ต่อเนื่อง
5. คนงานที่ทำงานบริเวณที่มีเสียงดังต้องสวมอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยส่วนบุคคลคือ ปลั๊กอุดเสียง (Ear Plugs) หรือครอบหูลดเสียง (Ear Muffs) ที่สามารถลดระดับเสียงลงได้ไม่น้อยกว่า 15 และ 25 เดซิเบลเอ ตามลำดับ
6. ควบคุมระดับเสียงทั่วไปให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป คือ ให้มีค่าระดับเสียงสูงสุด ไม่เกิน 115 เดซิเบลเอ และค่าระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ และมีค่าระดับเสียงรบกวนไม่เกิน 10 เดซิเบลเอ
7. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ของโครงการลงพื้นที่เป็นระยะๆ ตลอดช่วงก่อสร้างเพื่อสอบถามชุมชนใกล้เคียงถึงผลกระทบต่อด้านเสียงที่ได้รับจากกิจกรรมการก่อสร้างของโครงการเพื่อหาแนวทางลดผลกระทบต่อด้านเสียงที่อาจเกิดขึ้น และให้บันทึกรายละเอียด พร้อมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอนุญาตเรียกตรวจสอบได้ตลอดเวลา

3. แผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรน้ำ

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของน้ำที่มาจากสำนักงานสนามและที่พักของกองรถสูบลมที่ผิวดินในพื้นที่ใกล้เคียง
- เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของน้ำดินหล่อเย็นและสารเคมีจากการรั่วไหลของรถสูบลมที่ผิวดิน

1. ติดตั้งระบบหรืออุปกรณ์บำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมเพื่อรองรับน้ำเสียจากสำนักงานชั่วคราว บ้านพักคนงาน หรือห้องน้ำห้องส้วม ฯลฯ
2. จัดสร้างรางระบายน้ำชั่วคราวบริเวณพื้นที่ก่อสร้างโครงการเพื่อควบคุมการระบายน้ำจากการก่อสร้างไม่ให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่โดยรอบ ทั้งนี้ ให้มีการตรวจสอบประสิทธิภาพการระบายน้ำชั่วคราวเป็นประจำ หากพบว่าชำรุดเสียหายให้ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพใช้งานโดยเร็ว
3. จัดให้มีห้องส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาลเพียงพอกับคนงานก่อสร้างในช่วงเวลาที่มีจำนวนคนงานสูงสุด (Peak) ในอัตราส่วนคนงานก่อสร้าง 20 คนต่อห้องน้ำ 1 ห้อง ถ้ามีคนงานเกิน 100 คนขึ้นไป ให้เพิ่ม 1 ห้อง ต่อคนงาน 25 คน หรือเป็นไปตามหลักเกณฑ์การออกแบบห้องน้ำและห้องส้วมตามแบบและจำนวนที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร โดยห้ามระบายของเสียใดๆ ที่ยังมีได้มีการบำบัดอย่างมีประสิทธิภาพลงแหล่งน้ำและจะต้องมีการสูบน้ำเสีย/ของเสียส่งออกไปทิ้งหรือนำบำบัดให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
4. กิจกรรมที่ก่อให้เกิดน้ำฝนหกปนเปื้อนพื้น ต้องมีการดำเนินการป้องกันน้ำฝน ไม่ให้ปนเปื้อนกับน้ำฝนที่หากมาตามผิวดิน เช่น ทำคันกัน ร่อง หรือมีการเตรียมพื้นที่เฉพาะสำหรับซ่อมบำรุงเครื่องยนต์ หรือวิธีการอื่นที่เหมาะสม
5. ให้ตั้งสำนักงานสนามชั่วคราวและที่พักคนงานห่างจากแหล่งน้ำอย่างน้อย 50 เมตร เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของน้ำเสียที่เกิดจากกิจกรรมภายในพื้นที่สำนักงานสนามชั่วคราวและที่พักคนงานลงสู่แหล่งน้ำบริเวณใกล้เคียง
6. กรณีมีข้อขัดแย้งในการพิจารณาว่า ปัญหาน้ำทิ้งที่เกิดขึ้นมาจากการก่อสร้าง ให้ดำเนินการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำนั้นๆ ตามวิธีการมาตรฐานสำหรับการวิเคราะห์น้ำและน้ำเสียและคุณภาพน้ำทิ้งที่ระบายออกจากโครงการ
7. หากกิจกรรมการก่อสร้างมีการใช้น้ำใต้ดินจะต้องได้รับอนุญาตจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล หรือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด หรือหน่วยงานอนุญาตที่เกี่ยวข้อง (แล้วแต่กรณี) ก่อนดำเนินการขุดเจาะ ทั้งนี้ จะต้องปฏิบัติตามมาตรการ/เงื่อนไขของหน่วยงานอนุญาตนั้นๆ อย่างเคร่งครัด

4. แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง

วัตถุประสงค์

- เพื่อลดการกีดขวางเส้นทางจราจรบริเวณพื้นที่ก่อสร้างหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในพื้นที่
- เพื่อลดและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่ยานพาหนะของพนักงานและประชาชนในพื้นที่

1. ประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงแผนงานก่อสร้าง และขอความร่วมมือในการจัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกด้านการจราจร และกรณีที่มีการขนส่งเครื่องจักรขนาดใหญ่จะต้องประสานงานกับหน่วยงานดังกล่าวก่อนดำเนินการขนย้าย
2. จัดให้มีป้ายหรือสัญญาณเตือนที่เห็นได้ชัดเจนทั้งเวลากลางวันและกลางคืนจนถึงพื้นที่ก่อสร้างอย่างน้อย 100 เมตร
3. จำกัดความเร็วในการเดินทางขนส่งวัสดุก่อสร้างของยานพาหนะต่างๆ ในช่วงที่ผ่านชุมชน ให้ใช้ความเร็วไม่เกิน 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง และควบคุมความเร็วในพื้นที่ทั่วไปให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
4. อบรมและควบคุมพนักงานขับรถที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างทุกชนิดให้ปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด รวมทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของงานจัดการจราจรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดตลอดระยะเวลาก่อสร้าง
5. การขนส่งวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างต้องใช้ผ้าใบปิดคลุมและต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของยานพาหนะในการขนส่งเสมอ
6. หลีกเลี่ยงการขนส่งวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างในช่วงชั่วโมงเร่งด่วน เช่น เวลา 06.00-09.00 น. และเวลา 15.00-18.00 น. เป็นต้น

5. แผนปฏิบัติการจัดการขยะและกากของเสีย

วัตถุประสงค์

- เพื่อจัดการขยะและกากของเสียจากกิจกรรมการก่อสร้างโครงการ

1. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์รองรับขยะที่เกิดขึ้นจากคนงานก่อสร้างไว้ตามบริเวณพื้นที่ปฏิบัติงาน และบริเวณที่พักคนงาน (ถ้ามี) ให้พอเพียงและประสานกับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินการกำจัดขยะต่อไป
2. ห้ามทิ้งขยะลงในรางระบายน้ำ ท่อรวบรวมน้ำเสีย หรือท่อระบายน้ำ
3. กรณีกิจกรรมการก่อสร้างมีของเสียอันตรายต้องมีการเก็บแยกของเสียอันตรายโดยให้มีป้ายเตือนว่าเป็นสถานที่เก็บรวบรวมของเสียอันตรายที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนและรวบรวมนำไปกำจัดตามหลักวิชาการ
4. ผู้รับเหมาก่อสร้างต้องกำหนดวิธีปฏิบัติงานเรื่องการแยกทิ้งขยะหรือของเสียอันตรายและอบรมให้คนงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและกากของเสียอันตราย

6. แผนปฏิบัติการอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสุขภาพ

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นต่อคนงานก่อสร้างและพนักงานในการปฏิบัติงานและประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงพื้นที่ก่อสร้าง

1. จัดให้มีมาตรการป้องกันอันตรายควบคุมดูแลและสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในการทำงานให้แก่คนงานก่อสร้างและพนักงานในการปฏิบัติงาน รวมถึงให้มีการบริหารจัดการความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการก่อสร้างอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ตามข้อกำหนดของกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

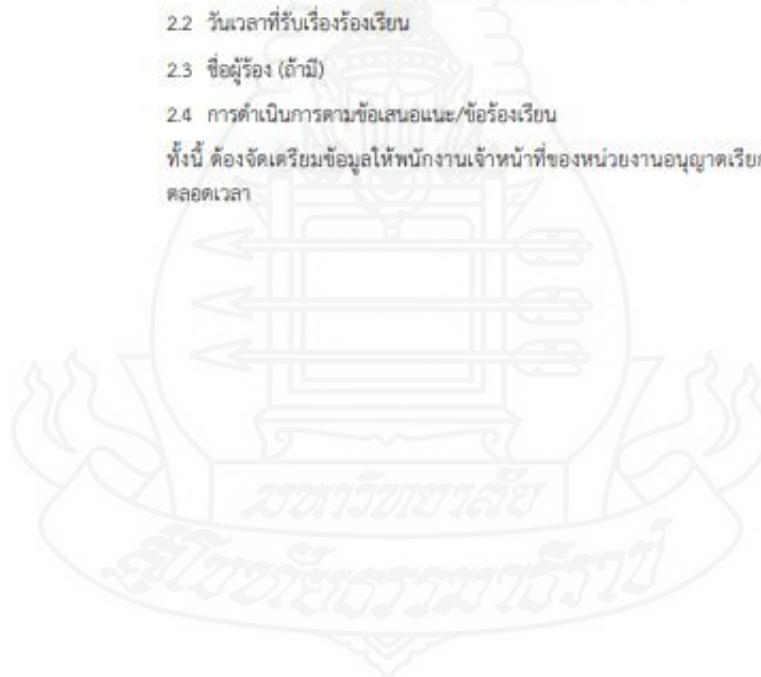

7. แผนปฏิบัติการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงไฟฟ้า

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียต่อการดำเนินกิจกรรมการก่อสร้างโครงการ
- เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียและข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนที่ได้รับจากการกิจกรรมการก่อสร้างโครงการ

1. จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์การดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้าตลอดระยะเวลาการก่อสร้างโดยติดตั้งในบริเวณพื้นที่ตั้งโครงการซึ่งประชาชนสามารถมองเห็นได้ชัดเจน หรือเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการก่อสร้างด้วยรูปแบบที่เหมาะสม
2. จัดให้มีศูนย์ประสานงานการรับข้อเสนอแนะ และข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนที่ได้รับจากการก่อสร้างโครงการ ทั้งนี้ กรณีเกิดข้อร้องเรียนจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าวโดยเร็วและให้บันทึกรายละเอียดต่างๆ อย่างน้อยดังนี้
 - 2.1 ประเด็นข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียน พร้อมสรุปรายละเอียด
 - 2.2 ระยะเวลาที่รับเรื่องร้องเรียน
 - 2.3 ชื่อผู้ร้อง (ถ้ามี)
 - 2.4 การดำเนินการตามข้อเสนอแนะ/ข้อร้องเรียน
 ทั้งนี้ ต้องจัดเตรียมข้อมูลให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอนุญาตเรียกตรวจสอบได้ตลอดเวลา

❖ ระยะดำเนินการ

การดำเนินการโครงการโรงไฟฟ้า จำเป็นจะต้องมีการควบคุมมาตรฐานทางด้านวิศวกรรม สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยให้เป็นไปตามหลักวิชาการและมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด เนื่องจากกระบวนการผลิตไฟฟ้าอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชน เช่น การทิ้งกระจายฝุ่นละอองจากวัตถุดิบเชื้อเพลิงชีวมวล ระดับเสียงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต การใช้น้ำและการระบายน้ำทิ้งของโครงการ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น ผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าจะต้องดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมขั้นต่ำ ดังต่อไปนี้

1. แผนปฏิบัติการคุณภาพอากาศ
2. แผนปฏิบัติการเสียง
3. แผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรน้ำ
4. แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง
5. แผนปฏิบัติการจัดการขยะและกากของเสีย
6. แผนปฏิบัติการอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสุขภาพ
7. แผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. แผนปฏิบัติการคุณภาพอากาศ

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันและลดผลกระทบด้านคุณภาพอากาศที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ
- เพื่อควบคุมคุณภาพเชื้อเพลิงที่ป้อนเข้าสู่เตาเผาให้มีประสิทธิภาพและลดปริมาณมลพิษที่อาจเกิดขึ้น

ก. มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1. มาตรการควบคุมอัตราการระบายมลสารจากปล่อง

- 1.1 ควบคุมคุณภาพอากาศที่ระบายออกจากปล่อง (Stack) และคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไปให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดและให้ดำเนินการตามมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศที่กำหนดไว้ในข้อ ข.
- 1.2 จัดทำแผนการบำรุงรักษาหม้อน้ำ ระบบบำบัดมลพิษทางอากาศและอุปกรณ์ประกอบทุกส่วนเพื่อคงประสิทธิภาพของระบบต่างๆ
- 1.3 จัดเตรียมอุปกรณ์อะไหล่ที่จำเป็นเกี่ยวกับระบบควบคุมมลพิษทางอากาศให้มีจำนวนเพียงพอในการซ่อมแซม กรณีที่ระบบควบคุมมลพิษทางอากาศขัดข้อง
- 1.4 กรณีมีเหตุขัดข้องฉุกเฉินเกิดขึ้นกับระบบบำบัดมลพิษทางอากาศให้หยุดป้อนเชื้อเพลิงเข้าห้องเผาไหม้โดยทันที เพื่อให้มีการเผาไหม้เฉพาะเชื้อเพลิงที่ค้างอยู่ในห้องเผาไหม้เท่านั้น และหยุดกระบวนการผลิตชั่วคราวจนกว่าจะสามารถซ่อมแซมระบบบำบัดมลพิษทางอากาศให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและสามารถบำบัดมลพิษให้อยู่ในค่ามาตรฐานจึงจะเริ่มดำเนินการผลิตตามปกติ
- 1.5 จัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการควบคุมระบบบำบัดมลพิษทางอากาศโดยมีหน้าที่สอดคล้องตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่อง การกำหนดชนิดและขนาดของโรงงาน กำหนดวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมดูแลผู้ปฏิบัติงานประจำและหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนผู้ควบคุมดูแลสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ยกเว้นข้อ 6.3.3-6.3.6
- 1.6 หากประสิทธิภาพของระบบควบคุมฝุ่นละอองมีค่าลดลง เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการหาสาเหตุและวางแผนดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ระบบงานดังกล่าวกลับมาใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพโดยเร็ว
- 1.7 ให้จัดทำแผนการพ่นเขม่า (Soot Blow) อย่างสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้เกิดการสะสมเขม่าในส่วนต่างๆ ของหม้อน้ำ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเหมาะสมของจำนวนหม้อน้ำและเวลาในการดำเนินการ

2. มาตรการควบคุมฝุ่นละอองจากการขนส่งเชื้อเพลิง
 - 2.1 ปิดคลุมส่วนบรรทุกเชื้อเพลิงชีวมวลของรถด้วยผ้าใบหรือผ้าพลาสติก เพื่อลดการฟุ้งกระจายของเชื้อเพลิงขณะขนส่ง
 - 2.2 กรณีที่เชื้อเพลิงชีวมวลที่บรรทุกมาตกหล่นบนผิวจราจรหรือไหล่ทาง ให้เร่งดำเนินการเคลื่อนย้ายสิ่งตกหล่นออกจากผิวจราจรให้เร็วหรือโดยเร็ว
3. มาตรการจัดการบริเวณพื้นที่จัดเก็บเชื้อเพลิง
 - 3.1 กรณีที่มีกองเก็บเชื้อเพลิงกลางแจ้ง ต้องจัดให้มีการป้องกันการฟุ้งกระจายรอบลานกองเก็บเชื้อเพลิง
 - 3.2 กำหนดให้พื้นที่ลานกองเก็บเชื้อเพลิงเป็นพื้นที่เฉพาะห้ามบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าว รวมทั้งห้ามนำวัสดุที่อาจก่อให้เกิดไฟเข้าไปบริเวณพื้นที่ดังกล่าว
 - 3.3 ติดตั้งถุงลม (Wind Sock) บริเวณลานกองเก็บเชื้อเพลิงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสังเกตทิศทางการพัดของลม
 - 3.4 ควบคุมและดูแลอาคารเก็บเชื้อเพลิงให้สามารถระบายอากาศได้เป็นอย่างดี
 - 3.5 จัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลรับมือตลอดบริเวณอาคารเก็บเชื้อเพลิงโดยเฉพาะ โดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องได้รับการอบรมและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและระงับเหตุฉุกเฉิน
 - 3.6 จัดเตรียมแนวทางและมาตรการในการป้องกันการเกิดอัคคีภัย กรณีเกิดเหตุที่ภายในและภายนอกอาคารเก็บเชื้อเพลิง
4. มาตรการควบคุมคุณภาพและการป้อนเชื้อเพลิง
 - 4.1 ควบคุมความชื้นของเชื้อเพลิงชีวมวลที่ใช้ป้อนในเตาเผาให้เป็นไปตามเกณฑ์ควบคุมคุณภาพเชื้อเพลิงของโครงการ เพื่อควบคุมประสิทธิภาพการเผาไหม้และลดปริมาณมลพิษที่ปล่อยขึ้น
 - 4.2 ควบคุมปริมาณเชื้อเพลิงให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ของอาคารหรือลานจัดเก็บเชื้อเพลิง
 - 4.3 กรณีการใช้เชื้อเพลิงชีวมวลแบบผสม ต้องดำเนินการผสม คลุกเคล้าภายในพื้นที่ที่สามารถควบคุมการฟุ้งกระจายของฝุ่นละออง
 - 4.4 ให้อำนาจคณะกรรมการควบคุมปัญหาการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองบริเวณลานตากเชื้อเพลิง
 - 4.5 จัดบันทึกชนิด ปริมาณการใช้เชื้อเพลิง แหล่งที่มา และการขนส่งในแต่ละวัน
5. มาตรการป้องกันการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองจากการลำเลียงเชื้อเพลิงและน้ำ
 - 5.1 กรณีใช้สายพานลำเลียงต้องติดตั้งระบบสายพานแบบปิดในการลำเลียงเชื้อเพลิงชีวมวลจากลานกองเชื้อเพลิงมาซึ่งห้องเผาไหม้เพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองจากเชื้อเพลิง
 - 5.2 จัดให้มีการตรวจสอบและบำรุงรักษาระบบลำเลียงต่างๆ ในการขนถ่ายเชื้อเพลิงชีวมวลให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานไม่มีรอยรั่วโดยเฉพาะบริเวณที่เป็นข้อต่อหรือจุดเปลี่ยนผ่านต่างๆ
 - 5.3 ทำความสะอาดและเก็บกวาดพื้นที่บริเวณที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเชื้อเพลิงและน้ำรวมทั้งพื้นที่อื่นๆ เพื่อป้องกันฝุ่นละอองที่ฟุ้งกระจาย

6. มาตรการจัดการบริเวณพื้นที่จัดเก็บขี้เถ้า

6.1 ให้ดำเนินการป้องกันฝุ่นขี้เถ้าที่จะกระจาย โดยมีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ บิดคลุมกองขี้เถ้าโดยใช้ผ้าใบหรือพลาสติก หรือจัดทำแนวรั้วกั้น เช่น ปูกลดฝุ่นไม่เป็นแนวกันลมท่าหนึ่งกัน หรือทำแนวระแนงระแนงด้วยวิธีการอื่นๆ หรือการฉีดพรมน้ำในพื้นที่กองกับขี้เถ้าที่รั้วนี้ ควรทำความสะอาดบริเวณกองกับขี้เถ้าอย่างสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้มีฝุ่นตกค้าง

7. มาตรการจัดการเข้ากรณมีการนำขี้เถ้าออกนอกพื้นที่โครงการ

7.1 ยานพาหนะที่มารับขนขี้เถ้าต้องมีวัสดุรองพื้นที่ยางรถทุก กวและข้างและฝาท้าย ยานพาหนะ โดยปิดคลุมด้วยผ้าใบหรือพลาสติกให้มีลักษณะที่ป้องกันการกระจายและตกหล่น

7.2 ยางล้อรถบรรทุกก่อนออกนอกพื้นที่โครงการ

7.3 หากนำขี้เถ้าให้กับเกษตรกรใช้เป็นปุ๋ย ให้ระบุรายละเอียดและตำแหน่งพื้นที่ที่จะนำเข้าไปใช้ประโยชน์ พร้อมแสดงหนังสือแจ้งความประสงค์จากเกษตรกร และหนังสืออนุญาตให้นำของเสียออกนอกโรงงานจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือหากเป็นการนำเข้าไปให้หน่วยงานภายนอกกำจัด ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่รับไปกำจัดและหนังสืออนุญาตให้นำของเสียออกนอกโรงงานจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม

ข. มาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ

1. กรณีโรงไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตตั้งต่ำกว่า 5 เมกะวัตต์

1.1 ตรวจสอบคุณภาพอากาศที่ระบายออกจากปล่อง (Stack)

1) กรณีเดินเครื่องที่เต็มกำลังการผลิตสูงสุด (Full Load) ในสภาวะปกติ (Normal Operation) ปีละ 1 ครั้ง โดยมีดัชนีที่ต้องทำการตรวจวัดอย่างน้อยได้แก่ ฝุ่นละอองรวม (Total Suspended Particulate: TSP)

2) กรณีพ่นเขม่า (Soot Blow) ปีละ 1 ครั้ง โดยมีดัชนีที่ต้องทำการตรวจวัดอย่างน้อยได้แก่ ฝุ่นละอองรวม (Total Suspended Particulate: TSP)

ทั้งนี้ ทุกครั้งที่มีการตรวจวัดคุณภาพอากาศจากปล่องให้ระบุชนิดของเชื้อเพลิง ปริมาณการใช้เชื้อเพลิง และค่าความชื้นของเชื้อเพลิง

2. กรณีโรงไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตตั้งตั้งแต่ 5 เมกะวัตต์ขึ้นไปแต่ไม่ถึง 10 เมกะวัตต์

2.1 ตรวจสอบคุณภาพอากาศที่ระบายออกจากปล่อง (Stack)

1) กรณีเดินเครื่องที่เต็มกำลังการผลิตสูงสุด (Full Load) ในสภาวะปกติ (Normal Operation) ปีละ 1 ครั้ง โดยมีดัชนีที่ต้องทำการตรวจวัดอย่างน้อยได้แก่ ฝุ่นละอองรวม (Total Suspended Particulate: TSP)

2) กรณีพ่นเขม่า (Soot Blow) ปีละ 1 ครั้ง โดยมีดัชนีที่ต้องทำการตรวจวัดอย่างน้อยได้แก่ ฝุ่นละอองรวม (Total Suspended Particulate: TSP)

ทั้งนี้ ทุกครั้งที่มีการตรวจวัดคุณภาพอากาศจากปล่องให้ระบุชนิดของเชื้อเพลิง ปริมาณการใช้เชื้อเพลิง และค่าความชื้นของเชื้อเพลิง

- 2.2 ตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไปกรณีเดินเครื่องที่เต็มกำลังการผลิตสูงสุด (Full Load) ในสภาวะปกติ (Normal Operation) บริเวณด้านเหนือลมและใต้ลม หรือพิจารณาตามทิศทางลมในพื้นที่โครงการตามช่วงฤดูกาล อย่างน้อย 2 สถานี โดยมีดัชนีที่ต้องทำการตรวจวัดอย่างน้อยประกอบด้วย ฝุ่นละอองรวม (Total Suspended Particulate: TSP) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ก๊าซออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x as NO_2) และทิศทางและความเร็วลม (จำนวน 1 สถานี) โดยมีระยะเวลาอย่างน้อย 3 วันต่อเนื่อง ครอบคลุมวันทำการและวันหยุด ปีละ 2 ครั้ง (ทุกๆ 6 เดือน)

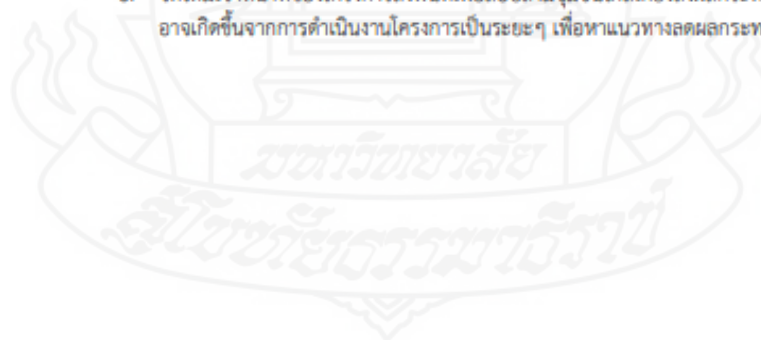
2. แผนปฏิบัติการเสียง

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อด้านเสียงที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญต่อประชาชนบริเวณใกล้เคียง
- เพื่อควบคุมค่าระดับเสียงจากการดำเนินงานโครงการให้เป็นไปตามมาตรฐานระดับเสียงทั่วไปและระดับเสียงรบกวน

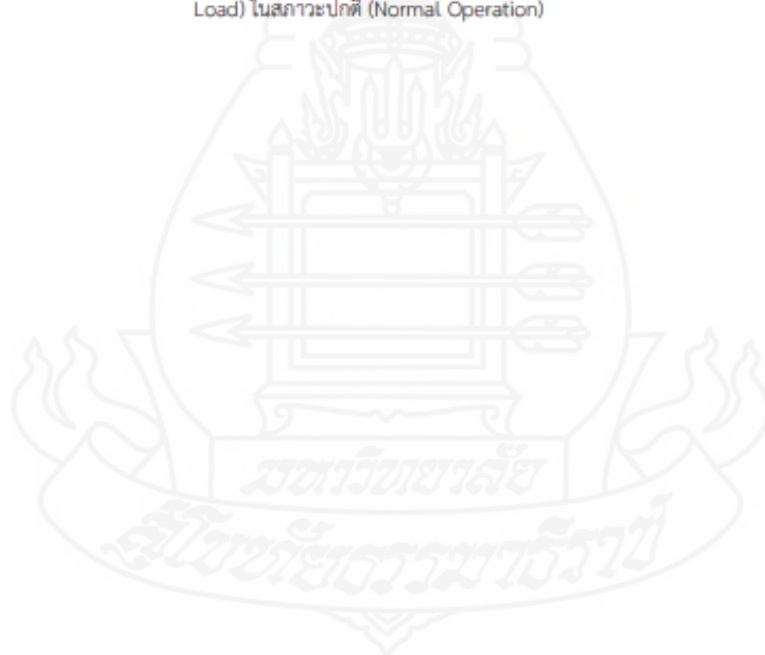
ก. มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1. ควบคุมระดับความดังของเสียงโดยทั่วไปและเสียงรบกวนที่เกิดจากกระบวนการผลิตไฟฟ้า และให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและให้ดำเนินการตามมาตรการติดตามตรวจสอบด้านเสียงที่กำหนดไว้ในข้อ ข.
2. กำหนดเขตสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันเสียงในบริเวณที่มีระดับเสียงดังและจัดทำสัญลักษณ์หรือป้ายเตือน โดยพนักงานต้องสวมใส่อุปกรณ์ลดเสียงระหว่างที่ปฏิบัติงานในบริเวณนั้นๆ
3. ตรวจสอบและซ่อมบำรุงเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดเสียงดัง อาทิ กังหันไอน้ำ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า พัฒลมุดอากาศจากห้องเผาไหม้ และการระบายไอน้ำ เป็นต้น โดยตรวจสอบแรงสั่นสะเทือน/ตั้งศูนย์เพลลาเครื่องจักรและตรวจสอบแท่นยึดจับเครื่องจักรเป็นประจำ
4. เครื่องจักรอุปกรณ์ที่มีเสียงดัง จะต้องมีการลดระดับเสียงที่แหล่งกำเนิด เช่น การหล่อลื่น การลดการสั่นสะเทือน และการปิดครอบ เป็นต้น
5. พิจารณาการลดค่าระดับเสียงโดยจัดให้มีกำแพงกันเสียง เช่น ทำผนังกันหรือปลูกต้นไม้เป็นแนวป้องกันกันแหล่งกำเนิดเสียงและผู้รับเสียง หรือสร้างผนังห้องและหลังคาของอาคารที่ตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าให้สามารถกันเสียงได้ เป็นต้น
6. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ของโครงการลงพื้นที่เพื่อสอบถามชุมชนใกล้เคียงถึงผลกระทบต่อด้านเสียงที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการเป็นระยะๆ เพื่อหาแนวทางลดผลกระทบดังกล่าว

ข. มาตรการติดตามตรวจสอบด้านเสียง

1. กรณีโรงไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตติดตั้งต่ำกว่า 5 เมกะวัตต์
 - 1.1 ตรวจสอบระดับเสียงโดยทั่วไป (ระดับเสียงสูงสุด ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมงและเสียงพื้นฐาน) และเสียงรบกวนตามวิธีการตรวจวัดที่กฎหมายกำหนดบริเวณริมรั้วพื้นที่โครงการและชุมชนในพื้นที่อ่อนไหวที่อยู่ใกล้เคียงจากแหล่งกำเนิดเสียงของโครงการหรือบริเวณที่เหมาะสมกับที่ตั้งโครงการ อย่างน้อย 2 สถานี โดยมีระยะเวลาการตรวจวัดอย่างน้อย 3 วันต่อเนื่อง ครอบคลุมวันทำการและวันหยุด ปีละ 1 ครั้ง ทั้งนี้ ให้ตรวจวัดในช่วงที่มีการเดินเครื่องที่เต็มกำลังการผลิตสูงสุด (Full Load) ในสภาวะปกติ (Normal Operation)
2. กรณีโรงไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตติดตั้งตั้งแต่ 5 เมกะวัตต์ขึ้นไปแต่ไม่ถึง 10 เมกะวัตต์
 - 2.1 ตรวจสอบระดับเสียงโดยทั่วไป (ระดับเสียงสูงสุด ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมงและเสียงพื้นฐาน) และเสียงรบกวนตามวิธีการตรวจวัดที่กฎหมายกำหนดบริเวณริมรั้วพื้นที่โครงการและชุมชนในพื้นที่อ่อนไหวที่อยู่ใกล้เคียงจากแหล่งกำเนิดเสียงของโครงการหรือบริเวณที่เหมาะสมกับที่ตั้งโครงการ อย่างน้อย 2 สถานี โดยมีระยะเวลาการตรวจวัดอย่างน้อย 3 วันต่อเนื่องครอบคลุมวันทำการและวันหยุด ปีละ 2 ครั้ง (ทุกๆ 6 เดือน) ทั้งนี้ ให้ตรวจวัดในช่วงที่มีการเดินเครื่องที่เต็มกำลังการผลิตสูงสุด (Full Load) ในสภาวะปกติ (Normal Operation)

3. แผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรน้ำ

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันปัญหาการแย่งชิงน้ำใช้ และลดผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำสาธารณะของชุมชนที่มีอยู่เดิม
- เพื่อป้องกันการไหลบ่าของน้ำฝนและการท่วมขังในพื้นที่โครงการและพื้นที่ใกล้เคียง
- เพื่อป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน หรือน้ำใต้ดิน (ถ้ามี)

ก. มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1. เก็บสำรองน้ำใช้สำหรับกระบวนการผลิตให้เพียงพอตลอดช่วงฤดูแล้ง และให้มีการหมุนเวียนน้ำใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้ หากต้องใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะภายนอกโครงการจะต้องสูบน้ำเก็บสำรองเฉพาะในฤดูน้ำหลากและต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบในพื้นที่
2. จัดให้มีวาระระบายน้ำโดยรอบพื้นที่โครงการ เพื่อทำการรับน้ำจากพื้นที่ภายนอกและภายในโครงการ และให้น้ำไหลไปยังบ่อพักน้ำดิบของโครงการ
3. ตรวจสอบและดูแลระบบระบายน้ำในพื้นที่โครงการเป็นประจำทุกเดือน หากชำรุดเสียหายให้ดำเนินการซ่อมแซมให้แล้วเสร็จโดยเร็ว
4. ตักเศษซากเชื้อเพลิงออกจากวาระระบายน้ำรอบสถานกองเก็บเชื้อเพลิงและตะกั่วกรดที่ก่อนระบายน้ำลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย
5. ให้มีการรวบรวมน้ำชะล้างสถานกองเก็บเชื้อเพลิงเข้าสู่ระบบบำบัดก่อนระบายทิ้งออกนอกพื้นที่โครงการ หรือมีการนำมาใช้หมุนเวียนใช้ประโยชน์ในพื้นที่โครงการ
6. จัดให้มีบ่อพักน้ำทิ้งของโครงการ และระบบแยกน้ำและน้ำมัน (Oil Separation) โดยน้ำมันที่รวบรวมได้ให้ส่งให้หน่วยงานรับจัดการของเสียอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมนำไปกำจัด
7. กรณีมีการระบายน้ำทิ้งออกนอกพื้นที่โครงการต้องมีการบำบัดให้คุณภาพน้ำทิ้งให้ได้ตามมาตรฐานน้ำทิ้งที่ระบายออกจากโรงงานหรือเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และให้ดำเนินการตามมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำที่กำหนดไว้ในข้อ ข.

ข. มาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ

1. ตรวจสอบวัดคุณภาพน้ำที่ตามจุดตรวจวัด เช่น บ่อรวบรวมน้ำทิ้งก่อนเข้าสู่ระบบบำบัด และจุดปล่อยน้ำทิ้งที่ระบายออกนอกบริเวณโครงการเป็นต้น โดยมีคิณีที่ต้องทำการตรวจวัดอย่างน้อยได้แก่ อุณหภูมิ ความเป็นกรด-ด่าง (pH) ปริมาณสารแขวนลอย (SS) ปริมาณสารแขวนลอยทั้งหมด (TDS) บีโอดี (BOD) และน้ำมันและไขมัน (Oil & Grease) โดยมีความถี่ในการตรวจวัดอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ครอบคลุมช่วงฤดูกาลตามความเหมาะสม

4. แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง

วัตถุประสงค์

- เพื่อลดการกีดขวางเส้นทางจราจรหรือสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะช่วงที่มีการขนส่งเชื้อเพลิง
- เพื่อลดและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่ยานพาหนะของพนักงานและประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง

1. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลความสะดวกการเข้า-ออกของรถที่เข้าออกโครงการ
2. จำกัดความเร็วในการเดินทางขนส่งเชื้อเพลิงของยานพาหนะต่างๆในช่วงที่ผ่านชุมชนให้ใช้ความเร็วไม่เกิน 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง และควบคุมความเร็วในพื้นที่ทั่วไปให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
3. อบรมและควบคุมพนักงานขับรถให้ปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัดรวมทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของงานจัดการจราจรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด
4. ลักษณะของรถขนส่งเชื้อเพลิงต้องปิดคลุมส่วนบรรทุกเชื้อเพลิงด้วยผ้าใบหรือผ้าพลาสติก เพื่อลดการฟุ้งกระจายของเชื้อเพลิงขณะขนส่ง หรือต้องมีพนักกันป้องกันไม่ให้เชื้อเพลิงตกหล่นในขณะขนย้าย
5. จัดให้มีพื้นที่จอดรถขนส่งเชื้อเพลิงอย่างเพียงพอเพื่อไม่ให้มีการจอดออกมาในพื้นที่ถนนสาธารณะ
6. ให้บันทึกสถิติการเกิดอุบัติเหตุ สาเหตุ พร้อมแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการขนส่งเชื้อเพลิง เช่น กรณีเกิดอุบัติเหตุทำให้เชื้อเพลิงตกหล่นตามท้องถนนต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวต้องจัดเตรียมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอนุญาตเรียกตรวจสอบได้ตลอดเวลา

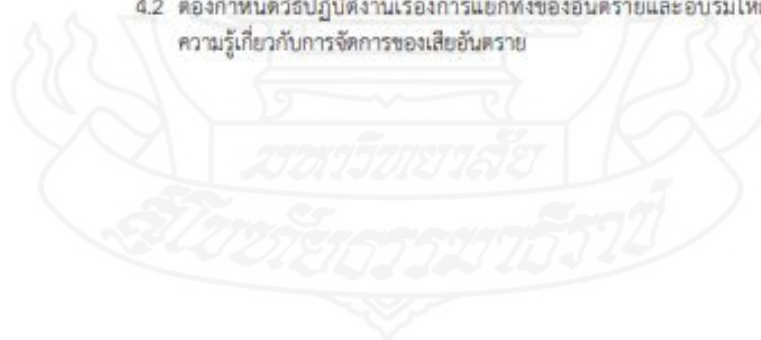

5. แผนปฏิบัติการจัดการขยะและกากของเสีย

วัตถุประสงค์

- เพื่อรวบรวม เก็บขน และกำจัดกากของเสียให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ
- เพื่อป้องกันการปนเปื้อนกากของเสียต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้เคียง

1. จัดเตรียมถังรองรับขยะมูลฝอยทั่วไปที่เกิดขึ้นภายในโครงการอย่างเพียงพอก่อนรวบรวม นำไปกำจัดต่อไป
2. การจัดการกากของเสียต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และต้องรวบรวมกากของเสียจากกระบวนการผลิต เช่น (1) น้ำมันหล่อลื่นที่ใช้แล้วจากงานซ่อมบำรุงและจากถังแยกน้ำและน้ำมัน (2) เรซินเสื่อมสภาพจากระบบผลิตน้ำปราศจากแร่ (3) ตะกอนที่เกิดขึ้นจากระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำและการบำบัดน้ำเสียทางเคมี (4) ถ้ำจากการเผาไหม้ เป็นต้น โดยจะต้องแยกประเภทก่อนที่จะนำไปกำจัดหรือส่งให้หน่วยงานรับกำจัดกากอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมรับไปกำจัด
3. กรณีนำถ้ำออกนอกโรงงานให้เกษตรกรนำไปใช้ปรับสภาพดิน จะต้องทำการสุ่มวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของถ้ำปีละ 1 ครั้ง
4. กรณีการดำเนินโครงการมีของเสียอันตรายที่มีลักษณะและคุณสมบัติตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 โดยให้มีแนวทางปฏิบัติขั้นต่ำ ดังนี้
 - 4.1 ต้องมีการเก็บแยกของเสียอันตรายโดยให้มีป้ายเตือนว่าเป็นสถานที่เก็บรวบรวมของเสียอันตรายที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนและรวบรวมให้หน่วยงานที่ได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมมารับไปกำจัดอย่างถูกต้องต่อไป
 - 4.2 ต้องกำหนดวิธีปฏิบัติงานเรื่องการแยกทิ้งของอันตรายและอบรมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการของเสียอันตราย

6. แผนปฏิบัติการอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสุขภาพ

วัตถุประสงค์

- เพื่อลดความเสี่ยงและเป็นการป้องกันอันตรายหรืออุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นต่อคนงานและพนักงานผู้ปฏิบัติงานและประชาชนบริเวณใกล้เคียง
- เพื่อเสริมความตระหนักรู้หากเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นขณะดำเนินงานโครงการ

1. ความปลอดภัยในการทำงาน

- 1.1 จัดให้มีมาตรการป้องกันอันตราย ควบคุมดูแล และสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในการทำงานให้แก่พนักงานในการปฏิบัติงาน รวมถึงให้มีการบริหารจัดการความปลอดภัยในการทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ตามข้อกำหนดของกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2. ความปลอดภัยในการใช้หม้อน้ำ

- 2.1 ควบคุมการติดตั้ง การใช้งาน การซ่อมแซมและตัดแปลง ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงที่กำหนดตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และระเบียบ ประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 จัดให้มีวิศวกรควบคุมและอำนวยความสะดวกการใช้หม้อน้ำ วิศวกรตรวจสอบหม้อน้ำ หรือหม้อต้มน้ำที่ใช้ของเหลวเป็นสื่อทำความร้อน และผู้ควบคุมประจำหม้อน้ำ หรือหม้อต้มที่ใช้ของเหลวเป็นสื่อทำความร้อน โดยบุคคลดังกล่าวจะต้องขึ้นทะเบียนตามระเบียบและวิธีการที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด
- 2.3 ตรวจสอบและทดสอบความปลอดภัยของระบบก่อนเปิดใช้งานโดยการควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่ได้รับอนุญาตตามตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2542 หรือตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด
- 2.4 ให้มีการทดสอบความปลอดภัยในการใช้งานของหม้อน้ำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยวิศวกรสาขาเครื่องกลประเภทสามัญวิศวกร หรือวุฒิวิศวกร หรือตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด

3. ความปลอดภัยเกี่ยวกับระบบไฟฟ้าในโรงงาน

- 3.1 การใช้งานระบบไฟฟ้าในโรงงาน ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักวิชาการหรือมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 ต้องจัดให้มีการตรวจสอบระบบไฟฟ้าในโรงงานและรับรองความปลอดภัยของระบบไฟฟ้าในโรงงานเป็นประจำทุกปีตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด
- 3.3 ต้องจัดให้มีแผนการซ่อมบำรุง เครื่องจักร อุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัยตลอดระยะเวลาการใช้งานตามข้อกำหนดของผู้ผลิตที่เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ วิศวกรรม และความปลอดภัย

4. ความปลอดภัยด้านอัคคีภัย

- 4.1 ต้องจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉิน จัดการฝึกอบรม และนำวิธีการป้องกันเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในส่วนที่อาจก่อให้เกิดอันตราย อุบัติเหตุและอุบัติเหตุ และมีการฝึกซ้อมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ทั้งนี้ จะต้องมียุทธศาสตร์เอกสารการดำเนินการแสดงไว้ที่โรงงานสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา
- 4.2 ต้องตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา เช่น เครื่องสูบน้ำดับเพลิง สายฉีดน้ำ หัวฉีดน้ำ และถังดับเพลิง เป็นต้น

7. แผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนต่อการดำเนินโครงการ และป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญของประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง
- เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการในระยะดำเนินการ

1. จัดให้มีศูนย์ประสานงานการรับข้อเสนอแนะและข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนที่ได้รับจากการดำเนินงานโครงการ ทั้งนี้ กรณีเกิดข้อร้องเรียนจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนดังกล่าวโดยเร็ว
2. ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ของผู้มีส่วนได้เสีย ตามความเหมาะสมหรืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ตลอดระยะเวลาดำเนินการ โดยให้เป็นไปตามหลักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในระดัควิชาการอย่างน้อย 1 กิโลเมตร (หรืออาจแตกต่างจากที่กำหนด หากมีผลการศึกษาลักษณะเฉพาะตามหลักวิชาการ) และต้องจัดทำรายงานการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนและการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่ดำเนินการไปแล้วให้ประชาชนได้รับทราบผ่านทางช่องทางต่างๆ
3. สนับสนุนกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยพิจารณาปรับรงงานท้องถิ่นเข้าทำงานเป็นอันดับแรกเพื่อลดปัญหาการอพยพโยกย้ายของแรงงานต่างถิ่นและเป็นการส่งเสริมชุมชนให้ได้รับประโยชน์จากโครงการมากขึ้น
4. ดำเนินการด้านมวลชนสัมพันธ์และส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมตามความเหมาะสมร่วมกับผู้นำชุมชนกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชนทั่วไป และเจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

❖ ขั้นตอนการรื้อถอนอาคาร

กิจกรรมการรื้อถอนอาคารบางส่วนหรือทั้งหมด หรือเลิกประกอบกิจการหรือหยุดการผลิตกระแสไฟฟ้าเป็นการถาวรนั้น อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับกับกิจกรรมการก่อสร้าง รวมถึงอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญของประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง เช่น การฟุ้งกระจายของฝุ่นหรือเสียงดัง เป็นต้น ดังนั้น ผู้ขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าที่มีความประสงค์จะรื้อถอนอาคารบางส่วนหรือทั้งหมด หรือเลิกประกอบกิจการหรือหยุดการผลิตกระแสไฟฟ้าเป็นการถาวรจะต้องดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมขั้นต่ำ ดังต่อไปนี้

1. แผนปฏิบัติการคุณภาพอากาศ
2. แผนปฏิบัติการเสียง
3. แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง
4. แผนปฏิบัติการจัดการขยะและกากของเสีย
5. แผนปฏิบัติการอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสุขภาพ
6. แผนปฏิบัติการแจ้งข้อมูล/ประกาศ

1. แผนปฏิบัติการคุณภาพอากาศ

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันและลดการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมการรื้อถอน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม
- เพื่อลดการเกิดมลภาวะทางอากาศจากไอเสียของเครื่องจักร และเครื่องยนต์ออกสู่อากาศ

1. จัดให้มีแผงกันวัสดุตกหล่น และใช้ผ้าใบกันฝุ่นโดยรอบอาคารก่อนเริ่มงานรื้อถอน
2. ติดตั้งแผงพลาสติก/รั้ว/ผ้าใบเพื่อลดการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองในบริเวณชุมชน
3. ฉีดพรมน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้งบริเวณพื้นที่ทำการรื้อถอน ผิวจราจรหรือพื้นที่ที่มีปัญหาฝุ่นละอองและให้เพิ่มจำนวนครั้งตามความเหมาะสมในการฉีดพรมน้ำกรณีที่อากาศแห้งหรือมีปริมาณฝุ่นละอองสูง
4. การขนส่งวัสดุใดๆ จากการรื้อถอนชนิดที่สามารถฟุ้งกระจายหรือตกหล่นลงบนพื้นผิวจราจรจะต้องมีการปิดคลุมเมื่อมีการขนย้ายทุกครั้ง
5. ต้องทำความสะอาดเศษวัสดุที่ร่วงหล่นจากรอบรถทุกนอกหรือโครงการทุกวัน หรือหากกรณีมีสิ่งของที่บรรทุกมาตกหล่นบนเขตทางจราจรหรือไหล่ทาง จะต้องเร่งดำเนินการเคลื่อนย้ายของที่ตกหล่นให้เรียบร้อยโดยเร็ว หรือประสานหน่วยงานเจ้าของพื้นที่เพื่อดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
6. ก่อนนำรถออกจากพื้นที่ให้ล้างทำความสะอาดตัวรถและล้อรถที่มีเศษหินดินโคลนหรือทรายที่อาจจะก่อให้เกิดสภาพที่เป็นอันตรายและความสกปรกบนถนน
7. กรณีมีข้อขัดแย้งในการพิจารณาว่า ปัญหาฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นเนื่องจากการรื้อถอนให้ดำเนินการตรวจวัดด้วยเครื่องตรวจวัดฝุ่นละอองขนาดต่ำกว่า 10 ไมครอน โดยใช้เครื่องมือและวิธีการตามที่กรมควบคุมมลพิษกำหนด ทั้งนี้ ให้ตรวจวัดบริเวณเหนือลมและได้ลมซึ่งอยู่ใกล้ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ของขอบเขตพื้นที่โครงการและอยู่ระหว่างดำเนินการรื้อถอนเมื่อทำการตรวจวัดพร้อมกัน โดยการตรวจวัดให้ทำต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่า 290 นาที (4 ชั่วโมง 50 นาที) และไม่เกินกว่า 310 นาที (5 ชั่วโมง 10 นาที) ในช่วงเวลาที่มีการรื้อถอนผลต่างของค่าเฉลี่ยของปริมาณฝุ่นละอองตลอดช่วงเวลาที่ทำการตรวจวัดได้ บริเวณได้ลมและเหนือลมต้องน้อยกว่า 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ หากผลการตรวจวัดยังมีข้อขัดแย้งให้ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ในระเบียบและข้อปฏิบัติในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างอาคาร

2. แผนปฏิบัติการเสียง

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันการเกิดอันตรายจากเสียงต่อสุขภาพของพนักงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่
- เพื่อไม่ให้เกิดความรำคาญต่อชุมชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง

1. กิจกรรมการรื้อถอนที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านเสียงต่อชุมชนให้มีการดำเนินการเฉพาะในช่วงเวลากลางวัน ยกเว้นกิจกรรมที่จำเป็นต้องดำเนินการต่อเนื่องไปแล้วเสร็จจะต้องแจ้งให้ผู้มาชุมชนในพื้นที่ทราบก่อนดำเนินการในกิจกรรมนั้นๆ อย่างน้อย 7 วัน
2. ควรมีกำแพงกันเสียงระหว่างพื้นที่ที่มีการรื้อถอนกับพื้นที่อ่อนไหว หรือบริเวณที่มีวัสดุที่ก่อให้เกิดเสียงสะท้อน โดยกำแพงกันเสียงควรติดตั้งในบริเวณที่ใกล้ที่สุดเท่าที่จะทำได้กับแหล่งกำเนิดเสียง หรือบริเวณพื้นที่อ่อนไหว ทั้งนี้ กำแพงกันเสียงควรมีสลักษณะเป็นแผ่นหนา ทึบ หรือวัสดุอื่นที่ให้ผลเทียบเท่า
3. เลือกใช้อุปกรณ์และเครื่องจักรในการรื้อถอนที่มีระดับเสียงต่ำและให้ทำการตรวจสอบเครื่องบำรุงให้มีประสิทธิภาพในการใช้งานให้ดียิ่งอยู่เสมอ
4. พนักงานที่ทำงานบริเวณที่มีเสียงดังต้องสวมอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยส่วนบุคคลคือ ปลั๊กอุดเสียง (Ear Plugs) หรือครอบหูลดเสียง (Ear Muffs) ที่สามารถลดระดับเสียงลงได้ไม่น้อยกว่า 15 และ 25 เดซิเบลเอ ตามลำดับ
5. หลีกเลี่ยงการทิ้งสิ่งของจากที่สูง หากจำเป็นควรมีวัสดุรองรับเพื่อลดเสียงกระทบกันของสิ่งของกับพื้นที่ซึ่งมีการรื้อถอน โดยอาจใช้แผ่นยาง หรือพรมเป็นต้น
6. ควบคุมระดับเสียงให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป คือ ให้มีค่าระดับเสียงสูงสุดไม่เกิน 115 เดซิเบลเอ และค่าระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ และมีค่าระดับเสียงรบกวนไม่เกิน 10 เดซิเบลเอ

3. แผนปฏิบัติการคมนาคมขนส่ง

วัตถุประสงค์

- เพื่อลดการกีดขวางเส้นทางจราจรหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในพื้นที่
- เพื่อลดและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่ยานพาหนะของพนักงานและประชาชนในพื้นที่

1. จัดให้มีป้ายหรือสัญญาณเตือนที่เห็นได้ชัดเจนทั้งเวลากลางวันและกลางคืนจนถึงพื้นที่ที่มีกิจกรรมการรื้อถอนอย่างน้อย 100 เมตร
2. จำกัดความเร็วในการเดินทางขนส่งหรือเคลื่อนย้ายวัสดุของยานพาหนะต่างๆ ในช่วงที่ผ่านชุมชนให้ใช้ความเร็วไม่เกิน 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง และควบคุมความเร็วในพื้นที่ทั่วไปให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
3. อบรมและควบคุมพนักงานขับรถให้ปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัดรวมทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของงานจัดการจราจรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดตลอดระยะเวลาการรื้อถอน
4. หากกิจกรรมการรื้อถอนทำให้ป้ายสัญญาณไฟหรือมิวอนนชาร์ดต้องรีบดำเนินการซ่อมแซมอย่างเร่งด่วนพร้อมปรับปรุงแก้ไขเพื่อเตรียมพร้อมในการคืนสภาพพื้นที่โดยเร็วที่สุด และแจ้งหน่วยงานท้องถิ่นผู้รับผิดชอบให้ทราบหรือดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติโดยเร็ว
5. การขนส่งวัสดุอุปกรณ์จากการรื้อถอนต้องใช้ผ้าใบปิดคลุมและต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของยานพาหนะในการขนส่งเสมอ

4. แผนปฏิบัติการจัดการขยะและกากของเสีย

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้มีการจัดประเภทของเสียเพื่อการจัดการที่มีประสิทธิภาพและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่รองรับขยะที่เกิดขึ้นจากคนงานไว้ตามบริเวณพื้นที่ปฏิบัติงานและบริเวณที่พักคนงาน (ถ้ามี) ให้พอเพียงและประสานกับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินการกำจัดขยะต่อไป
2. ให้คัดแยกของเสียที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ อีก เช่น เศษเหล็กสวดเศษโลหะต่างๆ เป็นต้น นำกลับมาใช้ใหม่หรือจำหน่ายให้แก่ผู้รับซื้อส่วนของเสียที่เหลือจากการคัดแยกจะทำการเก็บรวมกับขยะทั่วไปและประสานกับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินการกำจัดขยะต่อไป
3. กรณีกิจกรรมการรื้อถอนมีของเสียอันตรายที่มีลักษณะและคุณสมบัติตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 โดยให้มีแนวทางปฏิบัติขั้นต่ำ ดังนี้
 - 3.1 ต้องมีการเก็บแยกของเสียอันตรายโดยให้มีป้ายเตือนว่าเป็นสถานที่เก็บรวบรวมของเสียอันตรายที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนและรวบรวมให้หน่วยงานที่ได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมมารับไปกำจัดอย่างถูกต้องต่อไป
 - 3.2 ผู้รับเหมาต้องกำหนดวิธีปฏิบัติงานเรื่องการแยกทิ้งของอันตรายและอบรมให้คนงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการของเสียอันตราย
4. การนำเศษวัสดุจากการรื้อถอนไปกำจัด ต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานหรือเจ้าของพื้นที่

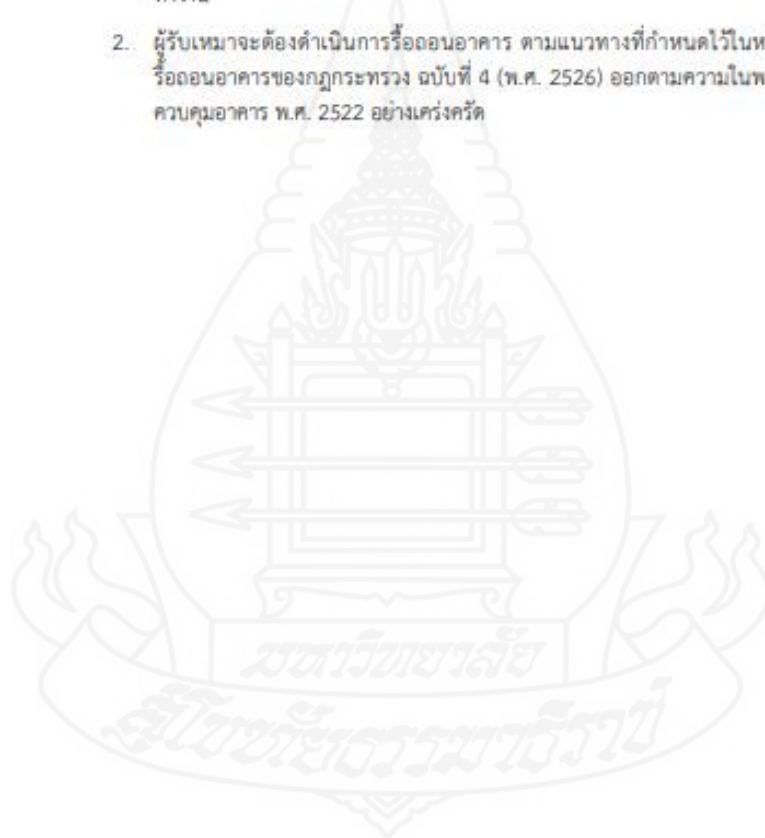

5. แผนปฏิบัติการอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสุขภาพ

วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นต่อคนงานและพนักงานในการปฏิบัติงานและประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงพื้นที่โครงการ

1. จัดให้มีมาตรการป้องกันอันตรายควบคุมดูแลและสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในการทำงานให้แก่คนงานและพนักงานในการปฏิบัติงาน รวมถึงให้มีการบริหารจัดการความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการรื้อถอนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ตามข้อกำหนดของกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน
2. ผู้รับเหมาจะต้องดำเนินการรื้อถอนอาคาร ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหมวดที่ 3 การรื้อถอนอาคารของกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2526) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 อย่างเคร่งครัด

6. แผนปฏิบัติการแจ้งข้อมูล/ประกาศ

วัตถุประสงค์

- เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการร้องเรียน
- เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียและข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนที่ได้รับจากการกิจกรรมการร้องเรียน

1. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการร้องเรียนอุปกรณ์ เครื่องจักร หรืออาคารโรงไฟฟ้าอย่างต่อเนื่องโดยการติดป้ายประกาศบริเวณพื้นที่ตั้งโครงการ หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสมเพื่อให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียรับทราบโดยทั่วกัน
2. ดำเนินการปรึกษาหารือร่วมกับผู้นำชุมชนประชาชนและหน่วยงานราชการในท้องถิ่นโดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องรับทราบและเปิดโอกาสให้เสนอข้อคิดเห็น
3. จัดให้มีศูนย์ประสานงานการรับข้อเสนอแนะและข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนที่ได้รับจากการร้องเรียนทั้งนี้ กรณีเกิดข้อร้องเรียนจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าวโดยเร็วและให้บันทึกรายละเอียดต่างๆ อย่างน้อยดังนี้
 - 3.1 ประเด็นข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียน พร้อมสรุปรายละเอียด
 - 3.2 วันเวลาที่รับเรื่องร้องเรียน
 - 3.3 ชื่อผู้ร้อง (ถ้ามี)
 - 3.4 การดำเนินการตามข้อเสนอแนะ/ข้อร้องเรียน

ภาคผนวก ข
หนังสือคำขอรับใบอนุญาต

หนังสือคำขอรับใบอนุญาต ของบริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด

คำขอรับใบอนุญาต

ร.ร.3

สำนักงานอุตสาหกรรม	รับที่
รับที่ 4230	วันที่ 6.5.54
วันที่ 6.5.54	เวลา

 ประกอบกิจการโรงงาน ขยายโรงงานครั้งที่

ทะเบียนโรงงานเลขที่

วันที่ เดือน 6 ค.ศ. 2554 พ.ศ.

ข้าพเจ้า บริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด นาย พิ ลัญชาติ ไทย

อยู่บ้าน/สำนักงานเลขที่ ๓๒๕/๖-๑๓ ตรอก/ซอย ถนน ทลามาตวง

หมู่ที่ ตำบล/แขวง ที่แยกหอนาคร อำเภอ/เขต คูคต

จังหวัด กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการ

โรงงาน/ขยายโรงงานครั้งที่ ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 โดยขอแสดงรายการและ

เอกสารประกอบคำขอ ดังต่อไปนี้

1. ชื่อโรงงาน บริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด

ประเภทหรือชนิดของโรงงานลำดับที่ ๘๘

ประกอบกิจการ ผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้า 9.9 MW

กำลังเครื่องจักร 35,696.795 แรงม้า จำนวนคนงาน 40 คน

2. สถานที่ตั้งโรงงานเลขที่ ตรอก/ซอย ถนน ตศบวรทิศ

คลอง แม่น้ำ หมู่ที่ ๓ ตำบล/แขวง สีแก้ว

อำเภอ/เขต สีแก้ว จังหวัด นครราชสีมา โทรศัพท์

อยู่ใน/นอกเขตเทศบาล นอกเขต อยู่ใน/นอกเขตสุขาภิบาล นอกเขต

อาคาร โรงงานมีเนื้อที่ ตารางเมตร บริเวณ โรงงาน (รวมทั้ง อาคาร โรงงาน)

มีเนื้อที่ ๔๑๑,๕๓๒ ตารางเมตร ที่ดินบริเวณ โรงงานรวมทั้งที่ดินอาคาร โรงงานเป็นของ

บริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด อาคาร โรงงานมีอยู่เดิม/

ก่อสร้างใหม่ ลักษณะของตัวอาคาร โรงงาน คอนกรีตเสริมเหล็ก

หลังคามุงด้วย เมทัลชีส

(ให้ระบุว่าเป็นไม้ หรือห้องแถว ตึกแถว คอนกรีตเสริมเหล็ก ฯลฯ)

โรงงานอยู่ใกล้เคียงกับ

(ลงชื่อ)

ผู้ขออนุญาต

(นายวิวรรณ ไกรพิสิทธิ์กุล)

บริเวณโรงงานมีเขตติดต่อ

ด้านเหนือจด ไร่บ้านป่าประหลาด

ด้านใต้จด ไร่บ้านป่าประหลาด

ด้านตะวันออกจด รางหลวงพระ

ด้านตะวันตกจด ไร่ถนอเกียรติ์

3. ทำงานปกติตั้งแต่เวลา ๐๐.๐๐ ถึงเวลา ๒๔.๐๐ รวมวันละ ๒๔ ชั่วโมง ๓ กะ
วันหยุดงาน _____ ทำงานไปละ ๓๓๐ วัน

4. เงินทุนจดทะเบียน (กรณีเป็นนิติบุคคล) ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

5. ปริมาณเงินทุนในการก่อสร้างโรงงานและค่านับกิจการ

5.1 ที่ดิน ๖๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

5.2 อาคารและสิ่งก่อสร้าง ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

5.3 เครื่องจักร อุปกรณ์และค่าติดตั้ง ๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

5.4 เงินทุนหมุนเวียน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

รวม ๖๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

6. จำนวนและระดับผู้ซึ่งทำงานในโรงงาน

6.1 เจ้าหน้าที่บริหารและวิชาการ ๑๒ คน

6.2 คนงานชาย (ช่างฝีมือ) ๑๘ คน

คนงานหญิง (ช่างฝีมือ) _____ คน

6.3 คนงานชาย (ไม่ใช่ช่างฝีมือ) ๕ คน

คนงานหญิง (ไม่ใช่ช่างฝีมือ) ๑ คน

6.4 ผู้ชำนาญการจากต่างประเทศ _____ คน

6.5 ช่างเทคนิคและช่างฝีมือจากต่างประเทศ _____ คน

รวม ๔๐ คน

7. การผลิต

7.1 ชื่อ ปริมาณการใช้และแหล่งที่มาของวัตถุดิบ

วัตถุดิบ	ปริมาณการใช้ (ต่อปี)	แหล่งที่มา (ระบุประเทศ)
7.1.1 เศษไม้ เปลือกไม้	๘๐,๐๐๐ ตัน	ในประเทศไทย
7.1.2 เหมันสำปะหลัง	๒๐,๐๐๐ ตัน	ในประเทศไทย
7.1.3		
7.1.4		
7.1.5		
7.1.6		
7.1.7		

(ลงชื่อ)

ผู้ขออนุญาต

(นายวิวัฒน์ ไกรพิพิธกุล)

- 3 -

7.1.8	_____	_____	_____
7.1.9	_____	_____	_____
7.1.10	_____	_____	_____
7.1.11	_____	_____	_____
7.1.12	_____	_____	_____
7.1.13	_____	_____	_____
7.1.14	_____	_____	_____

7.2 ชื่อผลิตภัณฑ์ ปริมาณการผลิต และการจำหน่าย

	ผลิตภัณฑ์	ปริมาณการผลิต(ต่อปี)	จำหน่าย(ทั่วประเทศ)
7.2.1	ไฟฟ้า	๘๐ ล้านหน่วย	ในประเทศ
7.2.2	_____	_____	_____
7.2.3	_____	_____	_____
7.2.4	_____	_____	_____
7.2.5	_____	_____	_____
7.2.6	_____	_____	_____
7.2.7	_____	_____	_____
7.2.8	_____	_____	_____
7.2.9	_____	_____	_____

7.3 วัสดุพลอยได้ (ระบุชื่อและปริมาณวัสดุพลอยได้) (ถ้ามี)

8. จะก่อสร้างอาคาร โรงงาน ติดตั้งเครื่องจักรและเริ่มประกอบกิจการ โรงงานภายใน ๓๕๐ วัน นับแต่วันอนุญาตเป็นต้นไป ทั้งนี้โดยแบ่งการดำเนินการเป็นขั้น ๆ คือ

ขั้นที่ 1 จะทำการก่อสร้างอาคาร โรงงาน อาคารเก็บเชื้อเพลิง

ให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน

ขั้นที่ 2 จะทำการติดตั้งเครื่องจักร

ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วัน

ขั้นที่ 3 จะทำการทดลองเดินเครื่องจักร

ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน

นับแต่วันสุดท้ายของขั้นที่ 2

(ลงชื่อ)

ผู้ขออนุญาต

(นายวีวรรณ ไกรพิลาธิกุล)

9. แผนที่ผังชุมชน แสดงสถานที่ตั้งโรงงาน

(ลงชื่อ) *[Signature]* ผู้ชื้ออนุญาต
(นายวิวรรธน ไกรพิลาธิ์กุล)

ภาคผนวก ค

หนังสือประชุมและหนังสือคัดค้าน

หนังสือขอเชิญร่วมประชุมรับฟังความเห็นประชาชนกรณีการร้องเรียน โครงการผลิตพลังงานไฟฟ้า
จากเชื้อเพลิงชีวมวลของ บริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด

ที่ นม ๓๔๑๘/๓๖๓๕

ที่ว่าการอำเภอสิคิ้ว
ถนนชุมคำ นม ๓๐๓๕๐

๒ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุมรับฟังความเห็นประชาชนกรณีการร้องเรียนโครงการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล
ของ บริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด

เรียน นางสาวสุริรัตน์ ตานกุล (ประธานกลุ่มชาวสิคิ้วคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล)

ตามที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ได้รับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ จากราชกรอำเภอสิคิ้ว เมื่อครั้ง
เดินทางไปจัดกิจกรรมผู้ว่าพาบ้าน ณ อำเภอสิคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา กรณีผู้ร้องยื่นหนังสือขอให้ตรวจสอบและขอให้
คำสั่งระงับการก่อสร้างและการดำเนินกิจการโครงการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวลของบริษัท ยูนิ พาวเวอร์
เทค จำกัด โดยมอบหมายให้อำเภอสิคิ้ว จัดประชุมรับฟังข้อคิดเห็นประชาชนและชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน
ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานประจำเขต ๒ (นครราชสีมา) นั้น

อำเภอสิคิ้ว ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานประจำเขต ๒ (นครราชสีมา) กำหนด
จัดประชุมรับฟังข้อคิดเห็นประชาชนและชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนกรณีการร้องเรียนโครงการผลิตพลังงาน
ไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวลของ บริษัท ยูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด ในวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ
หอประชุมมหาดไทย ๑๐๐ ปี อำเภอสิคิ้ว และเพื่อให้การจัดประชุมรับฟังข้อคิดเห็นประชาชนและชี้แจงทำความเข้าใจ
เข้าใจกับประชาชนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย อำเภอสิคิ้ว จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมฯ ในวันที่ เวลา และสถานที่
ดังกล่าว อนึ่งขอให้ท่านแจ้งกลุ่มราษฎรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมฯ ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน

ขอแสดงความนับถือ

(นายองยุทธ ปิงมณี
นายอำเภอสิคิ้ว)

หนังสือขอใช้สิทธิคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ของกลุ่มชาวสีกี้คัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล

สำเนาถูกต้อง

กลุ่มชาวสีกี้คัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล
19/1 หมู่ 13 สีกี้
อำเภอสีกี้ จังหวัดนครราชสีมา

วันที่ ๒๖ สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอใช้สิทธิคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยขอเสนอคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล

เจ้าพนักงานประชาชนกองหน้ากอวัง

เขียน น.ส.อ.ภ.สีกี้

อ้างถึง หนังสือที่ นม.๑๙๑๔/๒๖๒๕

ด้วยทางกลุ่มชาวสีกี้คัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ได้รับหนังสือขออนุญาตตั้งโรงไฟฟ้าชีวมวลจากสำนักงาน
เพื่อให้ไปเข้าร่วมในการจัดประชุมรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชนและจัดเวทีเสวนาและจัดกับประชาชน
การรื้อหรือโอนโครงการผลิตไฟฟ้าเขื่อนเข็กเพื่อพลังงานทดแทนบริษัท กูนิ ทราเวลล์ เทคโนโลยี จำกัด ในวันที่ ๒๖
สิงหาคม ๒๕๕๙ ที่หอประชุมเทศบาล ๑๐๐ ปี อ่างเก็บน้ำ สีกี้ ความเห็นดังนี้

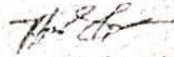
ทางกลุ่มชาวสีกี้คัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ขอกราบเรียนต่อท่านนายอำเภอสีกี้ว่า ทางกลุ่มขอ
แสดงความคิดเห็นในฐานะประชาชนที่มีส่วนได้เสีย ต่อที่ในชุมชนและขอคัดค้านเป็นหนังสือฉบับนี้ โดย
ขอแสดงเจตนาคัดค้านและไม่ต้องการให้โรงไฟฟ้าชีวมวลของบริษัท กูนิ ทราเวลล์ เทคโนโลยี จำกัด ก่อตั้งที่
กม.๒ ถนนสุรนารายณ์ หมู่ที่ ๑ ตำบลสีกี้ อำเภอสีกี้ จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้เพราะสถานที่ตั้งไม่
เหมาะสม เพราะอยู่ใกล้แหล่งชุมชน อันจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ทรัพย์สิน และวิถีการ
ดำรงชีวิตการจราจร สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่นที่ใกล้ถนนสายเดิมในที่ตั้งทั่วประเทศไทย
ที่มีโรงไฟฟ้าชีวมวลเกิดขึ้น พวกเราชาวสีกี้คัดค้านไม่ต้องการให้บ้านเกิดเมืองนอน และที่นี่ยังมีบ้าน
เกิดของเรามีสภาพและหรือต้องรับสภาพกับผลกระทบต่างๆที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการของโรง
ไฟฟ้าชีวมวล เช่นที่ใกล้ชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด สกลนคร ขอนแก่น ภัทร และที่อื่นๆอีกหลายต่อหลายจังหวัด
จนมีการชุมนุมคัดค้าน โรงงานประเภทที่เกิดขึ้นทั่วประเทศไทย

ดังนั้น ทางกลุ่มชาวสีกี้คัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล จึงขอใช้สิทธิขอเสนอคัดค้านขอ
ด้วยการร่วมกันออกมายื่นขอคัดค้านให้ทางอำเภอสีกี้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบและเห็นเจตนาของ
ชาวสีกี้ที่ร่วมคัดค้านคัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล ด้วยความสงบ และขอสงวนสิทธิจะไม่เข้าร่วมรับฟัง
การชี้แจงจากเจ้าหน้าที่รัฐฯ ที่ออกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (ร.ร.๔) และใบอนุญาตสร้างอาคาร

(๒.๑) ให้แก่บริษัท อูนิ พาวเวอร์ เทค จำกัด เพื่อดำเนินการกลุ่มเห็นว่าการปฏิบัติงานที่มิได้ถูกต้องและไม่
ชอบด้วยกฎหมายตามขั้นตอน

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณาในกรณีขึ้นพื้นฐานของประชาชน

ขอแสดงความนับถือ

(นายเสวตุวิวัฒน์ ล่านฤต)

ประธานกลุ่มชาวสีกะลัด ตำบลในอำเภอรามไผ่จังหวัดสุพรรณบุรี

ประธานศูนย์ โทร.081-877-6580

เลขานุการ โทร. 081-335-2124

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรื่อง การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว จ.

นครราชสีมา

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้พัฒนาการของการคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสีคิ้ว

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับกลไกในการจัดการปัญหาที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสีคิ้ว

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสีคิ้ว

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขารัฐศาสตรมหาวิทาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์นำไปใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือชุมชนแต่อย่างใด

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....

2. ตำแหน่ง ประสบการณ์ และความเกี่ยวข้องกับกรณีการคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ตำบลสีคิ้ว

.....
.....
.....

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้พัฒนาการของการคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีว
มวล ที่ตำบลสีคิ้ว

1. ท่านทราบความเป็นมาของการคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่
ตำบลสีคิ้วหรือไม่ และความเป็นมาของการคัดค้านที่ท่านทราบเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

2. ท่านเห็นว่าสาเหตุของการคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสี
คิ้ว มาจากสาเหตุใด

.....
.....
.....

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับกลไกในการจัดการปัญหาที่เกิดจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีว
มวล ที่ตำบลสีคิ้ว

1. ในการดำเนินการโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสีคิ้ว ผู้ดำเนิน
โครงการมีกระบวนการในการสร้างการรับรู้ และมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่อย่างไร

.....
.....
.....

2. ในการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสีคิ้ว ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับ
การดำเนินโครงการมีกระบวนการในการคัดค้านโครงการอย่างไร

.....
.....
.....

3. ท่านมีความเห็นต่อการดำเนินการของผู้ดำเนินโครงการ และผู้ไม่เห็นด้วย
อย่างไร

.....
.....
.....

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากโครงการ
ก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสีคิ้ว

1. ท่านมีความเห็นว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาการคัดค้านโครงการก่อสร้าง
โรงไฟฟ้าชีวมวล ที่ตำบลสีคิ้ว ควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อปัญหาการคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชี
วมวล ที่ตำบลสีคิ้ว

.....
.....
.....

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....
.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายพงษ์ศักดิ์ บำรุงกิจ
วัน เดือน ปีเกิด	14 มิถุนายน พ.ศ. 2527
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2547 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (อิเล็กทรอนิกส์) โรงเรียนจำอากาศ กองทัพอากาศ พ.ศ. 2550 รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถานที่ทำงาน	สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
ตำแหน่ง	นักการข่าวชำนาญการ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

